

ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร

Phetchabun Rajabhat Journal

ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร
PhetchabunRajabhat Journal
ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

นโยบาย	1. สนับสนุนผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย 2. เผยแพร่ผลงานวิชาการของบุคลากรมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป 3. สร้างความรู้และองค์ความรู้ที่ถูกต้อง พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล
ขอบเขตงาน	เนื้อหาเป็นวารสารวิชาการที่เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยสาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา บริหารธุรกิจ และการจัดการ
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเผยแพร่ความก้าวหน้าทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา บริหารธุรกิจและการจัดการ 2. เป็นสื่อกลางในการส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ แลกเปลี่ยนแนวความคิดเห็นเชิงวิชาการ หรือประสบการณ์ของผู้ที่อยู่ในวงการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่าง นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และบุคคลที่มีความสนใจ
เจ้าของ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ที่ปรึกษา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ประเมินอิสระหรือพิชญพิจารณ์ (Peer review)

ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ประมวล
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช เรืองศรีตระกูล
รองศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร กาญจนกิจสกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ศรีจำเริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ศจีมาถ ฦ วิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริปัฐ บัญครอง
รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี อินทรไพโรจน์
รองศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุวรรณรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสวิสุทธิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ ชอมขุนทด
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรนภา พรหมมา
รองศาสตราจารย์ ดร.กันต์ อินทวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.นิวัตร พัฒนะ
รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุจน์ มะโนธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ มากุล
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยเสนอ ตริวิเศษ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ นารักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิโรจน์ บุณศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศจี สุวรรณศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรณิดา ชันธพัทธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ธนบดีกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยารัตน์ อีระธนชัยกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย ตั้งวรรณวิทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ทศนอุดม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตินันท์ วารีนิช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพงษ์ จรัสโรจนกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชา เดชสุภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร สุทิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญแสน เตียนกุลธรรม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ศรีล้านช้าง
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาพิษณุโลก
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ต่อศักดิ์ ขอแก้ว
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร อภิรัตนานุสรณ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุমান จันทวงศ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา ฆ หนองคาย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ เพิ่มชาติ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญณวุฒิ ไชยรักษา
 อาจารย์ ดร.ปวีณา ชื่นวาริน
 อาจารย์ ดร.นิทรา เนื่องจำนงค์
 อาจารย์ ดร.คุณานันท์ สุขพาสณ์เจริญ
 อาจารย์ ดร.เฉลียว เพชรทอง
 อาจารย์ ดร.เรืองเดช เร่งเพียร
 อาจารย์ ดร.บังอร ฉัตรรุ่งเรือง
 อาจารย์ ดร.อภิชาติ สังข์ทอง
 อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ สายเทพ
 อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ จอมประเสริฐ
 อาจารย์ ดร.บุญเลิศ วงศ์โพธิ์
 รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ชันพนิก
 รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม
 รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์
 รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยรัตน์ มูลศรี
 รองศาสตราจารย์ ดร.พวงผกา แก้วกรม
 รองศาสตราจารย์ ดร.สรวงพร กุศลส่ง
 รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ คุณแก้ว
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมล อยู่สุข
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลฉัตร ล่อมอ้อม
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวิช ลอยมา
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎิยา มูลศรี

[illegible]

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วัชรรัมย์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ คัมทรัพย์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ อัมพานนท์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร ทองจิตติ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แขก บุญมาทัน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรีสุข เอลลิส
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ อาณี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษยากร ตีระพลดีกุลชัย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ศรีเรืองฤทธิ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนณา ตั้งวรรณวิทย์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิทธิพร ดร.พิศุทธิ์ บัวเปรม
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร แทนทอง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ กงเต็ม
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ท้าวเงิน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกชัย ตรีเทศ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลณัฐ นัตรตระกูล
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กิจจารักษ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชจรี สิงห์พันธ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร.สุมาลี พิมพ์พันธุ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชญา ศรีเรืองฤทธิ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัญ ศรีชีวิน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนฉาย ไชยบุตร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร ทิมศร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จ.ส.อ. ดร.จุฬา เจริญวงศ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเมษฐ์ วงษ์พุทธิชัย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สอนทน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงศ์ บัวซ้อย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิกันต์ ปานปรานีเจริญ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ ธรรมะตระกูล
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวภา ชุมณี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ สนใจ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำพล ชะโยมชัย
 อาจารย์ ดร.กัญญารัตน์ เดือนหงาย
 อาจารย์ ดร.แก้วตา ผิวพรรณ
 อาจารย์ ดร.จิรโรจน์ บุญราช
 อาจารย์ ดร.เจน จันทสุภาแสน
 อาจารย์ ดร.ฉลิต ยืนยาว
 อาจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว
 อาจารย์ ดร.ณัฐแก้ว ข่องรอด

[illegible]

อาจารย์ ดร.โตมธราดล อนันตสาน
อาจารย์ ดร.นันทักษ์ รอดเกตุ
อาจารย์ ดร.นิคม โยภัญญา
อาจารย์ ดร.ประยูร ไชยบุตร
อาจารย์ ดร.ปานิสร่า คงปัญญา
อาจารย์ ดร.พรรณภรณ์ ชันธพัทธ์
อาจารย์ ดร.พิมพ์พรรณ ทิพย์แสง
อาจารย์ ดร.พุทธสุตา หนูดหะ
อาจารย์ ดร.รักชนก สมศักดิ์
อาจารย์ ดร.วิภาสมี พรพฤฒิพันธุ์
อาจารย์ ดร.วุฒินันท์ รัตนภรณ์
อาจารย์ ดร.ศรินภา พรหมคำ
อาจารย์ ดร.สุดดี คำมี
อาจารย์ ดร.เอนกพงศ์ ธรรมาธิวัฒน์
อาจารย์ ดร.สุภัทนี ชุนสิงห์สกุล
อาจารย์ ดร.ภูมินทร์ เหลลาอำนาจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

กองบรรณาธิการที่ปรึกษา

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย นวัตกรรมและบริการวิชาการ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร กาญจนกิจสกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธรักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ธิตินันท์ ชาญโกศล
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกมล วิเศษศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุวรรณรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ธรรม์ณชาติ วันแต่ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ นิยม
อาจารย์ ดร.กฤษดา เขียววัฒนสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษติญา มูลศรี

ผู้ประสานงาน

นางสาวชุติมา พุ่มอ่อน

ฝ่ายวารสารออนไลน์

นายบรรจง สุรินทร์

ฝ่ายดำเนินงาน

นางสาวชุติมา พุ่มอ่อน
นางสาวศิรินทิพย์ ผลประเสริฐ
นางปิยนันท์ เพ็ญสูตร
นายเกื้อกูล พิมพ์ดี
นายบรรจง สุรินทร์
นางรัตดา สำราญพันธุ์
นางสาวมณีนุช เกตุแพง
นางกฤษฎิ์ณภัค ทองสี
นางสาวรมิดา สายทอง
นางสาววัชรารภรณ์ บุญสิงห์
นายศรพี ทองเจริญ

สำนักงาน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
โทรศัพท์ 056-717141 โทรสาร 056-717141
E-mail: phetchabun_rajabhat_journal@outlook.com

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่จะเสนอตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นผลงานที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน
2. บทความที่ตีพิมพ์ได้รับการตรวจสอบคุณภาพทางวิชาการจากผู้ประเมินอิสระและพิชญพิจารณา (Peer Review) อย่างน้อยบทความละ 3 คน โดยปกปิดชื่อผู้พิมพ์และชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Triple Blind) และบทความจากผู้พิมพ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
3. ผู้พิมพ์ต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนดและผู้พิมพ์ต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นสุดท้ายก่อนเผยแพร่

ISSN: 0859 – 8185

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิชญ์โลกเปเปอร์แอนด์ซัพพลาย
1/20 ถนนบรมไตรโลกนารถ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก 65000
โทรศัพท์ 055-225037, 086-4284710 แฟกซ์ 055-225037
จำนวน 50 เล่ม

บทบรรณาธิการ

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ได้ดำเนินการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัยอย่างต่อเนื่องและยาวนานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความก้าวหน้าทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา บริหารธุรกิจและการจัดการ เพื่อเป็นสื่อกลางในด้านการสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิชาการเหล่านี้ อีกทั้งแลกเปลี่ยนแนวความคิดเห็นเชิงวิชาการ และประสบการณ์ของผู้ที่อยู่ในวงการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปัจจุบันวารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สารได้รับการพิจารณาให้อยู่ในกลุ่มที่ 2 ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) แต่ทั้งนี้ด้วยการตั้งเป้าหมายประกอบกับความมุ่งมั่นของคณะผู้ดำเนินงานที่จะร่วมกันผลักดันให้วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สารก้าวสู่กลุ่มที่ 1 ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ให้ได้ในเวลาต่อไป

ฉบับนี้เป็นปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565 ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 8 เรื่อง รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 เรื่อง บทความที่นำเสนอในเล่มนี้ส่วนใหญ่มาจากการวิจัยที่มาจากโจทย์เชิงพื้นที่ โดยผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ประเมินอิสระหรือพิชญพิจารณ์ (Peer Review) อย่างน้อยบทความละ 3 คน ในสาขาวิชานั้น ๆ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

- หลักการ แนวคิดและแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1-7
Principles Concepts and Guidelines for the Development of Child Development
Center of the Local Government Organization in Accordance with the Operating
Standards of the Local Government Organization
สิริมาส หมั่นสาย และสมเดช สิริพิงศ์พิทยา
Sirimas Muensai and Somdech Sittipongpittaya

- การจัดการความสัมพันธ์ทางการเมืองของกองทัพที่ส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงอุดมการณ์
ในสังคมไทย ปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 9-23
The Management of Political Relations of the Armed Forces Affecting to the
Development of Ideological Democracy in Thai Society, B.E. 2549 (2006) and B.E.
2557 (2014)
ยุทธศาสตร์ นน่อแก้ว
Yutthasart Norkaew

บทความวิจัย

- การพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน 25-33
The Marketing Development for Agricultural Products of Chiang Mai Province
Communities in order to Have the Potential to Compete in ASEAN
นัทธทัย เกาตระกุล และภัทรพรณ วรณลักษณ์
Nuthathai Thaotrakool and Pattarapun Wannaluk

- ผลของการออกกำลังกายด้วยการเดินที่มีต่อเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัว
ของร่างกายในผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกิน 35-44
The Effect of Exercise with Walking on Percentage Body Fat, Mass of Body Fat, Arm,
Leg and Trunk of Women Overweight
สุพล เพ็ชรบัว และ นิติพันธ์ บุตรฉาย
Supon Pechbua and Nitipun Bootchuy

- แนวทางอนุรักษ์การเล่นพื้นบ้าน "รำโทน" บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมือง จังหวัด
เพชรบูรณ์ 45-54
The Conservation of Folk Play "Ram Thon" in Ban Pa-Daeng, Pa Lao Sub-district,
Mueang District, Phetchabun
กมล บุญเขต และกุลิสรา ปองเพียร
Kamon Boonket and Kulitsara Pongpian

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ The Factors Affecting Decision for Studying at Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University ราตรี เงามาม และวิลัยลักษณ์ นิवासวัฒน์ Ratree Ngaongam and Wilailuk Niwaswat	55-65
แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรบ้านโกกโก่ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก Guidelines for Developing Farmers Leading to Organic Agriculture System of the Housewife Community Enterprise Group in Ban Kokko, Maekasa Sub-District, Mae Sot District, Tak Province ธีรศิลป์ กันธา และอังคณา ตาเสนา Teerasin Kanta and Angkana Tasena	67-75
โครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ระดับตำบลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 The Project to Evaluate the Efficiency and Effectiveness of Budget Allocation According to the Measures to Promote the Living Level at the Sub District Level in the Year 2016 บุญส่ง กวยเงิน Boonsong GluayNgern	77-94
การส่งเสริมการใช้แผนชีวิต เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านวังบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 The Promoting of the Use of Student Planner a Pathway to Life Skills Development of Junior High School Students Case Study: Banwangban School under the Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2 รวงทอง ถาพันธุ์, พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์ และทินกร พูลพัฒน์ Ruangthong Thaphan, Phichanong Phadungsilpairaj and Tinagorn Poolputj	95-105
รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการ กรณีศึกษากรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี Built Environment Format of Recreation of Government Officer in Case Study of Royal Irrigation Department, Pak Kret, Nonthaburi พัฒน สุวรรณสมบัติ และปิยักษณีย์ หิญาธิระนันท์ Pattana Suwansumrit and Pijak Hinjiranan	107-120

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
Publication Ethics (จริยธรรมการตีพิมพ์)	121-122
หลักเกณฑ์และรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ	123-131

หลักการ แนวคิดและแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานการดำเนินงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Principles Concepts and Guidelines for the Development of Child Development Center of the Local Government Organization in Accordance with the Operating Standards of the Local Government Organization

สิริมาส หมั่นสาย^{1*} และสมเดช สิตธิพงษ์พิทยา²

Sirimas Muensai^{1*} and Somdech Sittipongpittaya²

^{1*}อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริการการพัฒนาองค์กรคณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

²อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริการการพัฒนาองค์กรคณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

*Corresponding author E-mail : is.sirimas08@gmail.com

Received: July 4, 2021; Revised: May 12, 2022; Accepted: May 26, 2022

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มุ่งอธิบายหลักการและแนวคิด มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นควรส่งเสริมทางด้านการงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การกำกับดูแล และควบคุมกระบวนการดำเนินงานให้มีคุณภาพ และถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรภายในศูนย์ฯ เข้าร่วมศึกษาดูงานนอกสถานที่อย่างต่อเนื่อง สถานที่รับประทานอาหาร ห้องน้ำ สำหรับเด็กให้เพียงพอและถูกสุขลักษณะ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีเครื่องเล่นสนามที่เสริมทักษะทางร่างกายและมีปลอดภัยสำหรับเด็ก การจัดกิจกรรมที่ สอดแทรกปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมกระบวนการในการจัดกิจกรรมพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ควรจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ให้เป็นรูปธรรมและให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและกระบวนการในการสร้างระบบเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระหว่างศูนย์ฯ และผู้ปกครอง ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างศูนย์ฯ ชุมชน และผู้ปกครองขึ้นภายในศูนย์ฯ เพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : หลักการและแนวคิด แนวทางการการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This article aims to explain the principles and the concepts. Standard of implementation of the Child Development Center of the Local Government Organization. It consists of the study of laws that relate to the educational management of the Local Government Organization. The Principles of the educational management of the Local Government Organization. The educational management of the Local Government Organization at present by operating guidelines of the Child Development Center of the Local Government Organization that should

promote the sufficient budget for development of the Child Development Center. Supervision and control of operational processes to ensure quality and accuracy in accordance with academic principles continuously. Promote all the personnel within the Child Development Center to participate in the continuously field trips. Provide enough dining places and bathrooms for Child Development Center's children and hygienic. The Child Development Center should have playground equipment that enhances physical skills and should be safe. Organizing activities that insert moral and ethical instillation. There are activities that develop physically, emotionally, mentally, socially and intellectually; appropriate to the age and ability of the individual. A committee of the Child Development Center should be established to be concrete and the Child Development Center's committee should be involved in the development. Continuously promote and support activities and processes for building the Child Development Center's network between the Child Development Center and parents. Between the networks, the Child Development Center, communities and parents should be established within the Child Development Center to develop a complete network system.

Keywords : Principles and Concepts, Child Development Center Development Guidelines, Local Government Organization

บทนำ

“เด็กในวันนี้ จะเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า” หรือ “เด็ก คือ อนาคตของชาติ” คำกล่าวนี้แสดงถึงการให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่ในช่วงวัยเด็ก เพราะจะสามารถกลมเกลียวหรือขัดเกลาให้เด็กคนหนึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นทรัพยากรสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศนั้นก็จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การบริการทางการแพทย์ เป็นต้น และส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตให้กับเด็กช่วงวัยปฐมวัยเช่นนี้ คือการให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่สำคัญ เพราะการให้การศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของเด็กเหล่านี้ การศึกษาในช่วงปฐมวัยจึงจำเป็นต้องมีการใช้วิธีการอบรมและเลี้ยงดูเข้ามาเป็นส่วนเสริมในการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานในการเจริญเติบโตตามพัฒนาการของช่วงวัย ซึ่งช่วงปฐมวัยหรือ 5 ขวบปีแรกของชีวิต เป็นช่วงโอกาสทองของเด็กเพราะร่างกายและสมองของเด็กจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีความยืดหยุ่นสูง การพัฒนา จึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม อาหารและประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยได้รับ ซึ่งเด็กเรียนรู้เร็วมากในช่วงที่เรียกว่า หน้าต่างแห่งโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานต่าง ๆ หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม มีพัฒนาการอย่างสมดุลรอบด้านตามที่ตามศักยภาพ จะช่วยให้เด็กมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาด ทางสติปัญญา และความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ประสบความสำเร็จในการศึกษาและอาชีพการงาน เป็นกำลังสำคัญของ สังคมและเศรษฐกิจในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้บุคคลที่มีความสำคัญในการ อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยคือ บิดามารดา และครูผู้ดูแล

แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของครอบครัวไทย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความจำเป็นในการประกอบ อาชีพ บิดามารดาต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น และการเป็นครอบครัวเดี่ยวมีอาจพึ่งพาเครือญาติในการเลี้ยงดูเด็กเหมือนเช่นในอดีตได้เต็มที่ ศูนย์เด็กเล็กจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่บิดามารดาไว้วางใจให้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2549) ซึ่งในแต่ละปีนั้น บิดามารดาได้นำบุตรหลานได้นำเด็กวัย 0 ถึง 5 ปี ไปฝากไว้ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาจกล่าวได้ว่าศูนย์เด็กเล็กเป็นสถานที่สำคัญในการทำหน้าที่ ช่วยเหลืออบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแทนบิดามารดา โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานนอกบ้านได้เป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินงานในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดให้ราชการส่วนกลาง

ต้องถ่ายโอนภารกิจในการจัดบริการสาธารณะไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการ ทั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี และบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก็เป็นส่วนหนึ่งในภารกิจที่เป็นบริการสาธารณะตามที่พระราชบัญญัติได้กำหนดไว้ พร้อมกับกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อใช้เป็นกรอบมาตรฐานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามและเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพแห่งแรกของชีวิตวัยเยาว์ของเด็กช่วงปฐมวัย บทความฉบับนี้จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ในการดำเนินงานนั้นมาตรฐานการดำเนินงานได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติไว้ครบทุกด้าน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีขีดความสามารถ มีศักยภาพในการดูแลและบรรลุถึงมาตรฐานการดำเนินงานที่กำหนดไว้

สำหรับบทความฉบับนี้เนื้อหาสำคัญในการนำเสนอแบ่งออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน และ 4) ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายละเอียดนำเสนอ ดังนี้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยกฎหมายที่สำคัญ 2 ฉบับคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550) ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ มาตรา 80 (4) และมาตรา 289 ซึ่งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาสีลปะ จาริตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและกฎหมายอีกฉบับคือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) มาตรา 9 (2) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 และมาตรา 42 ซึ่งกำหนดไว้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ (วุฒิสภา, 2555) ซึ่งกฎหมายทั้ง 2 ฉบับถือเป็นมาตรฐานสำคัญการนำไปสู่หลักการ แนวคิดในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นรากฐานสำคัญสำคัญในการพัฒนาการศึกษาทุกมิติในประเทศไทยอีกด้วย

หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตามระเบียบของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553) ได้กำหนดหลักการที่สำคัญเพื่อให้ท้องถิ่นนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติประกอบด้วย 5 หลักการสำคัญ ได้แก่

1. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ไม่น้อยกว่า 12 ปี ตามมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4. การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5. กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักสิทธิประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ และความรู้อันเป็นสากล มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

จากหลักการสำคัญทั้ง 5 ข้างต้นนั้นการจัดการศึกษาของท้องถิ่นต้องมุ่งเน้นไปที่การเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกช่วงอายุ การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สร้างการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกในการเมืองการปกครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน

จากกฎหมายและหลักการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจในการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554)

1. การจัดการศึกษาในระบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาในระบบสองรูปแบบ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นเป็นการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งรัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนภายหลังที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา ซึ่งครอบคลุมการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา และระดับปริญญา

2. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคมสภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สำหรับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่จัดการให้ความรู้ด้านอาชีพ เป็นการจัดการบริการและส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน รวมทั้งการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของประชาชน และความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนหนังสือ หนังสือพิมพ์ สื่อ สิ่งพิมพ์แก่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ตำบลและห้องสมุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับหลักการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาไว้ 6 มาตรฐาน ดังนี้

1. มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : แนวคิดหลักด้านการบริหารจัดการคือ เพื่อจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3 ถึง 5 ปี) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารและ

จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ และตามระเบียบ มาตรการที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับบริหารจัดการด้วยการสร้างความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

2. บุคลากร : ปัจจุบันตำแหน่งของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท พนักงานส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กและครู และพนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็ก โดยแต่ละตำแหน่งมีมาตรฐานตำแหน่ง ต้องถือปฏิบัติในการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลเพื่อเข้าสู่ตำแหน่ง

3. อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย : สำหรับอาคาร สถานที่ ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ ต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง และความปลอดภัยแก่เด็กเล็ก สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญในการก่อสร้างอาคาร หรือการปรับปรุงอาคารสถานที่ เพื่อจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร : ในด้านนี้เป็นภารกิจสำคัญในการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งต้องส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ สังคม และด้านสติปัญญาการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเป็นไปเพื่อให้เด็กเล็กมีความพร้อมในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน เมื่อเข้าสู่วัยเรียนมีกิจกรรมเพื่อให้เกิดการปรับตัวที่เหมาะสมตามวัย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู

5. การมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน : พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 (29) กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน (ยอดขวัญ เกษทองมา, 2553)

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย : เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่ให้มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนกับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อเป็นการระดมความร่วมมือทั้งทรัพยากรและการลงทุนทางสังคม ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมความพร้อมของเด็กเล็กในการเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทาง การดำเนินงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. ในการพัฒนานั้นควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง และหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่าย/สมาคม/ชมรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน ด้านพัฒนาเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุม การอบรมสัมมนาหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/หน่วยงานภายนอก และทุกภาคส่วน เพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ

3. กำหนดแนวทางในการจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่าย/สมาคม/ชมรม ในการจัดการศึกษาการพัฒนาเด็กปฐมวัยและการพัฒนาครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

4. สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ ในการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่กำหนด โดยถือปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และหนังสือสั่งการของทางราชการ

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดรูปแบบและกิจกรรมความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัยการพัฒนาครูและองค์กรให้มีความเข้มแข็งได้ตามบริบท สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นได้

6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเป็นศูนย์ต้นแบบของการพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือร่วมกันกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือในสังกัดหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา หรือภาคเอกชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนา การจัดการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัย และพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และศักยภาพในการปฏิบัติงาน ได้ตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ในการดำเนินการตามมาตรฐานการดำเนินงานนั้นข้อควรพิจารณาในด้านการบริหารจัดการของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมทางด้านงบประมาณให้เพียงพอกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การกำกับดูแล และควบคุมกระบวนการดำเนินงานให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมให้บุคลากร ภายในศูนย์ฯ เข้าร่วมศึกษาดูงานนอกสถานที่อย่างต่อเนื่อง ร่วมกันสรรหาบุคลากรผู้ดูแลเด็กให้เหมาะสมกับจำนวน เด็กเพื่อความปลอดภัยของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีโครงการอบรมผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยควรมีสถานที่รับประทานอาหาร ห้องน้ำให้เพียงพอสำหรับเด็กและสุลักษณะ ควรมี เครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเพียงพอ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีการจัดกิจกรรม ที่ สอดแทรกปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กอย่างต่อเนื่องและฝึกเรื่องการช่วยเหลือตนเองอย่างต่อเนื่องและ เหมาะสมกับ ควรมีการจัดกิจกรรมการประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องทุกปี มีการประชาสัมพันธ์ในการจัดแหล่ง วิทยากร และแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และมีการจัดทำผลการประเมินผลและติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง ควรมีกระบวนการในการสร้างระบบเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระหว่างศูนย์ฯ และผู้ปกครอง ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างศูนย์ฯ ชุมชน และผู้ปกครองขึ้นภายในศูนย์ฯ เพื่อพัฒนาระบบเครือข่าย ให้สมบูรณ์

บทสรุป

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นตามมาตรา 289 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งให้เกิดการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในพื้นที่อย่างทั่วถึง

ดังนั้นการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แนวการพัฒนาโดยทั่วไปประกอบด้วย การสร้าง หลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็กโดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้น การพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยโดยอยู่บนพื้นฐาน ของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ตอบสนองความต้องการของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มีความปลอดภัย มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม

กับวัยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมใกล้ตัวและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ในสังคม จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กต้องรู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคน ที่ตนดูแลรับผิดชอบเพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีการบูรณาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนยึดหลักการบูรณาการ ดังแนวคิดที่ว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็ก ควรวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรมหลากหลายทักษะ หลากหลาย ประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัย พร้อมทั้งประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ควรสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมาย ที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกต สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใดซึ่งจะช่วยครู ผู้ดูแลเด็กในการวางแผน การจัดกิจกรรมชี้ให้เห็นพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ความต้องการพิเศษของเด็ก แต่ละคน และยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ดูแลเด็ก และครอบครัวของเด็กต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กต้องยอมรับ และร่วมมือกันรับผิดชอบ เนื่องจากเด็กเล็กแต่ละคนเติบโตมาจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ศูนย์เด็กเล็กต้องมีการศึกษาข้อมูล และมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน เพื่อให้ การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเป็นไปตามมาตรฐานตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานไว้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2549). *คู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่สู่เมืองไทยแข็งแรง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2554). *การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (รายงาน ผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ยอดขวัญ เกษทองมา. (2553). *การพัฒนาตัวแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารเด็กในศูนย์ เด็กเล็ก*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วุฒิสาร ต้นไชย. (2555). *การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย.

**การจัดการความสัมพันธ์ทางการเมืองของกองทัพที่ส่งผลต่อการพัฒนา
ประชาธิปไตยเชิงอุดมการณ์ในสังคมไทย ปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557**
**The Management of Political Relations of the Armed Forces
Affecting to the Development of Ideological Democracy in Thai
Society, B.E. 2549 (2006) and B.E. 2557 (2014)**

ยุทธศาสตร์ นอแก้ว

Yutthasart Norkaew

อาจารย์ประจำ โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Corresponding author E-mail : yutthasart.nk@hotmail.com

Received: September 25, 2021; Revised: December 5, 2021; Accepted: June 13, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมเผด็จการอำนาจนิยมผ่านกรอบแนวคิดการรัฐประหารภายใต้มุมมองการจัดการความสัมพันธ์ทางการเมืองใหม่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 พบว่า การรัฐประหารถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเมืองไทย ทำให้รัฐบาลพลเรือนไม่สามารถบริหารประเทศได้อย่างต่อเนื่อง พิจารณาได้จากกรณีการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งทหารได้เข้ามายุติอำนาจโดยไม่ได้มีเจตนาเข้ามาจัดตั้งรัฐบาล มีจุดมุ่งหมายเพียงต้องการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความตึงเครียดจากความขัดแย้งในสังคม โดยได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งรัฐบาลพระราชทาน เพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศแทนคณะรัฐประหารของตน แต่ยังคงควบคุมรัฐบาลอยู่ในฐานะผู้รับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) ได้กำหนดให้มีกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จัดให้มีการลงประชามติ และจัดให้มีการเลือกตั้งต่อไป สำหรับกรณีการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 ทหารได้รับบทเรียนของการยึดอำนาจจากครั้งที่ผ่านมาในประเด็นการควบคุมกลุ่มมวลชนอุดมการณ์ที่ผิดพลาด จนนำไปสู่ความขัดแย้งที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทำให้ทหารจำเป็นต้องถอยอำนาจทางการเมืองและจัดตั้งรัฐบาลของตนเองขึ้นมา โดยมีมุมมองว่า การปฏิรูปการเมืองจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการจัดการความสัมพันธ์ทางการเมืองใหม่เสียก่อน ซึ่งทหารได้จัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จัดให้มีการลงประชามติ และจัดให้มีการเลือกตั้งอีกครั้ง นอกจากนี้ รัฐบาลทหารยังมีอำนาจพิเศษตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) มาตรา 44 เป็นเครื่องมือในการจัดการเชิงกลยุทธ์ทางการเมือง สรุปได้ว่า การรัฐประหารทั้งสองครั้งดังที่ปรากฏ มีที่มาจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มมวลชน ซึ่งได้นำไปสู่พัฒนาการทางประชาธิปไตยที่ถดถอยลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเคลื่อนไหวของมวลชนกลุ่มต่าง ๆ เป็นการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ฉะนั้น การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองจะต้องเป็นการจัดการของรัฐบาลพลเรือนไม่ใช่การเข้ามาแทรกแซงจากทหาร การรัฐประหารจึงถือเป็นการฉายภาพซ้ำวิถีเผด็จการอำนาจนิยมที่กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงอุดมการณ์ในสังคมไทย

คำสำคัญ : การจัดการ รัฐประหาร เผด็จการอำนาจนิยม กองทัพไทย การพัฒนาประชาธิปไตย

Abstract

The objective academic article of this research was to analyze an authoritarian dictatorship culture through the coup d'état framework under the view of managing new political relations that affects democratic development, and one of the important factors had been

affecting the long term in Thailand. This made the civilian government unable to run the country continuously. Considered from the case of a coup d'état in 2006, the military seized power without the intention of forming a government. Moreover, they only aimed to resolve the stressful situation caused by the conflict in society, and supported the royal government in order to take over the country instead of their coup d'état. But still maintains control of the government as a counter signee for the appointment and the removal of political office holders by stipulating that. Furthermore, there was a process for drafting a new constitution which arranged for a resolution by the people and holding elections in the case of the 2014 coup, the military had learned lessons from the past to seizure of power over political ideological mass control. In addition, this situation led to more violent conflicts, and made it necessary for the military to increase the political power and form their own government with the view that political reforms can be successful. A new political tie must be organized, and the military had arranged to draft a new constitution again for having a resolution by the people. In addition, there were special powers under the Constitution (Provisional) Article 44 which was a tool of strategic management in politics. It can be concluded that the two coups showed the originated from the movement of the masses; this had led to the development of democracy that had greatly deteriorated in Thai society due to the movement of various masses from the democratic political expression. Therefore, the resolution of political conflicts must be organized by the civilian government, not by the military intervention. The coup was thus considered a repeat of the authoritarian regime in politics that had become a major obstacle to the development of ideological democracy in Thai society.

Keywords : Management, Coup D'état, Authoritarian Dictatorship, Thai army, Democratic Development

บทนำ

“การรัฐประหาร” (Coup d'Etat) เป็นกระบวนการโค่นล้มอำนาจรัฐบาลหรือผู้นำประเทศด้วยกองกำลังทหารโดยวิธีการฉับพลัน โดยส่วนใหญ่มักจะมีการใช้ความรุนแรงในระหว่างกระทำการจนนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือด ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียชีวิตของทหารหรือประชาชนในหลายกรณีอันมีสาเหตุมาจากการต่อต้านของฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ยินยอมให้มีการยึดอำนาจได้สำเร็จ “การรัฐประหาร” มีความแตกต่างจาก “การปฏิวัติ” (Revolution) ในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพียงตัวบุคคลหรือกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมหรือระบบเศรษฐกิจ ถึงกระนั้น หลายคนยังคงมีความเข้าใจเกี่ยวกับสองคำนี้คลาดเคลื่อนและใช้สลับกันไปมา อยู่บ่อยครั้ง (Jary and Jary, 2005, p. 119) การรัฐประหารจึงเป็นการได้มาซึ่งอำนาจด้วยวิธีการปล้นชิงจากผู้อื่น ด้วยเหตุที่ธรรมชาติของมนุษย์นั้น มีลักษณะการปฏิสัมพันธ์กันแบบกระหนาบกระหนักระหว่างกันในสังคมเป็นเรื่องปกติ การจะสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดสันติสุขได้อย่างถาวรนั้น จึงเป็นหนึ่งในเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากในสังคม เนื่องจากสัญชาตญาณของมนุษย์จะมีความต้องการในเชิงมุ่งแข่งขันแย่งชิงดีชิงเด่นระหว่างกัน มีความหวาดระแวงผู้อื่น และยังมีความมุ่งหวังในลาภยศสรรเสริญ ทำให้ต้องมีการใช้ความรุนแรงเพียงเพื่อตนจะสามารถมีอิทธิพลควบคุมบุคคลอื่นได้ ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงตั้งแต่ระดับเล็กน้อยในครอบครัว ชุมชน สังคม และระดับชาติ ไล่เรียงกันไป โดยการรัฐประหารถือเป็นความรุนแรงขนาดใหญ่ที่สุดอย่างมโหฬาร ส่งกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโดยรวมภายในรัฐเป็นอย่างมาก (Hobbes, 1651, p. 83-84) แต่การอ้างสิทธิ์เหนือผู้อื่นตลอดไปนั้นคงจะเป็นเรื่อง

อยู่ถาวรไม่ได้ เพราะถ้าผู้คนที่อ่อนแอหรือถูกรังแกสามารถรวมตัวกันได้ก็จะกำจัดผู้ปกครองได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มของพวกเขาบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยเช่นเดียวกัน (ศรีณย์ จิระพงษ์สุวรรณ, 2560, น. 311-312)

อย่างไรก็ตาม ทหารในหลายประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาหรือโลกที่สาม กลับมักใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอยู่เสมอ ซึ่งการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของทหารในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ทำให้การรัฐประหารกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเมืองรูปแบบไทยไปเสียแล้ว สาเหตุสำคัญมาจากการที่รัฐบาลขาดประสิทธิภาพและความชอบธรรมในการบริหารประเทศ สถานการณ์เช่นนี้ จึงกลายเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ทหารรู้สึกเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองและถือเป็นเงื่อนไขที่ดีที่สุดของทหารในสถานการณ์ที่เหมาะสมต่อการกล่าวอ้างความชอบธรรมในการยึดอำนาจ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2541, น. 199–205) อีกทั้งด้วยความที่ทหารไทยถูกบ่มเพาะสั่งสอนมาจากโรงเรียนทหารว่า “ทหารเป็นผู้รับใช้รัฐไม่ใช่ผู้รับใช้รัฐบาล” ทำให้ทหารมีอคติต่อนักการเมืองฝักราลิกในจิตใจ เหตุเพราะมีมุมมองว่านักการเมืองทำทุกอย่างเพื่อกอบโกยผลประโยชน์และตอบสนองความต้องการของตนและพวกพ้องเป็นสำคัญ ทหารจึงไม่ชอบนักการเมือง โดยรู้สึกว่าการรับคำสั่งจากนักการเมืองสกปรกเป็นเรื่องที่ไม่ดีต่อประเทศชาติ และพร้อมที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้อยู่ตลอดเวลา หากปรากฏว่าสถานการณ์เอื้ออำนวยต่อการทำรัฐประหาร (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558, น. 81) ทหารจึงสมควรถูกควบคุมเชิงเชิงอัตวิสัย (Subjective Civilian Control) ตามแนวคิดของ ซามูเอล ฮันติงตัน (Huntington, S., 1957) ที่ระบุว่า ทหารจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของชนชั้นทางสังคมและองค์กรทางการเมืองที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่แยกภารกิจของกองทัพออกจากพลเรือนอย่างเป็นเอกเทศ เนื่องจากทหารไม่ได้ถูกจัดตั้งโดยรัฐบาล จึงทำให้เป็นการยากที่จะสามารถควบคุมทหารให้อยู่ในร่องในรอยภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาลได้โดยง่าย (ยุทธศาสตร์ ห่อแก้ว, 2563, น. 95) ขณะที่ มอริส ยาโนวิตซ์ (Janowitz, M., 1960, p. 142) มีมุมมองว่า ทหารเป็นรูปแบบทางสังคมรูปแบบหนึ่ง และความเป็นมืออาชีพของทหารก็เปลี่ยนแปลงไปได้ตามเงื่อนไขเวลา ฉะนั้น ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงมีผลต่อการกำหนดความเป็นมืออาชีพของทหาร ทหารจึงคล้ายกับองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ กล่าวคือ ทหารจะต้องถูกทำให้เป็นหนึ่งในสถาบันพลเรือน (Civilianized) พวกเขาจึงจะรับรู้และเข้าใจถึงความเป็นพลเรือน โดยไม่ตระหนักว่าสถานะของพวกเขาตอนอยู่เหนือสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ในสังคมหรือประชาชนภายในรัฐ (สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร และวรวิทย์ กลิ่นสุข, 2564, น. 351)

หากจะกล่าวถึงกองทัพจำเป็นต้องเข้าใจว่า ทหารเป็นหนึ่งในตัวแทนของกองทัพจากทั้งสามเหล่าทัพ ทหารจะเป็นเหล่าทัพใดก็ได้ เนื่องจากการแทรกแซงการเมืองไทยของกองทัพด้วยการรัฐประหารในแต่ละครั้งนั้น จะประกอบไปด้วยทหารจากทุกเหล่าทัพอยู่เสมอ พิจารณาได้จากการรัฐประหารสามครั้งล่าสุด ในปี พ.ศ. 2534, 2549, 2557 พบว่า ทหารจากทุกเหล่าทัพและอธิบดีกรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติพร้อมใจกันก่อตั้งคณะรัฐประหารขึ้นมา โดยให้ทหารจากเหล่าทัพเป็นหัวหน้าคณะผู้ก่อการ เพื่อยึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน อย่างไรก็ตาม การแทรกแซงทางการเมืองในยุคก่อนหน้านี้ ในปี พ.ศ. 2519-2520 เหล่าทัพเรือก็มีหัวหน้าคณะรัฐประหารเช่นเดียวกัน คือ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ซึ่งได้ทำการรัฐประหารถึงสองครั้งด้วยกัน ฉะนั้น ผู้เขียนจึงขอเรียกกองทัพโดยรวมว่าทหาร

สำหรับการแทรกแซงทางการเมืองของทหารโดยส่วนใหญ่มาจากประวัติศาสตร์และพัฒนาการของแต่ละสังคมที่ไม่เหมือนกัน บางกรณีเกิดขึ้นมาจากผลของความล้มเหลวในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันเนื่องมาจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง หรือบางกรณีทหารถูกดึงเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศแทนประเทศเจ้าอาณานิคมเดิมที่เคยปกครอง หรือบางกรณีทหารมีบทบาทเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางในสังคมที่เข้ามาจัดระเบียบองค์กรใหม่ สำหรับรูปแบบการแทรกแซงของทหารในเมืองไทย สรุปออกมาได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ (เกษมชาติ นเรศเสนีย์, 2538, น. 56)

ลักษณะแรก การเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง ทหารจะพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางการเมืองว่ามีความสมเหตุสมผลต่อการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองด้วยความชอบธรรมหรือไม่ เนื่องจากมีความจำเป็นต้องให้ประชาชนเกิดความรู้สึกไว้วางใจตามกับเหตุผลข้ออ้างต่าง ๆ นานา ในการใช้กำลังเข้ายึด (Seizure of Power) รัฐประหาร

(Coup d'etat) หรือการปฏิวัติ (Revolution) ไม่ว่ารัฐบาลทหารด้วยตนเองหรือรัฐบาลพลเรือน ทั้งนี้ เมื่อทหารสามารถเข้าสู่อำนาจทางการเมืองได้ก็จะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการยึดอำนาจของพวกเขา กล่าวคือ การทำหน้าที่ควบคุมทางการเมืองด้วยการเป็นผู้เข้ามาพิทักษ์รัฐธรรมนูญ โดยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีความพยายามในการสร้างองค์กรต่าง ๆ ภายในรัฐให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อให้มีความพร้อมในการรับช่วงต่อการบริหารประเทศ หรือการสืบทอดอำนาจภายหลังจากที่ได้พิทักษ์รัฐธรรมนูญไปแล้วอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะที่สอง การเข้ามาเกี่ยวข้องโดยอ้อม เป็นการยึดอำนาจทางการเมืองโดยไม่ได้มีความประสงค์เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลหรือบริหารประเทศ แต่นิยมให้การสนับสนุนพลเรือนเข้ามาทำหน้าที่จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ ถึงกระนั้น รัฐบาลพลเรือนที่จัดตั้งขึ้นมาก็ไม่ได้มีอิสระทางการเมืองอย่างแท้จริง เนื่องจากทหารยังคงคอยคุมบังเหียนบริหารประเทศอยู่ตลอดเวลา โดยแนวนโยบายของรัฐบาลจำเป็นต้องผ่านความเห็นชอบของทหารก่อนที่จะกำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติราชการแผ่นดินอยู่เสมอ เหตุผลที่ทหารไม่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นรัฐบาลตั้งแต่นั้น เนื่องจากทหารเกรงว่าประชาชนจะไม่ให้การสนับสนุน ด้วยเหตุที่การรัฐประหารในบางครั้งไม่ได้เป็นไปตามครรลองครรองธรรมตามวิถีประชาธิปไตย หากทหารยังคงต้องเข้ามาทำหน้าที่เป็นรัฐบาลและดำเนินการบริหารประเทศต่อไปนั้น ก็อาจจะทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในการปกครองราชการการแผ่นดินได้ เพราะยังขาดการสนับสนุนจากภาคประชาชน หรือบางกรณีคณะรัฐประหารอาจจะไม่มีความพร้อมที่จะจัดตั้งรัฐบาล เพราะเป็นการยึดอำนาจอย่างฉับพลันเร่งด่วนในสถานการณ์ฉุกเฉิน ทำให้ไม่สามารถหาบุคคลที่มีความเหมาะสมต่อการบริหารประเทศได้ทันทั่วทั้ง ซึ่งการบริหารประเทศในภาวะวิกฤตทางการเมืองจำเป็นต้องได้ผู้นำที่มีทักษะภาวะความเป็นผู้นำสูงและสามารถควบคุมสถานการณ์ที่กำลังคุกรุ่นให้ยุติลงได้

ประเทศไทยนับจากการปฏิวัติสยาม ในปี พ.ศ. 2475 ของกลุ่มคณะราษฎร เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น พบว่า การรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จถูกบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์อย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476-2557 จำนวนรวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง โดยสามารถวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวเชิงพลวัต ออกมาได้ 6 ยุค ดังนี้ (ไชยะ เทพา, 2559, น. 255-258)

ยุคแรก การรัฐประหารยุคการเมืองข้าราชการ (ชนชั้นนำ) เป็นยุคที่มีการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างชนชั้นนำในระบบราชการและระบบการเมืองไทยของกลุ่มทหารและพลเรือน นับจากปี พ.ศ. 2475-2500 ในยุคนี้ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะไม่มีความเข้าใจ ไม่รับรู้ ไม่มีประสบการณ์ และไม่สามารถประเมินสถานการณ์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารได้

ยุคที่สอง การรัฐประหารยุคเผด็จการทหาร เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2500 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ก่อการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม การเมืองในยุคนี้มีการพัฒนาระบบการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น โดยการจัดให้มีการเลือกตั้ง แต่ก็ยังถูกกักขังในเรื่องของความเป็นประชาธิปไตย เนื่องจากมีการโกงการเลือกตั้งครั้งมโหฬารจนทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจและได้เรียกร้องกรณีดังกล่าวเข้าไปสู่ระบบการเมือง ในท้ายที่สุดได้นำไปสู่การรัฐประหารส่งผลทำให้ทหารในยุคนี้สามารถครองอำนาจได้อย่างยาวนานและถือเป็นจุดกำเนิดของระบบ “พ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ” ที่กลายเป็นรากฐานการสร้างประชาธิปไตยรูปแบบไทยในการบริหารราชการแผ่นดิน

ยุคที่สาม การรัฐประหารยุคเสรีประชาชน นับตั้งแต่ยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เกิดการขยายตัวและมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับระบบเศรษฐกิจของชาติเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้รับทุนช่วยเหลือสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ เมื่อเศรษฐกิจเกิดการขยายตัว โครงสร้างทางสังคมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดขบวนการภาคประชาชนต่าง ๆ ที่ออกมาขับเคลื่อนผลประโยชน์ของกลุ่มตนเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะกลุ่มปัญญาชนนิสิตนักศึกษา สำหรับการเคลื่อนไหวในบางกรณีถ้าหากรัฐบาลยอมรับได้เกี่ยวกับข้อเสนอก็จะมีการประนีประนอมข้อเรียกร้องระหว่างกันกับกลุ่มผลประโยชน์ แต่ถ้าหากรัฐบาลยอมรับไม่ได้ก็จะนำไปสู่ความตึงเครียดในสังคม ดังเช่นกรณีการปราบปรามประชาชนในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และกรณีการล้อมปราบนิสิตนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

ยุคที่สี่ การรัฐประหารยุคพลหลังขวา ภายหลังเหตุการณ์ล้อมปราบนิสิตนักศึกษา ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีการใช้นโยบายบริหารประเทศแบบขวาสุดโต่ง ก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยที่ชะงักงันในยุคนี้ เนื่องจากการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเข้มงวด ด้วยเหตุผลการป้องกันภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์จนนำไปสู่การรัฐประหารอีกครั้ง ในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

ยุคที่ห้า การรัฐประหารยุคประชาธิปไตยครึ่งใบสู่ยุคประชาธิปไตยแบบเปิดและประชาธิปไตยของชนชั้นกลาง ภายหลังจากยึดอำนาจรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร จึงเข้าสู่รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ตามลำดับ สำหรับในยุคนี้การบริหารประเทศมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ เพราะมีการต่อรองผลประโยชน์กันมากมายและยังเป็นการประนีประนอมอำนาจระหว่างระบอบประชาธิปไตยกับระบอบเผด็จการ ต่อมาพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จากพรรคชาติไทย ได้รับชัยชนะจากผลของการเลือกตั้งและเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่การบริหารประเทศไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นต่อสังคมและยังมีการทำทลายอำนาจกองทัพจนก่อให้เกิดความขัดแย้งบานปลายไปสู่การรัฐประหารในที่สุด

ยุคที่หก การรัฐประหารยุคปฏิรูปการเมืองหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 การรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2534 ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปการเมืองและได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” การยึดอำนาจในครั้งนั้น ทหารมีความพยายามเข้ามาสืบทอดอำนาจในรัฐสภา แต่กลับถูกประชาชนต่อต้านอย่างรุนแรงจนนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือดในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ทำให้การรัฐประหารครั้งต่อมา ในปี พ.ศ. 2549 ทหารจึงได้นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาเป็นบทเรียน โดยหัวหน้าคณะรัฐประหารไม่กล้าเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ได้สรรหานายกรัฐมนตรีคนนอกเข้ามาบริหารประเทศ และรีบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้มีการลงประชามติและจัดการเลือกตั้งอย่างรวดเร็ว ทำให้ถูกมองว่าเป็นการรัฐประหารที่เสียของ เพราะไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางการเมืองได้อย่างแท้จริง ต่อมาการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 จึงกระทำการด้วยความระมัดระวังอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนพอลถึงจุดอิ่มตัวของความขัดแย้งก็สามารถเข้ายึดอำนาจได้โดยง่าย อีกทั้งยังมีกลุ่มมวลชนอุดมการณ์ทางการเมืองให้การสนับสนุนการยึดอำนาจในครั้งนี้ด้วย ทำให้หัวหน้าคณะรัฐประหารสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้สำเร็จ พร้อมทั้งทำการปฏิรูปการเมืองแบบไม่รีบร้อนและไม่เร่งรีบคืนอำนาจให้กับประชาชนเร็วเกินไปเหมือนการรัฐประหารในครั้งที่ผ่านๆ มา โดยมีการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศตามแนวทาง (road map) ที่มีความชัดเจน

การรัฐประหารกับการเมืองไทย จึงเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กันมาอย่างยาวนานจนแยกออกจากกันไม่ได้ การยึดอำนาจกลายเป็นวิธีการแก้ไขปัญหามองการเมืองของทหารเพียงฝ่ายเดียว ที่มองว่า เป็นทางออกเพียงหนทางเดียวที่จะสามารถแก้ไขทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทว่าผลที่เกิดขึ้นตามมากลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม เพราะการกระทำดังกล่าวยิ่งเป็นการเสริมแรงกระตุ้นก่อให้เกิดความขัดแย้งที่ยิ่งทวีคูณความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เป็นที่ชัดเจนว่า การรัฐประหารได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเมืองในประชาธิปไตยรูปแบบไทยที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องเชิงโครงสร้างทางการเมือง และเป็นเรื่องที่มีความยากลำบากในการสมานบาดแผลเยียวยาความขัดแย้ง ด้วยวิธีการประนีประนอมผ่านกระบวนการการเจรจาหรือไกล่เกลี่ย ดังเช่นในกรณีการยึดอำนาจของทหารที่ปรากฏว่าบางครั้งบางคราวกลับถูกเชื้อเชิญและยินยอมพร้อมใจของกลุ่มมวลชนอุดมการณ์ที่ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลอีกด้วย แต่กระนั้น ก็ยังปรากฏถึงการรัฐประหารที่ล้มเหลวหลายต่อหลายครั้งเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ การแทรกแซงทางการเมืองของทหารอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ ซามูเอล ไฟเนอร์ (Finer, S., 1975) ที่ชี้ว่า ทหารจะเข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองต่อเมื่อสังคมต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตอันยากแก่การเยียวยาสมานฉันท์อันเกิดจากความขัดแย้งและความไร้เสถียรภาพทางการเมืองที่รุนแรง (กมลลา สุขพานิช และสุจิต บุญบงการ, 2529, น. 23)

ดังนั้น การรัฐประหารที่มีความน่าสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองของไทยควรมุ่งพิจารณาถึงการยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือน ในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 เนื่องด้วยเป็นการรัฐประหารที่เกิดขึ้น จากความขัดแย้งของอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างชนชั้นในสังคมไทย โดยเริ่มต้นเหตุการณ์จากการ

ชุมนุมประท้วงขนาดใหญ่ในเมืองหลวงที่มีการปักหลักชุมนุมกันอยู่บริเวณข้างถนนอย่างยืดเยื้อของกลุ่มมวลชนอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ต่อต้านและขับไล่รัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ทำให้รัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากต้องคอยจัดการปัญหาควบคุมกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงให้อยู่ในความสงบ ทำให้เศรษฐกิจของชาติในช่วงเวลานั้นย่ำแย่เป็นอย่างมาก ทหารจึงก่อการรัฐประหารด้วยเหตุผลสำคัญคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยคืนให้แก่สังคมและมีกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่านอำนาจประชาธิปไตยที่มีความสมบูรณ์ต่อไป ด้วยเหตุนี้ หากทำการวิเคราะห์การเมืองไทยในมุมมองของทหารจะพบว่า ทหารมองรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่มีความบกพร่องอยู่เสมอและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองมากที่สุด เพราะรัฐธรรมนูญมีช่องโหว่ที่เปิดโอกาสให้นักการเมืองสามารถเข้ามาทุจริตคอร์รัปชันกอบโกยผลประโยชน์ จนทำให้สังคมเกิดความแตกแยกทางอุดมการณ์ระหว่างชนชั้นในสังคมไทย ทหารจึงต้องเข้ามาสวมบทบาทเป็นวีรบุรุษเพื่อพิทักษ์ชาติบ้านเมืองและกอบกู้สถานการณ์ในภาวะวิกฤตผ่านการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองภายใต้วัฒนธรรมเผด็จการอำนาจนิยมด้วยการรัฐประหารจนกลายเป็นเรื่องปกติ บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมเผด็จการอำนาจนิยมผ่านกรอบแนวคิดการรัฐประหารภายใต้มุมมองของการจัดการความสัมพันธ์ทางการเมืองใหม่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 โดยพิจารณาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารที่กระทำต่อรัฐบาลพลเรือนช่วงผ่านสองช่วงระยะเวลาดังกล่าวที่ส่งผลต่อความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ในสังคมที่เพิ่มมากขึ้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

บทบาทของทหารต่อการควบคุมความขัดแย้งมวลชนอุดมการณ์ประชาธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ในปี พ.ศ. 2540 ท่าทีของกองทัพค่อนข้างผ่อนปรนต่อรัฐบาลเป็นอย่างมาก สาเหตุเกิดมาจากการปฏิรูปการเมืองที่ให้อำนาจแก่รัฐบาลเสียงข้างมาก ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่ยากเกินเยียวยา ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์ในรูปแบบของการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศข่าวสารได้อย่างง่ายดายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งมีความเข้มแข็งภายใต้ระบบการเมืองที่เอื้อให้เกิดการจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบเชิงจิตวิทยาต่อกองทัพ ทำให้ทหารไม่กล้าเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองการบริหารมากนัก แต่ก็ยังคงเฝ้ามองดูอยู่อย่างใกล้ชิดเสมอมา ทั้งนี้ การเมืองกับทหารเป็นวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบคู่ที่อยู่ด้วยกันมาอย่างยาวนานเข้าขั้นหยั่งลึกจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517-2549 การรัฐประหารที่เกิดขึ้นมีรูปแบบที่ชัดเจนผ่านวาทกรรมการกล่าวอ้างทางการเมืองที่มุ่งโจมตีและลดความชอบธรรมของรัฐบาลในการบริหารประเทศเป็นหลัก ทำให้มุมมองกองทัพที่มีต่อระบบการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นรูปแบบของจารีตประเพณีที่ต้องดำเนินการยึดอำนาจในช่วงที่สังคมเกิดความขัดแย้งวุ่นวายผ่านเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าแทรกแซงทางการเมือง และต้องนำไปสู่กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญที่ยึดโยงเข้ากับสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการรัฐประหารในมุมมองของประชาชน แต่รัฐธรรมนูญที่ได้ออกมาส่วนใหญ่จะเป็นไปตามแนวทางของคณะรัฐประหารเสียมากกว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงจากประชาชน (นิฐิณี ทองแท้, 2555, น. 45-46)

ประชาธิปไตยแบบไทยยุคโลกาภิวัตน์ จึงเป็นการเฝ้ามองสถานการณ์ความขัดแย้งผ่านสื่อสารสนเทศต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยช่องทางการนำเสนอข่าวสารมีความหลากหลายมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา แต่ทว่าสื่อสารมวลชนที่ทำหน้าที่กลั่นกรองกลายเป็นผู้เลือกข้างทางการเมืองเช่นเดียวกัน ทำให้ผู้ชุมนุมที่มีอุดมการณ์แตกต่างกันเริ่มมีความกังวลและกดดันต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะนักข่าวภาคสนามที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับผู้ชุมนุมโดยตรงกลับได้รับผลกระทบจากความรุนแรงผ่านความเกลียดชังของผู้เห็นต่างทางการเมือง ทำให้การส่งนักข่าวไปทำหน้าที่เคียงข้างมวลชนในพื้นที่การชุมนุมจึงมีความเสี่ยงสูง เป็นเหตุให้การรายงานข่าวต้องดำเนินการผ่านช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ได้แก่ คลื่นวิทยุ ช่องรายการสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม และเคเบิลทีวี เป็นต้น (ภัทรมน เพ็ญสั้ม และคณะ, 2562, น. 315) นอกจากประชาชนที่ติดตามความขัดแย้งทางการเมืองผ่านสื่อแล้ว ทหารก็ได้ใช้ช่องทางสื่อสารสนเทศในการติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน เพื่อทำการรวบรวมเป็นฐานข้อมูล

สำคัญก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ เนื่องด้วยการกระทำที่เกิดขึ้นจะต้องมีกระบวนการที่สร้างความชอบธรรมให้ได้มากที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดข้อครหาทางสังคมที่จะกระทบต่อภาพลักษณ์ของกองทัพได้ เพราะทหารยังต้องการเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่จากประชาชนหากเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจรัฐบาลนั่นเอง ดังเช่นกรณีการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 เมื่อมีการยึดอำนาจรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทหารก็สามารถเรียนรู้สถานการณ์ได้ด้วยตนเองว่าจำเป็นต้องเข้าควบคุมสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เพื่อปิดกั้นข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและมุ่งปั่นกระแสข้อมูลเท็จออกสู่สาธารณชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความสับสนกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น และสามารถรับรู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงให้ได้มากที่สุด เพื่อให้โอกาสที่ประชาชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและออกมาต่อต้านทหารเกิดขึ้นได้น้อยมากที่สุดเช่นเดียวกัน หรือเมื่อเกิดการออกมาเคลื่อนไหวก็สามารถควบคุมกลุ่มมวลชนฝ่ายต่อต้านได้โดยง่าย เพราะช่องทางการสื่อสารกระแสหลักถูกปิดกั้นเอาไว้หมดทุกช่องทางแล้ว ยกเว้นเพียงสื่อกระแสรองที่ยังคงทำหน้าที่ต่อไป แต่ก็ได้ไม่มีความแน่นอนในการรายงานข่าวสถานการณ์ที่ถูกต้องและชัดเจนมากนัก ดังเช่นการรายงานข่าวสถานการณ์ผ่านช่องทางรูปแบบออนไลน์ทั้ง Facebook, YouTube, Twitter ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับการคลาดเคลื่อนไม่ตอบสนองต่อการรับรู้ทันทีทันใดอย่างเป็นปัจจุบัน (Real-time) แม้กระทั่งการรายงานข่าวผ่านสื่อสิ่งพิมพ์กระแสหลักก็ยังมีข้อความแตกต่างกันไป ดังที่ สราธร บุญสิทธิ และ พิระ จิรโสภณ (2561, น. 410) ได้วิเคราะห์หนังสือพิมพ์ จำนวน 3 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ถือเป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์ประชานิยม (popular newspaper) หนังสือพิมพ์มติชน ถือเป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์คุณภาพ (quality newspapers) และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ถือเป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์ที่เน้นเนื้อหาเฉพาะด้านการเมือง (specialized newspaper) โดยระบุว่า ภายหลังการรัฐประหารมีเนื้อหาเป็นไปในแนวทางสันติภาพมากกว่าการสร้าง ความขัดแย้งในสังคม มุ่งเน้นเฉพาะการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นแล้วหรือลักษณะข่าวในเชิงรับต่อประชาชน โดยลักษณะข่าวไม่มีความเป็นปัจจุบัน แตกต่างจากช่วงก่อนการรัฐประหารในขณะที่ยังมีรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ยังคงครองอำนาจอยู่ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์จะเน้นการนำเสนอเนื้อหาข่าวไปในเชิงสร้างความขัดแย้งมากกว่า แต่ก็มีกรนำเสนอข่าวที่มีความหลากหลายในพื้นที่กลุ่มอื่น ๆ (รูปแบบออนไลน์) ที่เห็นต่างนอกเหนือจากการนำเสนอข่าวที่มาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพียงด้านเดียว

สรุปได้ว่า การชุมนุมประท้วงจากภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเมืองรูปแบบไทยผ่านมุมมองอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันระหว่างชนชั้นในสังคมไทย และด้วยสื่อสารสนเทศสมัยใหม่เป็นสาเหตุหลักที่นำไปสู่การเลือกรับชมรายการจากช่องทางที่ตนปรารถนาจะรับชมรับฟังได้อย่างสะดวก โดยไม่ถูกลิดรอนสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแต่อย่างใด ทำให้ความคิดทางการเมืองของปัจเจกบุคคลแต่ละชั่วอุดมการณ์นั้น มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้นจากการเลือกเสพสื่อข้อมูลสารสนเทศที่ตนเองต้องการจะรับรู้เพียงด้านเดียว และยังส่งผลทำให้บุคคลที่เสพข่าวข้อเท็จจริงเหล่านี้ไปเป็นจำนวนมาก จะไม่ใส่ใจต่อการนำข้อมูลที่รับมามาก่อนกรองเสียก่อนอย่างถี่ถ้วน ยกตัวอย่างเช่นกรณีการเคลื่อนไหวของ “กลุ่ม กปปส.” ในปี พ.ศ. 2557 ปรากฏถึงมวลชนที่เข้าร่วมการชุมนุมประท้วงเป็นจำนวนมากและส่วนใหญ่เลือกเสพสื่อเฉพาะเพียงด้านเดียว และยินยอมพร้อมใจออกไปขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ร่วมกับผู้ชุมนุมที่ได้ปักหลักประท้วงอยู่ข้างถนนก่อนหน้านี้แล้ว อีกทั้งทหารก็เป็นอีกหนึ่งในสถาบันทางการเมืองที่ทำการวิเคราะห์พิจารณาเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อสารสนเทศด้วยเช่นเดียวกัน แต่เป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างจากสื่อสารสนเทศของทุกฝ่ายเพื่อประเมินสถานการณ์ความสับสนเสี่ยงต่อความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นว่ามีความเหมาะสมต่อการทำรัฐประหารหรือไม่ หากปรากฏว่าสถานการณ์เอื้ออำนวยมากที่สุดก็จะยึดอำนาจรัฐบาลทันที ภายหลังจากนั้นจึงเข้าควบคุมพื้นที่การนำเสนอรายงานข่าวของสื่อสารมวลชนกระแสหลักทั้งหมด เพื่อเป็นการประกันท่าทีการต่อต้านและออกมาเคลื่อนไหวของประชาชน เนื่องจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงที่เป็นปัจจุบันมีความจำเป็นต้องถูกปิดกั้น เพราะทหารรับรู้เป็นอย่างดีว่าสื่อสารมวลชนมีพลังอำนาจและอิทธิพลมากเพียงใดต่อการปลุกกระดมมวลชนให้ออกมาต่อต้านคณะรัฐประหารได้ หากได้รับข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม

การชุมนุมประท้วงของมวลชนอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่นำไปสู่การรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549

การชุมนุมประท้วงยุคโลกาภิวัตน์ในสังคมไทย จำเป็นต้องย้อนกลับไปพิจารณาถึงการออกมาเคลื่อนไหวของ “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (กลุ่มเสื้อเหลือง) ซึ่งได้สร้างความสั่นไหวทางการเมืองภายใต้มุมมองทางอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่แตกต่างกันระหว่างชนชั้นในสังคมไทยอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ด้วยวิธีการออกมาขับไล่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และยังได้ก่อรูปของความขัดแย้งในเชิงความคิดที่ยึดโยงกับการเมืองภาคประชาชนเข้ากับความรักและศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม โดยลักษณะที่ปรากฏอย่างเด่นชัดมากที่สุด ก็คือ การชุมนุมประท้วงแบบปักหลักกันอยู่ข้างถนนอย่างเหนียวแน่นยืดเยื้อของประชาชนที่มีชุดความคิดทางการเมืองเหมือนกัน ซึ่งจะมีผู้ปราศรัยบนเวทีชุมนุมปลุกเร้าสถานการณ์ให้มวลชนเกิดความฮึกเหิมมุ่งสร้างความเกลียดชังฝ่ายตรงข้ามอย่างถึงพริกถึงขิง ด้วยวาทกรรมทางการเมืองที่หลากหลายมุ่งโจมตีรัฐบาลในประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับความจงรักภักดีที่มีต่อสถาบันเบื้องสูงในสังคมไทย

หากจะไล่เรียงเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองก่อนหน้านี้ ต้องย้อนกลับไปพิจารณาในช่วงประมาณกลางปี พ.ศ. 2547 ที่ได้ปรากฏว่ามี “กลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์” ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่มีการรวมตัวกันขับไล่ พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ให้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายใต้การนำของนายวาทาภาสศิริ ประสงค์ สุนศิริ มีการรวมตัวกันครั้งแรก ในวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2547 (จิรัฐติภัก ค้างเพ็ชร และณัฐภูมิ บึงจันทร์, 2558, น. 131) ต่อมา ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการชุมนุมปราศรัยขับไล่รัฐบาลอีกครั้ง จากชนชั้นกลางร่วมกับกลุ่มสันติอโศก กลุ่มลูกศิษย์หลวงตามหาบัว พนักงานหน่วยงานภาครัฐที่ไม่พอใจการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และนักวิชาการต่าง ๆ ในกรณีการขายหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือที่เรียกว่า “หุ้นชินคอร์ป” ให้แก่บริษัทเทมาเส็กโฮลดิ้งส์ หรือที่เรียกว่า “กองทุนเพื่อการลงทุนของรัฐบาลสิงคโปร์” ผ่านบริษัทซีตาร์ โฮลดิ้งส์ และถัดมา ในปี พ.ศ. 2549 ได้กำเนิด “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (กลุ่มเสื้อเหลือง) ขึ้นมา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 เกิดการชุมนุมที่ยกระดับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามสถานการณ์ จนกระทั่งวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 รัฐบาลได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรภายหลังจากที่รัฐบาลพรรคไทยรักไทยได้รับการเลือกตั้งและสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้เป็นสมัยที่สอง โดยคืนอำนาจการตัดสินใจให้กับประชาชนและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่พรรคการเมืองใหญ่ 3 พรรคในขณะนั้น ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ได้ประกาศคว่ำบาตรการเลือกตั้ง โดยการไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าชิงชัยในสนามแข่งขันครั้งนี้ พร้อมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ให้กากบาทลงตรงช่องไม่ประสงค์ลงคะแนน ทำให้กระบวนการดังกล่าวต้องพิจารณาตีความโดยศาลรัฐธรรมนูญและได้มีคำวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีผลเป็นโมฆะ ซึ่งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้ง จนกระทั่งวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ได้ก่อการรัฐประหารรัฐบาลทักษิณในนาม “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (คปค.) หลังจากกระทำการสำเร็จได้เปลี่ยนชื่อเป็น “คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ” (คมช.) เนื่องจากคณะผู้ก่อการไม่ประสงค์ให้สื่อมวลชนต่างชาติเข้าใจผิดหรือคาดเคลื่อนว่า สถาบันพระมหากษัตริย์อยู่เบื้องหลังการยึดอำนาจ หลังจากนั้น วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ได้มีการแต่งตั้งพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อบริหารประเทศและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และให้ประชาชนได้ลงประชามติต่อไป (มติชนออนไลน์, 2563)

ฉะนั้น สาเหตุหลักของการขับไล่รัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งในครั้งนี้ มาจากความไม่พอใจทางชนชั้น เพราะกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวส่วนใหญ่จะเป็นชนชั้นกลาง โดยมุ่งโจมตีผู้นำรัฐบาลด้วยเรื่องที่เป็นกรณีอื้อฉาวในหลาย ๆ ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นจริยธรรมการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่พึงประสงค์ของชนชั้นกลางในสังคมไทย รวมถึงการคว่ำบาตรการเลือกตั้งจากพรรคการเมืองใหญ่หลายพรรคสะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองที่ไม่ลงตัวจนกลายเป็นความพยายามล้มรัฐบาลที่มาจากฐานสนับสนุนของชนชั้นรากหญ้าในสังคมไทย ในท้ายที่สุดทหารก็ได้เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองด้วยการรัฐประหารและร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้ลงประชามติอันเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐธรรมนูญที่มาจากการยึดอำนาจของทหารได้โดยสมบูรณ์และจัดให้มีการเลือกตั้งต่อไป

“ปฐมบทระเบิดเวลาความขัดแย้ง” จากรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 สู่ “วัฏจักรประชาธิปไตยรูปแบบไทย” ในปี พ.ศ. 2557: การผลิตภาพข่าววัฒนธรรมเผด็จการอำนาจนิยมกับการเกลี้ยอำนาจทางการเมืองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

นับตั้งแต่การรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 จนได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ผลปรากฏว่าไม่ได้มีส่วนในการช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยได้เลย แม้แต่น้อย พิจารณาได้จากการออกมาเคลื่อนไหวอีกครั้งของ “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (กลุ่มเสื้อเหลือง) ชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช จนกระทั่งถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินคดีให้พ้นจากสภาพทางการเมืองในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และต่อด้วยการชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ อย่างต่อเนื่อง จนท้ายที่สุดศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยคดีสั่งยุบพรรคพลังประชาชน ทำให้สถานะของรัฐบาลนายสมชายต้องยุติลงไปด้วย ต่อมาได้มีการฉีกกำลังจากฝ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายอำมาตยาธิปไตย กองทัพ พรรคการเมือง และกลุ่มเพื่อนเนวิน ได้ร่วมกันให้การสนับสนุนนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในสภาผู้แทนราษฎรจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้เป็นผลสำเร็จ แต่ได้นำไปสู่ความไม่พอใจของกลุ่มมวลชน “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)” (กลุ่มเสื้อแดง) ซึ่งมีภาพลักษณ์เป็นกลุ่มชนชั้นรากหญ้าในสังคมที่มาจากชนบทและให้การสนับสนุนนโยบายประชานิยมของ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ก่อนที่จะถูกยึดอำนาจ ในปี พ.ศ. 2549 กลุ่มมวลชนนี้จึงเสมือนเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลนายสมัครและรัฐบาลนายสมชาย เพราะเป็นเครือข่ายทางการเมืองเดียวกัน โดยได้ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลอภิสิทธิ์หลายระลอก จนท้ายที่สุดได้ถูกสลายการชุมนุม เมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2552 หรือที่เรียกว่า “สงกรานต์เลือด” หลังจากนั้น การชุมนุมประท้วงของ “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)” (กลุ่มเสื้อแดง) ได้เปลี่ยนกลยุทธ์เป็นการชุมนุมตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีการเปิดโรงเรียนการเมืองประชาธิปไตย รายการถ่ายทอดสดผ่านช่องโทรทัศน์ระบบดาวเทียมของคนเสื้อแดง (DTV หรือ DNN) และนัดชุมนุมใหญ่อีกครั้งในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 โดยเรียกร้องให้รัฐบาลอภิสิทธิ์ยุบสภาจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้ได้รัฐบาลพลเรือนที่มาจากเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริง สถานการณ์ยืดเยื้อลุกลามบานปลายมีการเผาศาลากลางจังหวัดในพื้นที่ต่างจังหวัด จนถึงขั้นมีการใช้อาวุธด้วยกระสุนจริงปราบปรามประชาชนอย่างหนักหน่วง และสุดท้ายการชุมนุมประท้วงก็ได้ยุติลงด้วยความรุนแรงที่ภาครัฐกระทำต่อประชาชนที่ต่อสู้ด้วยสองมือเปล่า (จรัล ดิษฐาอภิชัย, 2563)

ต่อมา “กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กลุ่ม กปปส.) ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ เป็นผลมาจากการเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับเหมาเข่ง หรือที่เรียกว่า “นิรโทษกรรมฉบับสุดซอย” หลังจากนั้น รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ได้ประกาศยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ทว่า “กลุ่ม กปปส.” กลับเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองก่อนการเลือกตั้งผ่านการจัดตั้งสภาประชาชน โดยแกนนำได้พากกลุ่มมวลชนออกมาขัดขวางประชาชนหน้าหน่วยเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ประชาชนสามารถเข้าไปใช้สิทธิ์ในคูหาเลือกตั้งได้ (Nation TV, 2562) อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ชุมนุมประท้วงยังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดย “กลุ่ม กปปส.” ได้แบ่งพื้นที่การชุมนุมไปทั่วกรุงเทพมหานครและถ่ายทอดสดผ่านช่องโทรทัศน์ระบบดาวเทียมบลูสกาย (BLUESKY Channel) ทำให้ได้แนวร่วมเข้ามาในพื้นที่ชุมนุมเพิ่มมากขึ้น กอปรกับการประชาสัมพันธ์ปลุกระดมมวลชนผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ รวมถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมได้ออกมาเป็นกระบอกเสียงขับไล่รัฐบาลอีกแรงหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน (สราธร บุญสิทธิ์ และพีระ จิรโสภณ, 2561, น. 397) จนกระทั่งสถานการณ์เริ่มตึงเครียดจนเข้าขั้นที่จะนำไปสู่ภาวะวิกฤตการณ์ ซึ่งเป็นภาวะวิกฤตการเมืองที่ยากเกินเยียวยาของรัฐบาลได้ และในปี พ.ศ. 2556-2557 ทหารก็ได้เข้าแทรกแซงทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นภายใต้การรับคำสั่งส่วนหนึ่งมาจากรัฐบาลและอีกส่วนมาจากการพิจารณาประเมินสถานการณ์โดยภาพรวมภายในของทหาร เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าจนนำไปสู่การรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ได้กลายเป็นวีรบุรุษของมวลชนอุดมการณ์ “กลุ่ม กปปส.” ซึ่งได้เข้ามาจัดการ

ความขัดแย้งทางการเมืองได้ทันทั้งที่ในสถานการณ์คับขันและด้วยบุคลิกส่วนตัวของพลเอกประยุทธ์ ที่มีลักษณะท่าทางแข็งกร้าว ชิงชัง จริงจัง ช่วยส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำในระดับสูง ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและยังเอื้อต่อการอ้างความชอบธรรมในสถานการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นได้อีกด้วย (ประภาพร สีหา, 2560, น. 148-158)

เห็นได้ชัดว่า ทหารมีบทบาทสำคัญต่อการเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง เพราะทหารเป็นสถาบันที่มีความพร้อมทั้งทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ อุดมการณ์ และแนวคิดทางการเมือง แต่ทหารยังคงต่อสู้กับฝ่ายการเมือง เพื่อมุ่งสืบทอดอำนาจของตนเป็นหลัก ดังเช่นกรณีการรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ ในปี พ.ศ. 2557 และได้เข้ามามีการบริหารประเทศอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและไร้เสถียรภาพของสถาบันทหารที่ขัดแย้งกับความเป็นทหารอาชีพ เนื่องด้วยทหารไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนที่จะต้องดำรงอยู่ในสถานะใดทางการเมืองแตกต่างจากรัฐชาติสมัยใหม่ส่วนใหญ่ในประเทศที่เจริญแล้ว ทหารจะมีบทบาทหน้าที่ต่อความรับผิดชอบในการงานที่เกี่ยวข้องกับกองทัพเท่านั้น โดยไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวทางการเมือง (สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร และวรวิทย์ กลิ่นสุข, 2564, น. 352) แม้ว่าทหารจะไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะรัฐของชาติ แต่กลับกลายเป็นว่าค่อนข้างประสบความสำเร็จทางการเมืองโดยสามารถปิดกั้นหนทางทางการเมืองด้วยอำนาจเผด็จการได้อย่างมั่นคง หากย้อนกลับไปในช่วงปี พ.ศ. 2534-2535 เหตุการณ์เช่นนี้ คงไม่มีใครคาดคิดว่าจะสามารถเกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้สถาบันหลักทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของไทย จึงไม่สามารถพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์ นับจากการปฏิวัติสยาม ในปี พ.ศ. 2475 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง และสภาผู้แทนราษฎร ที่มีการปฏิรูปในห้วงระยะเวลาเพียงไม่นาน ท้ายที่สุดทหารก็จะเข้ามายุ่งเกี่ยวอำนาจจนเวียนจนกลายเป็นวัฏจักรการเมืองไทยดังที่ปรากฏ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาทางการเมืองไทยภายหลังการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 นั้น กลับมีลักษณะแตกกระสานซ่านเซ็นของกลุ่มชั่วคราวเมืองกลายเป็นกลุ่มก๊กต่าง ๆ อย่างมากมาย ทำให้การเมืองรูปแบบพรรคการเมืองถูกทำลายความเป็นสถาบันเชิงอุดมการณ์ลงไปเป็นอันมาก ส่งผลให้นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นมานั้น ไม่ได้มาจากเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ทว่ากลับมาจากกลุ่มอภิสิทธิ์ชนที่สร้างฐานนโยบายขึ้นมาทดแทน (Chambers and Waitookiat, 2020, p. 144-166) เพื่อรองรับการสืบทอดอำนาจและมุ่งใช้เผด็จการอำนาจนิยมกดทับอธิปไตยของประชาชนไม่ให้ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลได้ อาจจะเป็นผลจากการที่รัฐบาลทหารพิจารณาว่าต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดควบคุมประชาชน เนื่องจากการชุมนุมประท้วงอย่างต่อเนื่องของประชาชน ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 ได้สร้างสภาวะสังคมที่มีความแปลกแยกทางอุดมการณ์อย่างหนักหน่วง เพราะกลุ่มมวลชนได้สลับสับเปลี่ยนกันออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ตลอดเวลาระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายต่อต้านรัฐบาลอย่างเป็นพลวัตอันมีชนวนเหตุมาจากอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างชนชั้นที่แตกต่างกัน (สุจิต บุญบงการ, 2543, น. 869-870)

สรุปได้ว่า การรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 ได้กลายเป็นการก่อกวนระบอบเปิดเวลาให้แก่สังคมไทย โดยไม่ได้มีลักษณะเป็นการปลดชนวนความขัดแย้งตามความมุ่งหมายของ “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (คปค.) แต่อย่างใด อีกทั้งยังเป็นการถ่วงอ้อมโหมไฟเข้ากองไฟที่กำลังคุกรุ่นให้สามารถลุกโชนได้อีกครั้ง ทำให้ความขัดแย้งเกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นไปอีก พิจารณาได้จากการร่วมชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนชนบทที่เข้ามาขับไล่รัฐบาลอภิสิทธิ์ใจกลางเมืองหลวง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญที่กลุ่มคนในชนบท หรือที่เรียกกันว่า “ชนชั้นรากหญ้า” ได้เข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองภาคประชาชนบนท้องถนนแบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม จึงเปรียบได้กับระเบิดเวลาลูกใหม่ที่คณะรัฐประหาร เมื่อปี พ.ศ. 2549 ได้วางทิ้งเอาไว้ จนกระทั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ใช้เหตุผลข้ออ้างในการตัดสินใจระบอบดังกล่าว เพื่อไม่ให้มีการระบอบอย่างรุนแรงจนอาจทำให้สังคมเข้าสู่ภาวะมีคดียุติด้วยการรัฐประหารอีกครั้งและยังเอื้ออำนาจเข้าควบคุมการบริหารประเทศได้แบบเบ็ดเสร็จภายใต้วัฒนธรรมเผด็จการอำนาจนิยมยาวนานเกือบ 5 ปี ตลอดจนภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ. 2562 กลับกลายเป็นว่า

ด้วยเงื่อนไขกลไกตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ส่งผลให้ได้รับรัฐบาลทหารชุดเดิมกลับมาบริหารประเทศอีกครั้ง จากการสืบทอดด้วยความชอบธรรมตามครรลองวิถีประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงอุดมการณ์กับการรัฐประหารในสังคมไทย

การพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ต้องมีกระบวนการบูรณาการแนวทางต่าง ๆ ผนวกเข้ารวมกัน อย่างครอบคลุม อาทิเช่น การปฏิรูปการเมืองใหม่ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามาแก้ไขรัฐธรรมนูญ การพัฒนาระบบรัฐสภา ระบบพรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง การตรวจสอบการซื้อสิทธิ์ขายเสียง เป็นต้น ทั้งนี้ “หัวใจของการพัฒนาประชาธิปไตย” จำเป็นต้องปลูกจิตสำนึกประชาธิปไตยมุ่งต่อต้านระบอบเผด็จการ โดยเงื่อนไขสำคัญคือ ความจริงใจที่มาจากผู้นำทางการเมือง การพัฒนาระบบการศึกษาให้คนมีความรู้ความเข้าใจผ่านกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง (Political Socialization) เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนรู้คุณค่าของประชาธิปไตยในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติในระบบโรงเรียนด้วยการหล่อหลอมผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนเสริมเพิ่มเติมในหลักสูตรต่าง ๆ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านสื่อสารสนเทศประเภทอื่น ๆ และสนับสนุนการเรียนรู้ประชาธิปไตยในสถาบันครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวอย่างอิสระ การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การฟังเสียงข้างมากอย่างมีเหตุผล และการรับฟังเสียงข้างน้อยอย่างตั้งใจ พร้อมทั้งต้องมีกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อประชาชนส่วนใหญ่ ทำให้พวกเขามีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพิงตนเองได้ มีเวลาว่างมากเพียงพอต่อการกลับมาสนใจศึกษาและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ส่งผลดีต่อการพัฒนาโยบายระบบเศรษฐกิจทั้งในเมืองและชนบทอันเป็นการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาบรรพชากรอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการลดขนาดระบบราชการให้เล็กลง (Down Size) แต่การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น มีการปรับโครงสร้างระบบสายบังคับบัญชาด้วยกระบวนการออกแบบระบบราชการใหม่ (Reengineering) ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบราชการได้ง่ายยิ่งขึ้นและยังเป็นการพัฒนาสังคมในระยะยาว โดยการยกระดับชนชั้นรากหญ้าให้เป็นชนชั้นกลางเพิ่มมากขึ้น เห็นได้ว่า ปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาสามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนอันเป็นการพัฒนาพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557, น. 18-22)

แกรี โรแดน และคานิสตา ชะยะสุริยา (Rodan and Jayasuriya, 2012, p. 175-187) ได้อธิบายลักษณะผสมระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความเป็นเผด็จการ โดยระบุว่า การจะกล่าวถึงสังคมที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความเป็นเผด็จการรวมอยู่ด้วยกัน มักอธิบายได้ว่า สังคมนั้นอยู่ในภาวะเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นประชาธิปไตย (Transition to democracy) แต่แท้จริงแล้ว เมื่อพิจารณาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิเช่น ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และกัมพูชา พบว่า อยู่ในลักษณะกึ่งประชาธิปไตยกึ่งเผด็จการ สังคมในลักษณะนี้เรียกได้ว่าอยู่ใน “ระบอบลูกผสม” ซึ่งอาจจะไม่ได้เปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยได้เสมอไป แต่จะมีลักษณะเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และคงจะมีความเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ไม่ได้ในระยะเวลานานใกล้ กล่าวคือ การที่ทหารจะลดบทบาททางการเมืองหรือยอมถอนตัวออกไปจากระบบการเมือง เพื่อหลีกเลี่ยงให้กับการพัฒนาประชาธิปไตยของสังคมนั้น เป็นเรื่องที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยมาก (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2558, น. 223-224)

เมื่อวิเคราะห์จะพบว่า นอกจากแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยที่สามารถทำให้ประชาชนก้าวข้ามการรัฐประหารได้แล้ว แต่ทว่าหากการเมืองยังอยู่ใน “ระบอบลูกผสม” สังคมไทยก็ยังคงจะก้าวข้ามการรัฐประหารไม่ได้อย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ สังคมจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการป้องกันการรัฐประหารมาผสมผสานกับการพัฒนาประชาธิปไตยควบคู่กันไปด้วย เพราะการรัฐประหารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยเป็นไปได้ยากมากที่สุด หากไม่มีผู้สนับสนุนก็ไม่มีผู้กระทำ หากไม่มีผู้กระทำก็ย่อมไม่มีผู้สนับสนุนเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2564, น. 116-117) เสนอแนวทางการตัดวงจรรัฐประหารในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง คือ

แนวทางแรก ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลจำเป็นต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ด้วยการยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยการนิรโทษกรรมแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กระทำการรัฐประหารให้มีความผิด โดยไม่มีการกำหนดอายุความของคดี และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ประชาชนมีบทบาทเกี่ยวกับการต่อต้านการรัฐประหารด้วยวิธีการให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียกับการรัฐประหารที่เกิดขึ้นสามารถเป็นโจทก์ยื่นฟ้องร้องคณะรัฐประหารให้เป็นจำเลยในศาลยุติธรรมได้ โดยจำเป็นต้องแก้ไขแนวทางการพิจารณาคดีด้วยการกำหนดให้คณะรัฐประหารในฐานะ “รัฐอธิปไตย” สามารถถูกดำเนินคดีได้โดยไม่มีการกำหนดอายุความ ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องกำหนดเป็นนโยบายเกี่ยวกับการลงนามและให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดของทหารที่มีความคิดจะกระทำการรัฐประหารในอนาคต

แนวทางที่สอง ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ รัฐบาลต้องปฏิรูปกองทัพควบคู่กับการปฏิรูปการเมือง และกำหนดสายบังคับบัญชาใหม่ให้เกิดความชัดเจน โดยให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการควบคุมกำกับกองทัพโดยตรงมีอำนาจสั่งการเคลื่อนย้ายกำลังพลออกนอกเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินหรือความจำเป็นใด ๆ ในการนำกำลังพลเข้าสู่เมืองหลวง จะต้องกำหนดให้ชัดเจนไว้ว่า ต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามที่ได้รับมอบหมายเพียงเท่านั้น หากกระทำการฝ่าฝืนหรือละเมิดจะถือว่าเข้าข่ายการเป็นกบฏต่อแผ่นดิน และควรปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยข้อเสนอนี้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกองทัพของยุทธศาสตร์ ห่อแก้ว (2563, น. 104-105) ที่ชี้ว่า จำเป็นต้องสร้างฐานอำนาจถ่วงดุลภายในกองทัพโดยการเคลื่อนย้ายกำลังพลออกจากพื้นที่ศูนย์กลางอำนาจการปกครองกระจายไปยังส่วนภูมิภาค เนื่องจากการมีกำลังพลซึ่งมีฐานที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองหลวง ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการรัฐประหารได้ ด้วยเหตุที่กองทัพสามารถระดมพลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสามารถเข้าควบคุมพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม ทำให้การยึดอำนาจในแต่ละครั้งประสบความสำเร็จอยู่เสมอ จึงสมควรเคลื่อนย้ายกำลังพลไปยังฐานที่มั่นของกองทัพในส่วนภูมิภาคตามหัวเมืองใหญ่ ๆ เพราะกองทัพในพื้นที่ต่างจังหวัดมีศักยภาพรองรับกำลังพลประจำการได้ในปริมาณมากเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายกำลังพลออกนอกเมืองหลวงกระจายไปยังหน่วยต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค ยังส่งผลเชิงจิตวิทยาต่อผู้ที่คิดจะกระทำการรัฐประหารให้ต้องกลับไปคิดทบทวนเสียใหม่ เนื่องจากการเดินทางเข้าเมืองหลวงค่อนข้างที่จะต้องใช้เวลาพอสมควร จึงอาจจะถูกกำลังพลจากหน่วยอื่นเข้ามาสกัดกั้นได้ และทำให้การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ

แนวทางที่สาม ข้อเสนอเชิงวิชาการ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการโยกย้ายกองบัญชาการหรือกำลังพลออกนอกเขตกรุงเทพมหานคร และการปรับเปลี่ยนสายบังคับบัญชาใหม่ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทั้งนี้ ปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทัพในประเด็นนี้ที่มีความน่าสนใจหลายเรื่องและสามารถนำมาพิจารณาาร่วมกันได้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนากองทัพให้มีความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทย ได้แก่ การออกแบบระบบการศึกษาทางทหารของไทยใหม่เพื่อการผลิตทหารอาชีพและการปฏิรูปกองทัพ, ระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยสหรัฐอเมริกากับปรัชญาและ “หัวใจ” ของการผลิตทหารอาชีพ, บทบาทของนายทหารบกกระชั้นกลางที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย เป็นต้น (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, 2561, น. 39-66; สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และชัยญาพัทธ์ วิพัฒนานันทกุล, 2559, น. 171-192; ทวี แจ่มจำรัส และคณะ, 2561, น. 32-44)

สรุปได้ว่า การพัฒนาประชาธิปไตยเชิงอุดมการณ์ในสังคมไทย นอกเหนือจากการปฏิรูปการเมือง การปลูกจิตสำนึกประชาธิปไตยมุ่งต่อต้านระบอบเผด็จการ การพัฒนาระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน การสนับสนุนการเรียนรู้ประชาธิปไตยในสถาบันครอบครัว การพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการแล้ว พบว่า ยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากยังมีทหารเป็นตัวแปรที่มีความพร้อมในการทำรัฐประหารอยู่เสมอ พิจารณาได้จากการรัฐประหารในประเทศไทยที่มี

จำนวนมากถึง 13 ครั้ง ฉะนั้น จำเป็นต้องมีแนวทางการตัดวงจรรัฐประหาร ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมโดยผลของกฎหมาย การควบคุมด้วยการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบกองทัพทั้งสามเหล่าทัพโดยตำแหน่งเป็นการเฉพาะ และ การศึกษาวิจัยแนวทางการปรับรูปแบบกองทัพอย่างต่อเนื่อง หากสามารถดำเนินการได้ครบถ้วนก็จะเป็นแสงรุ่งอรุณแห่งการพัฒนาพลเมืองให้มีอุดมการณ์ตามวิถีทางประชาธิปไตยได้อย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุป

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของทหารที่ได้กระทำการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2557 พบว่า ทหารมีมุมมองว่าพวกเขาเป็นวีรบุรุษของชาติที่เข้ามาจัดการความสัมพันธ์ทางการเมืองใหม่ให้กับสังคมไทย เนื่องจากทหารมีเจตนาธรรมอย่างชัดเจนว่าต้องการแก้ไขปัญหาการชุมนุมประท้วงที่ยืดเยื้อและความขัดแย้งของกลุ่มมวลชนที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยแตกต่างกันให้สามารถเข้ามาเจรจาไกล่เกลี่ยสร้างความปรองดองร่วมกันได้ แต่การกระทำเช่นนี้ของทหารได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประชาธิปไตยในระยะยาว เพราะทำให้พัฒนาทางการเมืองต้องหยุดชะงักลงเป็นช่วง ๆ ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เจตนาสำคัญของการรัฐประหารทั้งสองครั้งดังกล่าว จะกล่าวถึงเรื่องการปฏิรูปการเมืองเป็นหลัก โดยการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 ทหารค่อนข้างรีบเร่งเข้ามาดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และคืนอำนาจให้กับประชาชนด้วยการจัดให้มีการลงประชามติและการเลือกตั้งตามลำดับ โดยทหารประเมินสถานการณ์ว่าหากควบคุมอำนาจของประเทศนานเกินไปหรือหากปรากฏความพยายามในการสืบทอดอำนาจก็เกรงว่าเหตุการณ์ทางการเมืองจะซ้ำรอยการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2534 อย่างไรก็ดี ภายหลังจากมีการเลือกตั้งและมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ กลับกลายเป็นว่าความขัดแย้งยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม เนื่องจากกลุ่มมวลชนอุดมการณ์ของแต่ละฝ่ายเริ่มปรากฏตัวตนออกมาอย่างชัดเจน ทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงสลับกันไปมาของทั้งสองฝ่ายที่อยู่คนละขั้วการเมืองขึ้นอยู่กว่าขณะนั้นผู้นำรัฐบาลคือใครหรือฝ่ายการเมืองใด จนกระทั่งนำไปสู่การรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 โดยทหารได้รับบทเรียนจากการยึดอำนาจที่ผิดพลาดในประเด็นการควบคุมมวลชนอุดมการณ์ จึงเข้าควบคุมอำนาจทางการเมืองไว้อย่างเบ็ดเสร็จและจัดตั้งรัฐบาลทหารขึ้นมา เพื่อปฏิรูปการเมืองใหม่ให้สมบูรณ์เสียก่อนแล้วจึงค่อยคืนอำนาจให้กับประชาชน แต่ทว่าการปฏิรูปการเมืองกลายเป็นการวางแผนสืบทอดอำนาจของทหารโดยใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือเพื่อครองอำนาจทางการเมืองในระยะยาว ดังนั้น การพัฒนาประชาธิปไตยเชิงอุดมการณ์ จึงจำเป็นต้องตัดวงจรรัฐประหาร ซึ่งมันไม่ใช่ “ทางเลือก” หรือ “ทางออก” แต่มันเป็นสิ่งที่ “จำเป็นต้องทำ” ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาการเมืองเชิงอุดมการณ์จะต้องถูกควบคุมด้วยสถาบันการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยไม่ใช่การที่ผู้มีอำนาจหรือทหารจะเข้ามาครอบงำในฐานะวีรบุรุษและคอยสร้างสรรค์ประชาธิปไตยรูปแบบไทยให้กับประชาชน เพราะในท้ายที่สุดการเมืองไทยก็จะติดกับดักวงจรอุบาทว์อยู่อย่างนี้ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

เอกสารอ้างอิง

- กมลลา สุขพานิช และสุจิต บุญบงการ. (2529). ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองไทย. *จุลสารวิชาการทหารไทย สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 3.
- เกษมชาติ นเรศเสนีย์. (2538). การศึกษาเปรียบเทียบความนึกคิด อุดมการณ์ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 73 และ นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 40. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.
- จรัส ดิษฐาอภิชัย. (2563). บันทึก ‘19 พฤษภาคม 2553’ ในสายตารัส ดิษฐาอภิชัย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.the101.world/10-years-of-the-red-shirt-crackdown/>. (วันที่ค้นข้อมูล: 8 มีนาคม 2564).
- จิรัฐติภัก คลังเพชร และณัฐวุฒิ บึงจันทร์. (2558, กรกฎาคม). การพัฒนาทางการเมืองกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย (พ.ศ.2549-2556). *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 5(ฉบับพิเศษ), 131.

- ไชยะ เทพา. (2559). *การรัฐประหารในการเมืองไทย*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สาขาวิชาการเมือง.
- ทวี แจ่มจำรัส, ฤเดช เกิดวิชัย และบัณฑิต ผังนิรันดร์. (2561, พฤษภาคม-สิงหาคม). บทบาทของนายทหารบก ระดับกลางที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 23(2), 32-44.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2564, มกราคม-กุมภาพันธ์). ตัดวงจรรัฐประหาร. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 116-117.
- นิฐิณี ทองแท้. (2555, กรกฎาคม-ธันวาคม). สถาบันพระมหากษัตริย์กับกระบวนการสร้างรัฐธรรมนูญจารีต ประเพณีว่าด้วยการรัฐประหาร. *วารสารนิติสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 5(2), 45-46.
- ประภาพร สีหา. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). ความขัดแย้งทางการเมืองกับการรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 4(2), 148-158.
- ภัทรมน เพ็งส้ม, สุรพล ราชกันดารักษ์, เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และสมบูรณ์ สุขสำราญ. (2562, กรกฎาคม-กันยายน). พัฒนาการของกลุ่มทุนการสื่อสารในระบบพรรคการเมืองหลังรัฐประหาร 2549 ถึงรัฐประหาร 2557. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 13(3), 315.
- ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ. (2558). *ทหาร การเมือง และประชาธิปไตยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ทำความเข้าใจผ่านแนวคิดการควบคุมทหารโดยพลเรือน*. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มติชนออนไลน์. (2563). เกิดอะไรขึ้นบ้างก่อน-หลัง “รัฐประหาร 19 ก.ย.49” จากปรากฏการณ์ใต้ทักษิณ ถึง ผลไม้พิษ คมข. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.matichonweekly.com/scoop/article_230466. (วันที่ค้นข้อมูล: 8 มีนาคม 2564).
- ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว. (2563, มกราคม-เมษายน). การปฏิรูปกองทัพไทย: แนวทางการสร้างระบบทหารอาชีพกับการลดบทบาทของกองทัพภายใต้การควบคุมโดยรัฐบาลพลเรือน. *วารสารบริหารรัฐกิจ*, 4(1), 95-105.
- ศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). การรัฐประหารกับ “องค์กรอิสระ” ในสังคมการเมืองไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 13(2), 311-312.
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และชัยญาพัทธ์ วิพัฒนานันท์กุล. (2559, สิงหาคม). ระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยสหรัฐอเมริกากับปรัชญาและ “หัวใจ” ของการผลิตทหารอาชีพ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 3(1), 171-192.
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. (2561, สิงหาคม). การออกแบบระบบการศึกษาทางทหารของไทยใหม่เพื่อการผลิตทหารอาชีพและการปฏิรูปกองทัพ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 5(1), 39-66.
- สรธรร บัญสิทธิ์ และพีระ จิโรสภณ. (2561, มกราคม-มิถุนายน). บทบาทหนังสือพิมพ์ไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง: กรณีวิกฤตทางการเมืองช่วง พ.ศ. 2557. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์*, 12(1), 397-410.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุจิต บุญบงการ. (2543). *ปัญหาพัฒนาการเมืองไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร และวรวิทย์ กลิ่นสุข. (2564, มีนาคม-เมษายน). ทหารกับการเมืองในประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 351-352.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2541). *ทหารกับประชาธิปไตย : จาก 14 ตุลา สู่ปัจจุบันและอนาคต*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- _____. (2558). *เสนานิธิปไตย : รัฐประหารกับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.

- Chambers, P. & Waitoolkiat, N. (2020). Faction Politics in an Interrupted Democracy: the Case of Thailand. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 39(1), 144-166.
- Finer, S. E. (1975). *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics*. London: Pall Mall Press, second edition.
- Hobbes, T. (1651). *Leviathan: or the matter, forme and power of a COMMONWEALTH ecclesiasticall and civil by THOMAS HOBBS: Edited with an introduction by michael oakeshott*. Oxford: Basil Blackwell.
- Huntington, S. P. (1957). *The soldier and the state: The theory and politics of civil-military relations*. New York: Vintage.
- Janowitz, M. (1960). *The Professional Soldier: A Social and Political Portrait* Glencoe. Chicago: The University of Chicago Press.
- Jary, D. & Jary, J. (2005). *Colilins dictionary of Sociology*. Harper Collins Publish.
- Nation TV. (2562). ย้อนรอย... กปปส. ปิดเมือง โคว่นรัฐบาลยิ่งลักษณ์ สู้ข้อหา "กบฏ". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.nationtv.tv/main/content/378711109>. (วันที่ค้นข้อมูล: 8 มีนาคม 2564).
- Rodan, G. & Jayasuriya, K. (2012). *Hybrid regimes: a social foundations approach*. In Jeffrey Haynes (ed.), *Routledge Handbook of Democratization*. London and New York: Routledge.

การพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพ การแข่งขันในอาเซียน

The Marketing Development for Agricultural Products of Chiang Mai Province Communities in order to Have the Potential to Compete in ASEAN

นัทธทัย เถาตระกูล^{1*} และภัทรพรณ วรณลักษณ์²

Nuthathai Thaotrakool^{1*} and Pattarapun Wannaluk²

^{1*}อาจารย์สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²อาจารย์สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*Corresponding author E-mail : t.nuthathai@gmail.com

Received: September 19, 2021; Revised: December 6, 2021; Accepted: April 1, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานสินค้าเกษตรพรีเมียมของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 6 อำเภอ 14 ชุมชน 18 ผลิตภัณฑ์ ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดสินค้าเกษตรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าของกลุ่มเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ในการประเมินจัดกลุ่มระดับผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับผลิตภัณฑ์พรีเมียม ระดับผลิตภัณฑ์คลาสสิก ระดับผลิตภัณฑ์สแตนดาร์ด และระดับผลิตภัณฑ์ดาวเด่น และแบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 18 ผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย 1) ระดับพรีเมียม จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ 2) ระดับคลาสสิก จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ 3) ระดับสแตนดาร์ด จำนวน 12 ผลิตภัณฑ์ และ 4) ระดับดาวเด่น ไม่พบผลิตภัณฑ์ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ระดับตลาดผลิตภัณฑ์เกษตรกร พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 18 ผลิตภัณฑ์ อยู่ในตลาดระดับประเทศ โดยแต่ละผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องพัฒนาการดำเนินงานบางประการ เพื่อยกระดับเป็นสินค้าระดับพรีเมียมอย่างสมบูรณ์และมีความพร้อมสำหรับการก้าวไปสู่ตลาดอาเซียน

คำสำคัญ : การพัฒนาการตลาด สินค้าเกษตร อาเซียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop the management potential of the agricultural products communities in Chiang Mai province; 2) to analyze the standards of the premium agricultural products communities in Chiang Mai province; 3) to develop the marketing for Agricultural Products of Chiang Mai province communities in order to have the potential to compete in ASEAN. The study was performed a sampling on 6 districts, 14 communities, and 18 products, which were ready to develop the marketing for Agricultural Products of Chiang Mai province Communities in order to have the potential to compete in ASEAN.

It was the qualitative research. Data were collected from the quality assessment form and the standards of the agricultural products communities in Chiang Mai province by using the criteria to consider the quality and standards' products. To assess the production level grouping of each community were divided into 4 levels, namely i) premium, ii) classic, iii) standard, and iv) rising star. And the interview form that using content analysis techniques.

The results were as follows:

The 18 community's products groups in Chiang Mai were classified into 4 levels: 1) 3 groups of premium products level; 2) 3 groups of classic products level; 3) 12 groups of standard products level; 4) no rising star products level. In addition, the result of analysis of the marketing for agricultural products level was found that all 18 community's products groups in Chiang Mai were placed in the national market. Each product required some operational improvements to reach a perfectly premium product level and ready for stepping into the ASEAN market.

Keywords : Marketing Development, Agricultural Products, ASEAN

บทนำ

ประเทศไทยได้เข้าสู่อารยธรรมใหม่ในสมัชชาของประชาคมอาเซียน (ASEAN) อย่างเป็นทางการภายใน พ.ศ. 2558 โดยประชาคมอาเซียนจะเป็นองค์การที่มีเพียงหนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม (One Vision, One Identity, One Community) ซึ่งมีสามเสาหลักด้วยกันคือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community–AEC) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community–APSC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community–ASCC) (จุไรรัตน์ แสงบุญนำ, 2558) ทั้งนี้ เสาหลักที่สมาชิกอาเซียนให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่นอกเหนือจากจะเน้นความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศต่าง ๆ ภายในสมาชิกอาเซียนด้วยกันแล้ว ยังจะเน้นการค้าและการลงทุนระหว่างอาเซียนสามประเทศตะวันออก คือ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น (อาเซียน+3) และอาเซียนกับอีก 6 ประเทศคือ จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย (อาเซียน+6) ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดมูลค่าทางการค้าและการแลกเปลี่ยนข้ามชาติและข้ามภูมิภาคอย่างมหาศาล อันจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มและองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในการค้าข้ามชาติและภูมิภาคเป็นหลัก สำหรับกลุ่มคนในระดับรากหญ้าของประเทศสมาชิกอาเซียน ส่งผลกระทบอย่างมหาศาลต่อวิถีชีวิตประชากร ขบวนการค้ามนุษย์ ราคาพืชผลทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ อันเนื่องมาจากการทะลักเข้ามาของผลผลิตทางการเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้าน การถูกบังคับให้ย้ายออกจากถิ่นฐานบ้านเกิดเนื่องจากโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐและบริษัทข้ามชาติ ได้แก่ การสัมปทานเหมืองแร่ การสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า การสร้างท่าเรือ และการสร้างถนนกับเส้นทางรถไฟ เป็นต้น (กรมพัฒนาอาชีพ, 2558)

หากมองถึงนโยบายการวิจัยที่ต้องลงสู่ชุมชนท้องถิ่นภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรนั้น จังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการเกษตรในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย ผลของการเปิดอาเซียนก่อให้เกิดปรากฏการณ์ย้ายถิ่นฐานแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานภาคเกษตรในเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย ต่อไปในอนาคตเชียงใหม่จะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเมื่อมีการเชื่อมโยง North-South Corridor จากทางตอนใต้ของจีน รวมถึง East-West Corridor จากสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเชื่อมต่อกันทางถนน และรถไฟความเร็วสูง นอกจากนั้นเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางทางการบิน ในอนุภูมิภาคด้วย การขยายตัวของจังหวัดเชียงใหม่เองที่มีการสร้างเครือข่ายสาธารณูปโภค เช่น ถนนวงแหวน และศูนย์กลางการประชุมนานาชาติ เชียงใหม่จึงมีความพร้อมในการพัฒนา

ภาคการเกษตรเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สูง การกระจายตัวของเศรษฐกิจภาคเกษตรจะเกิดประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน

ส่วนมาตรฐานสินค้าเกษตรในอาเซียน ก็ถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นสิ่งที่การันตีคุณภาพสินค้าเกษตรของไทยให้สามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ โดยที่ระบบของมาตรฐานสากล จะถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน โดยที่ทั้ง 3 ส่วนนี้จะครอบคลุมในเรื่องของคุณภาพทั้งในส่วนของการผลิตและการขนส่งว่าตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้หรือไม่ เพราะแต่ละประเทศจะมีข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศที่เป็นมุสลิมจะไม่อนุญาตให้นำเข้าไก่ที่ถูกฆ่าด้วยการช็อตไฟ เพราะถือว่าต้องตายแบบไม่เต็มใจ แต่ต้องฆ่าแบบเชือดคอเท่านั้น ถึงจะสามารถส่งออกไปยังประเทศที่เป็นชาวมุสลิมได้ ดังนั้นเราจึงต้องดูมาตรฐานของแต่ละประเทศด้วยว่ามีข้อกำหนดอะไรบ้าง ซึ่งต้องทำให้ถูกต้องทั้งในเรื่องการผลิตและการขนส่งตามที่ประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดเอาไว้ด้วย ถึงจะสามารถส่งออกไปยังประเทศนั้น ๆ ได้ ผู้ประกอบการจะทราบได้อย่างไรว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นมานั้นได้คุณภาพและมาตรฐานหรือไม่นั้น ต้องอาศัยหน่วยรับรอง อาจจะใช้วิธีการนำสินค้าไปตรวจสอบด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการตรวจสอบทำให้มาตรฐานของสินค้าเกษตรกรรมจึงกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะถ้าหากผู้ประกอบการทำไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ หรือว่ามาตรวจพบภายหลัง จะทำให้ทางผู้ประกอบการเองไม่สามารถส่งสินค้าไปยังประเทศนั้น ๆ ได้ จนกว่าจะทำให้ถูกต้องและผ่านการตรวจสอบเท่านั้น

สำหรับประโยชน์ของการส่งออกสินค้าเกษตร เป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้าและการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพในราคาที่ถูกลง พร้อมกับเป็นการยกระดับในเรื่องของคุณภาพสินค้าให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศมากขึ้น แต่ผู้ประกอบการก็ต้องยอมรับด้วยว่าจะต้องมีคู่แข่งที่มากขึ้น จากในหลาย ๆ ประเทศในอาเซียน (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2557)

ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัย เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน ภายใต้ชุดโครงการวิจัย “การสร้างและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ปีที่ 1 ได้ศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์และประเมินผลปัจจัยในการดำเนินงานและปัจจัยทางด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรสามารถผลิต สินค้าเกษตรอินทรีย์ในระดับภูมิภาคอาเซียนได้ การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรควรมุ่งเน้นไปที่การให้ความรู้และการจัดการการเกษตรที่มีมาตรฐานและคุณภาพในระดับสากลมากขึ้นและเน้นนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ในปีที่ 2 จึงได้จัดกิจกรรมทางการตลาดและการสร้างเครือข่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในการยกระดับผลิตผลทางการเกษตรชุมชนในตลาดที่สูงขึ้นด้วยกิจกรรมทางการตลาด 2 รูปแบบ คือ 1) การส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรโดยระบบสหกรณ์ มีผลดีในด้านการเงินที่มีสภาพคล่องมากขึ้น ซึ่งทำให้เห็นถึงการได้รับเงินปันผลที่สูงกว่าการนำเงินไปฝากกับทางธนาคารที่มีดอกเบี้ยต่ำ อีกทั้งยังสามารถช่วยเหลือกลุ่มและสินค้าเกษตรได้อีกด้วย 2) การส่งเสริมกิจกรรมตลาดในห้างสรรพสินค้า เป็นการส่งเสริมกิจกรรมตลาดให้ ผู้ผลิตสินค้าเกษตรได้พบกับผู้บริโภคโดยตรง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อผู้บริโภคให้รู้จักสินค้าเกษตรชุมชนที่มีคุณภาพ ความสำเร็จการจัดการตลาดสินค้าเกษตรในระดับตลาดที่สูงขึ้นวัดจากยอดขาย กลุ่มที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของยอดขาย ที่มีการซื้อขาย ผ่านทางออนไลน์ และเข้าไปเยี่ยมชมศึกษาดูงานของกลุ่มเกษตรกร และมีการติดต่อซื้อขายจากบุคคลทั่วไปภายในพื้นที่และต่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง (กมลทิพย์ คำใจ, 2561)

ดังนั้นในปีที่ 3 ผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายในการวิจัยสืบเนื่องจากปีที่ 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ให้เติบโตขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานสินค้าเกษตรพรีเมียมของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่าง ๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 25 อำเภอ 207 ชุมชน (กลุ่มเกษตรกร) ในจังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling) มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 18 ผลิตภัณฑ์ (ซึ่งมาจาก 6 อำเภอ 14 ชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อปรับตัวให้เข้ากับประชาคมอาเซียน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกเป็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพด้านการจัดการตลาดผลิตผลของสินค้าเกษตร 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ด้านศักยภาพการผลิต ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์

2.2 แบบประเมินคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าของกลุ่มเกษตรกรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ในการประเมินจัดกลุ่มระดับผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับผลิตภัณฑ์พรีเมียม (Premium), ระดับผลิตภัณฑ์คลาสสิก (Classic), ระดับผลิตภัณฑ์สแตนดาร์ด (Standard) และระดับผลิตภัณฑ์ดาวเด่น (Rising Star) (กรมการพัฒนาชุมชน, 2560)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 18 ผลิตภัณฑ์ ใน 6 อำเภอ 14 ชุมชน ของจังหวัดเชียงใหม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สำหรับข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับศักยภาพด้านการจัดการตลาดผลิตผลของสินค้าเกษตร 5 ด้าน และข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าของกลุ่มเกษตรกรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 18 ผลิตภัณฑ์ ที่มีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เกณฑ์ศักยภาพด้านการจัดการตลาดผลิตผลของสินค้าเกษตร 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ด้านศักยภาพการผลิต ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษา พบว่า ผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพแต่ละด้าน เพื่อยกระดับให้ผลิตภัณฑ์ของตน ให้มีความพร้อมต่อการแข่งขันในอาเซียน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานสินค้าเกษตรพรีเมียมของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ในการประเมินจัดกลุ่มระดับผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนออกเป็นกลุ่ม พบว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่อยู่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์พรีเมียม มีจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์คลาสสิกมีจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์สแตนดาร์ด มีจำนวน 12 ผลิตภัณฑ์ และส่วนกลุ่มผลิตภัณฑ์ดาวเด่น ไม่พบว่ามีผลิตภัณฑ์ใดถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตลาดและความพร้อมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร

สินค้าเกษตร	ระดับ ผลิตภัณฑ์	ศักยภาพด้านการจัดการตลาดผลิตผลของสินค้าเกษตร ที่ต้องพัฒนาเพื่อเข้าสู่ตลาดพรีเมียม				
		ด้าน คุณภาพและ มาตรฐาน	ด้าน ศักยภาพการ ผลิต	ด้าน กระบวนการ การผลิตฯ	ด้าน การพัฒนา ผลิตภัณฑ์	ด้าน ตลาดการ จำหน่ายฯ
1. ข้าวไรซ์เบอร์รี่อินทรีย์	Premium					✓
2. แมคคาเดเมีย	Premium	✓			✓	
3. กาแฟ	Premium	✓				✓
4. ข้าวหอมมะลิ	Classic	✓	✓	✓	✓	✓
5. ปลานิลแดดเดียว	Classic		✓		✓	✓
6. กล้วยไฟอัดแท่ง	Classic	✓		✓		✓
7. ข้าวไรซ์เบอร์รี่	Standard	✓	✓		✓	✓
8. ข้าวมะลิแดง	Standard	✓		✓		✓
9. เสาวรสอินทรีย์ (แม่เอย)	Standard	✓		✓	✓	✓
10. เสาวรสอินทรีย์ (บ้านปง)	Standard	✓	✓	✓	✓	✓
11. ชา	Standard	✓	✓	✓	✓	✓
12. บัวลอย	Standard	✓	✓	✓	✓	✓
13. ลำไยจัมโบ้	Standard	✓	✓	✓	✓	✓
14. ลำไย(อีตอ)	Standard	✓		✓	✓	✓
15. อะโวคาโด	Standard	✓	✓		✓	✓
16. สตอเบอร์รี่	Standard	✓	✓	✓	✓	✓
17. เห็ดหอม/เห็ดนางฟ้า/ เห็ดหูหนู	Standard	✓	✓	✓	✓	✓
18. น้ำพริกเผาเห็ดหอม	Standard	✓	✓	✓	✓	✓

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน พบว่า จุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ กลุ่มเกษตรกรยังไม่มีความสามารถในการควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ผลิตภัณฑ์ยังไม่สามารถเข้าเกณฑ์มาตรฐานสินค้าในระดับประเทศซึ่งถือเป็นมาตรฐานก้าวแรกของการเติบโตสู่ตลาดอาเซียน นอกจากนั้น ผู้ประกอบการยังไม่สามารถหาช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมกับศักยภาพของกิจการตน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาประเมินศักยภาพของแต่ละกิจการเพื่อมาพัฒนาการจัดการด้านการตลาดและช่วยค้นหาช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมกับศักยภาพ ณ ปัจจุบันของแต่ละกิจการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ระดับตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกร

สินค้าเกษตร	ตลาดระดับประเทศ							
	ห้าง เฉพาะใน จังหวัด	ร้านขาย ของที่ ระลึกใน จังหวัด	ร้านค้าใน สถานที่ ท่องเที่ยว	ตลาดใน จังหวัด	การตลาด เชิง กิจกรรม ระดับ จังหวัด/ ประเทศ	พ่อค้าคน กลาง หรือ โรงงาน แปรรูป รายใหญ่	ร้านขาย ของ เฉพาะใน ชุมชน	ขายปลีก และขาย ตรงต่อ ผู้บริโภค
1. ข้าวไรซ์เบอร์รี่ อินทรีย์		✓	✓			✓		
2. แมคคาเดเมีย			✓			✓		
3. กาแฟ						✓	✓	✓
4. ข้าวหอมมะลิ		✓	✓			✓		
5. ปลานิลแดด เดียว				✓	✓			
6. ัญพิชิตแต่ง		✓			✓	✓		✓
7. ข้าวไรซ์เบอร์รี่				✓			✓	✓
8. ข้าวมะลิแดง		✓	✓			✓		
9. เสาวรสอินทรีย์ (แม่เอย)				✓		✓		
10. เสาวรสอินทรีย์ (บ้านปง)						✓		
11. ชา		✓	✓					
12. บัว		✓	✓					
13. ลำไยจัมโบ้							✓	✓
14. ลำไย (อีตอ)						✓	✓	✓
15. อะโวคาโด						✓		
16. สตอเบอร์รี่			✓				✓	✓
17. เห็ดหอม/ เห็ดนางฟ้า/ เห็ดหูหนู							✓	✓
18. น้ำพริกเผา เห็ดหอม							✓	✓

จากผลการศึกษาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ทั้ง 18 ชนิด มีศักยภาพในการจัดจำหน่ายในตลาดระดับประเทศเท่า นั้น หากผู้ประกอบการต้องการให้สินค้าจำหน่ายในตลาดพรีเมียม ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าที่เป็นห้างยอดนิยมของคนในสังคม เช่น เซ็นทรัล พารากอน เดอะมอลล์ หรือกลุ่ม ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern trade) และการตลาดเชิงกิจกรรม (Event marketing) ระดับนานาชาติ นั้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการตลาดผลผลิตของสินค้าเกษตร ทั้ง 5 ด้าน เพื่อยกระดับให้ผลิตภัณฑ์ของตนมีมาตรฐานตรงตามมาตรฐานที่ตลาดพรีเมียม กำหนด และยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับกิจการสำหรับการพัฒนาด้านเองเพื่อเข้าสู่ตลาดอาเซียนในอนาคตได้

สรุปและวิจารณ์ผล

ผลการศึกษา พบว่า มีสินค้าเกษตร 3 ชนิด ได้แก่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่อินทรีย์ กาแฟ แมคคาเดเมีย ที่สามารถก้าวเข้าสู่ตลาดพรีเมียม โดยต้องพัฒนาองค์ประกอบการบริหารจัดการ ดังนี้

ข้าวไรซ์เบอร์รี่อินทรีย์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ปัจจุบันศักยภาพการบริหารจัดการอยู่ในตลาดระดับประเทศ ซึ่งเป็นตลาดที่ขายในประเทศ ร้านขายของที่ระลึกในจังหวัด ร้านในสถานที่ท่องเที่ยว และพ่อค้าคนกลางหรือโรงงานแปรรูปรายใหญ่ ที่คอยรวบรวมผลผลิตทางเกษตรเพื่อแปรรูป หรือบรรจุหีบห่อแล้วส่งไปขายต่อ หากแต่ต้องพัฒนาด้านตลาดการจำหน่ายของกิจการเพื่อยกระดับก้าวเข้าสู่สินค้าระดับพรีเมียมอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของศรารุช แก่นแก้ว และนวนลฉวี แสงชัย (2560) ที่ระบุว่า ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศอยู่ในระดับปานกลาง โดยยังต้องมีการพัฒนาความพร้อมในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดต่างประเทศได้ ซึ่งผู้ประกอบการเองมีแรงจูงใจในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศอยู่ในระดับมาก เนื่องจากต้องการพัฒนาความรู้ และเทคโนโลยีของกิจการ ดังนั้น ภาครัฐควรให้แนวทางในการส่งออกและแก้ไขปัญหา รวมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมการส่งออกและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายจากในระดับประเทศให้เข้าสู่ตลาดสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชจारी กล้าหาญ และสุตาพร สวมม่วง (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การตลาดส่งออกเครื่องสำอางจากธรรมชาติของประเทศไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระบุว่า องค์กรควรให้ความสำคัญด้านปัจจัยกลยุทธ์การตลาดส่งออกมากที่สุด เนื่องจากส่งผลต่อผลประกอบการส่งออกสูงที่สุด

แมคคาเดเมีย เป็นผลิตภัณฑ์ที่ปัจจุบันศักยภาพการบริหารจัดการอยู่ในตลาดระดับประเทศ ซึ่งเป็นตลาดที่ขายในประเทศ ร้านขายของที่ระลึกในจังหวัด ร้านในสถานที่ท่องเที่ยว และพ่อค้าคนกลางหรือโรงงานแปรรูปรายใหญ่ ที่คอยรวบรวมผลผลิตทางเกษตรเพื่อแปรรูป หรือบรรจุหีบห่อแล้วส่งไปขายต่อ หากแต่ต้องพัฒนาด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของกิจการเพื่อยกระดับก้าวเข้าสู่สินค้าระดับพรีเมียมอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ เจริญรัตน์และคณะ (2560) ที่กล่าวไว้ในการบริหารการตลาดยุคใหม่ ผู้ประกอบการต้องพัฒนา ผลิตภัณฑ์หรือบริการให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้าทั้ง 4 ด้าน ซึ่งคุณค่าทั้ง 4 ด้านนี้เรียกว่า คุณค่ารวมสำหรับลูกค้า ได้แก่ คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ คุณค่าด้านบริการ คุณค่าด้านบุคลากร และคุณค่าด้านภาพลักษณ์ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้บริโภค และสอดคล้องกับแนวคิดของ พงศ์ศรีณีย์ พลศรีเลิศ (2555) ที่ชี้ให้เห็นว่า การทำให้ผลิตภัณฑ์และบริการที่จะออกสู่ตลาดเป็นที่ถูกใจ ได้รับการตอบรับจากลูกค้า ทำให้เกิดการซื้อซ้ำและบอกต่อไปยังลูกค้ารายอื่น ๆ นั้นต่อเมื่อลูกค้ารู้สึกว่าคุณค่าดังกล่าวมีมาตรฐาน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องและรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น มากกว่าต้นทุนที่ลูกค้าจ่ายไป เช่น ต้นทุนที่เป็นตัวเงินและต้นทุนที่ไม่ได้เป็นตัวเงินอื่น ๆ เช่น ต้นทุนเวลาที่สูญเสียไปจากการรอคอย และต้นทุนจากความไม่พอใจในคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ได้รับ

กาแฟ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ปัจจุบันศักยภาพการบริหารจัดการอยู่ในตลาดระดับประเทศ ซึ่งเป็นตลาดที่ขายในประเทศ พ่อค้าคนกลางหรือโรงงานแปรรูปรายใหญ่ ที่คอยรวบรวมผลผลิตทางเกษตรเพื่อแปรรูป หรือบรรจุหีบห่อแล้วส่งไปขายต่อ ร้านขายของเฉพาะในชุมชน และขายปลีกและขายตรงต่อผู้บริโภค เช่น ขายตามบ้าน ริมถนน หรือตลาดนัดต่าง ๆ ในชุมชน หากแต่ต้องพัฒนา ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และด้านตลาดการจำหน่ายของกิจการเพื่อยกระดับก้าวเข้าสู่สินค้าระดับพรีเมียมอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว) (2561) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อยกระดับและเพิ่มรายได้ให้กับสินค้าเกษตร โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์โดยใช้โซเชียลมีเดีย ทั้ง Facebook และ LINE ซึ่งถือเป็นช่องทางที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรัชณี โลหะชุมพล (2561) ที่ระบุว่า สินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องให้ความสนใจในความปลอดภัยอาหารของผู้บริโภค และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค โดยต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบมาตรฐาน การผลิตและแปรรูปที่ได้มาตรฐาน รวมถึงการแสดงผลภาพหรือเครื่องหมายรับรองมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อเป็นการประกันว่าสินค้าเกษตรที่ผลิตขึ้นนั้น มีคุณภาพ ความปลอดภัยตามที่มาตรฐานกำหนด และสอดคล้องกับแนวคิดของ ลักษณะ วจนวัช (2561) ที่ให้ความสำคัญด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยได้ผลักดัน โครงการสถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน

จำหน่ายพืชผักผลไม้ที่หลากหลายจากแปลงเกษตรที่มีมาตรฐาน และมีการแสดงผลผลิตอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเป็นช่องทางที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคจะได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานและมีคุณภาพอย่างแน่นอน ซึ่งเป้าหมายของโครงการนี้เป็นการวางรากฐานเพื่อผลักดันการขยายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศและมุ่งผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางหรือฮับ (Hub) ของสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ในระดับสากลด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ

1. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ควรตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าก่อนที่จะขายให้กับลูกค้าหรือผู้บริโภค เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าหรือผู้บริโภค เช่น การผ่านการรับรองและการใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับ หรือ มาตรฐานทั่วไป ภายใต้ พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2561

2. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรด้านศักยภาพการผลิต เช่น รักษาระดับความสามารถในการผลิตให้มีมาตรฐานและคงที่ รวมถึงสามารถขยายตัวเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น เมื่อยกระดับเข้าสู่ตลาดสินค้าเกษตรพรีเมียม

3. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต เช่น การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและได้มาตรฐานในกระบวนการผลิตที่สามารถรองรับความต้องการของตลาดได้ รวมถึงมีระบบการตรวจสอบรับรองกระบวนการผลิต ตามหลักการสากลหรือเทียบเท่าตั้งแต่วัตถุดิบ จนถึงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป และมีระบบตามสอบสินค้า (Traceability)

4. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น การพัฒนารูปแบบและบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง

5. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ เช่น ควรเพิ่มทางเลือกการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค เช่น ช่องทางออนไลน์ งานแสดงสินค้า หรือ การทำการตลาดเชิงกิจกรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรควบคุมกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เช่น การประกันราคาขั้นต่ำผลิตผลเกษตรบางชนิด การให้ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และนโยบายการจัดซื้อสินค้าโดยองค์กรของรัฐและเอกชน

2. ควรวางนโยบายสร้างกำลังคนให้กับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น การปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการตามทิศทางของการพัฒนาประเทศ เช่น หลักสูตรธุรกิจการเกษตร หลักสูตรอุตสาหกรรมเกษตรและวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งการจัดฝึกอบรมแรงงานให้ความรู้ด้านการตลาด การจัดจำหน่าย การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษามิติของผู้บริโภคในเรื่องความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เพื่อนำผลมาใช้ในการประกอบการพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2562 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และกลุ่มเกษตรกร ทั้ง 14 ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีส่วนช่วยในการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ คำใจ. (2561). การวิจัยเพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพ การแข่งขันในอาเซียน(รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่..

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2560). *หลักเกณฑ์และแนวทางการใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://district.cdd.go.th/wanyai/wp-content/uploads/sites>. (วันที่ค้นข้อมูล: 2 มีนาคม 2562).
- กรมพัฒนาอาชีพ. (2558). *ความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.dsd.go.th/DSD/Home>. (วันที่ค้นข้อมูล: 1 มีนาคม 2562).
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *เปิดประตูสินค้าเกษตรไทยสู่เศรษฐกิจอาเซียน*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php. (วันที่ค้นข้อมูล: 2 มีนาคม 2562).
- จุไรรัตน์ แสงบุญนา. (2558). *การเตรียมความพร้อมของข้าราชการเมื่อเข้าสู่ข้อตกลงของ ประชาคมอาเซียน*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://personnel.obec.go.th/personnel>. (วันที่ค้นข้อมูล: 1 มีนาคม 2562).
- นุชจารี กล้าหาญ และสุตาพร สวม่วง. (2557, มกราคม). กลยุทธ์การตลาดส่งออกเครื่องสำอางจากธรรมชาติของ ประเทศไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 6(1), 73-86.
- พงศ์ศรัณย์ พลศรีเลิศ. (2555). *ตัดสินใจในมุมมองของลูกค้านักค้าต้องมาก่อนมุมมองด้านการเงิน*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.phongzahrn.wordpress.com>. (วันที่ค้นข้อมูล: 3 พฤษภาคม 2562).
- ลักษณ์ วจนวิช. (2561). *กระทรวงเกษตรฯ เปิดตัวแหล่งจำหน่ายสินค้า “ออร์แกนิก” มาตรฐาน 149 สาขา ทั่วประเทศตอบโจทย์ผู้บริโภคสุขภาพ ชี้เป้าเข้าถึงสินค้าคุณภาพ ปลอดภัย พร้อมขยายช่องทางตลาด ช่วยผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- วิรัชนิ โลหะชุมพล. (2561). *แนวทางการรับรองเกษตรอินทรีย์ในระบบสากล และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์. สำนักกำหนดมาตรฐาน สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ.*
- ศราวุธ แก่นแก้ว และนวลฉวี แสงชัย. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). *ความพร้อมของกิจการในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ: กรณีศึกษาผู้ส่งออกข้าวหอมมะลิ จังหวัดยโสธร. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 27(2), 81-98.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์ และปริญ ลักษิตานนท์. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: Diamond In Business World.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว). (2561). *เกษตรแปรรูปออนไลน์ เทคโนโลยีเพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ให้เกษตรกร. งานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center).*

ผลของการออกกำลังกายด้วยการเดินที่มีต่อเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมัน
ของแขน ขา และลำตัวของร่างกายในผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกิน
The Effect of Exercise with Walking on Percentage Body Fat,
Mass of Body Fat, Arm, Leg and Trunk of Women Overweight

สุพล เพ็ชรบัว^{1*} และ นิตินันท์ บุตรฉาย²

Supon Pechbua^{1*} and Nitipun Bootchuy²

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

²อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาชีพพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

*Corresponding author E-mail : Pechbua-s@hotmail.com

Received: June 24, 2021; Revised: May 4, 2022; Accepted: May 6, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการออกกำลังกายด้วยการเดินที่มีต่อเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกายในผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้หญิง อายุระหว่าง 18-23 ปี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 30 คน และแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเข้ารับโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Paired sample t-test และ Independent sample t-test กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกายก่อนและหลังการฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินของกลุ่มทดลอง พบว่า ค่ามวลไขมันแขนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.133, p = 0.276$) แต่ในส่วนของคุณค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน ($t = 2.690, p = 0.026$) มวลไขมันขา ($t = 2.978, p = 0.010$) และมวลไขมันลำตัว ($t = 3.586, p = 0.003$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกายระหว่างกลุ่มที่ฝึกโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก พบว่า ค่ามวลไขมันแขนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.454, p = 0.332$) แต่ในส่วนของคุณค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน ($t = 3.247, p = 0.006$) มวลไขมันขา ($t = 2.439, p = 0.031$) และมวลไขมันลำตัว ($t = 1.914, p = 0.015$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : โปรแกรมออกกำลังกายด้วยการเดิน ภาวะน้ำหนักเกิน มวลไขมัน

Abstract

The purpose of this study was to study and compare the Effect of exercise with walking on percentage body fat, Mass of body fat, arm, leg and trunk of women overweight. The population used in this study were women, aged 18-23 years. A simple random sample of 30 were selected and divided into two groups of 15 persons each: 1) the experimental group 2) the control group.

By undergoing a progressive exercise program by walking for 8 weeks, 3 days a week, and the results were analyzed by statistical data, averaging, standard deviation and compare the difference in percentage body fat, Mass of body fat, arm, leg and trunk between the experimental group and the control group. By statistics paired sample t-test and independent sample t-test, the statistical significance level was set up at $p < 0.05$.

The results were as follows:

1) Compare the difference in percentage body fat, Mass of body fat, arm, leg and trunk. Before and after the 8-week progressive exercise program, the arm fat had no significant difference ($t = 1.133$, $p = 0.276$), but the outcome was percentage body fat ($t = 2.690$, $p = 0.026$), leg fat ($t = 2.978$, $p = 0.010$) and trunk fat ($t = 3.586$, $p = 0.003$) significant difference was found at the level 0.05.

2) Compare the difference in percentage body fat, Mass of body fat, arm, leg and trunk. Between groups that the exercise training program by walking technique and non-training group, the data showed that arm fat had no significant difference ($t = 0.454$, $p = 0.332$), but the outcome was percentage body fat ($t = 3.247$, $p = 0.006$), leg fat ($t = 2.439$, $p = 0.031$) and trunk fat ($t = 1.914$, $p = 0.015$) significant difference was found at the level 0.05.

Keywords : Exercise with Walking, Overweight, Mass of Body Fat

บทนำ

ภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจัดเป็นปัญหาสุขภาพลำดับต้น ๆ ที่ควรได้รับการแก้ไข เพราะภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนเป็นอีกปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน และภาวะไขมันในเลือดสูง (สิทธา พงษ์พิบูลย์, 2555) โดยสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความไม่สมดุลระหว่างพลังงานที่ร่างกายได้รับกับพลังงานที่ร่างกายใช้ไปในการทำกิจกรรมต่าง ๆ (สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558) เมื่อเกิดความไม่สมดุลของพลังงานจึงทำให้มีพลังงานเหลือจากการรับประทานอาหารจำนวนมาก ดังนั้นร่างกายจะเก็บสะสมพลังงานดังกล่าวไว้ในรูปของไขมัน และถ้าร่างกายยังไม่ได้นำไขมันออกไปใช้ ระดับไขมันที่ถูกสะสมไว้จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินและนำไปสู่โรคอ้วนในที่สุด (วนิดา พันธสอาด, 2555) จากรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ครั้งที่ 5 (วิชัย เอกพลากร, 2557) เปรียบเทียบกับผลการสำรวจครั้งที่ 4 (วิชัย เอกพลากร, 2553) พบว่า ความชุกของภาวะอ้วนมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในผู้หญิงเพิ่มจากร้อยละ 40.7 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 41.8 ในปี 2557 และจากการศึกษาอัตราชุกและปัจจัยเสี่ยงของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในประชาชนไทย พบว่า ประชาชนไทยช่วงอายุ 20-59 ปี มีภาวะน้ำหนักเกิน ร้อยละ 28.3 และเป็นโรคอ้วน ร้อยละ 6.8 จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนมีจำนวนมาก และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (วิชัย เอกพลากร, 2553)

ปัจจุบันการออกกำลังกายเป็นหนึ่งในวิธีที่ดีสำหรับการลดน้ำหนักและไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (2553) ได้ให้คำแนะนำว่าการออกกำลังกายที่เป็นประโยชน์ควรปฏิบัติทุกวัน อย่างน้อยวันละ 30 นาที ความหนักของการออกกำลังกายควรอยู่ในระดับปานกลาง คือ ประมาณ 60-65% MHR (Maximum Heart Rate) และออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง จากการวิจัย Miller et al. (1997) พบว่า บุคคลที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอพร้อมกับการควบคุมอาหารจะช่วยทำให้สัดส่วนของดัชนีมวลกาย และเปอร์เซ็นต์ไขมันลดลง อีกทั้งยังช่วยป้องกันและลดความรุนแรงของโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงและความเสี่ยงในการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ และการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน คือการออกกำลังกายที่มีการ

เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และมีแรงกระแทกต่ำและออกกำลังกายควรเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ช้า ๆ แต่ให้ทำประจำและสม่ำเสมอ เช่น การเดินแอโรบิก วายน้ำ การเดินในรูปแบบต่อเนื่องช้า ๆ หรือเดินช้าสลับเร็ว เป็นต้น (สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2557) ปัจจุบันการเดินเป็นกิจกรรมประจำวันที่คนทั่วไปปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งหากเพิ่มระยะเวลาและความเร็วในการเดินให้เหมาะสม และการเดินเป็นการออกกำลังกายที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะความชำนาญพิเศษใด ๆ และสามารถปฏิบัติได้ง่าย นอกจากนี้การเดินอย่างต่อเนื่องจะทำให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้อย่างเป็นปกติ (Jinajin and Kritpet, 2008) สอดคล้องวิจัยของ Melam et al. (2016) ได้ศึกษาการออกกำลังกายด้วยการเดินเร็วในผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกินอายุ 21-30 ปี โดยให้กลุ่มตัวอย่างเดินวันละ 45 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์พบว่า การออกกำลังกายด้วยการเดินช่วยให้ดัชนีมวลกายลดลง และจากการวิจัย สุภารัตน์ วาเรศ (2556) ได้ศึกษาการออกกำลังกายด้วยการเดินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีน้ำหนักตัวเกิน โดยให้นักเรียนเดินวันละ 25-40 นาที สัปดาห์ละ 3 วัน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ระดับความหนักอยู่ที่ 50-60% MHR (Maximum Heart Rate) พบว่า การออกกำลังกายด้วยการเดินส่งผลให้ค่าดัชนีมวลกาย และเปอร์เซ็นต์ไขมันลดลง สอดคล้องการวิจัย Hong et al. (2014) พบว่า การออกกำลังกายด้วยการเดินในผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกินนั้น สามารถช่วยลดไขมันในช่องท้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากงานวิจัย พบว่ามีการใช้หลักการสร้างความก้าวหน้า (Progression principle) ในการออกกำลังกาย โดยหลักการสร้างความก้าวหน้า คือ การเปลี่ยนแปลงปริมาณงานให้มีความหนักเพิ่มมากขึ้น การฝึกงานในช่วงแรกจะมีขนาดเบา และค่อย ๆ เพิ่มความหนักของงานขึ้นอย่างช้า ๆ เพื่อให้ร่างกายมีการปรับตัว โดยมีการศึกษาที่น่าหลักการสร้างความก้าวหน้ามาปรับใช้ร่วมการฝึกออกกำลังกายในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การศึกษาของ พูลสมบัติ เยาวพงษ์ (2554) ได้ศึกษาผลโปรแกรมการออกกำลังกายแบบแอโรบิก ที่มีต่อภาวะน้ำหนักเกิน ที่ความหนักร้อยละ 50-70 ของอัตราการเต้นของหัวใจ ซึ่งในโปรแกรมนี้อัตราความหนักจะเพิ่มขึ้นในทุก ๆ 2 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของน้ำหนักตัว เปอร์เซ็นต์ไขมันและดัชนีมวลกายลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาที่น่าเอาหลักความก้าวหน้าปรับใช้ร่วมกับการฝึกออกกำลังกายแล้วส่งผลต่อผู้ที่มีภาวะน้ำหนักเกินได้

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่าการออกกำลังกายด้วยการเดินเป็นประโยชน์ และให้ผลดีต่อการลดไขมัน รวมไปถึงการลดอัตราเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคไขมันในหลอดเลือดสูง โรคความดันโลหิต และการเดินยังเป็นการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีภาวะน้ำหนักเกินอีกด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการฝึกออกกำลังกายด้วยการเดินที่ถูกต้อง เหมาะสมและเป็นไปตามหลักการสร้างความก้าวหน้าในการออกกำลังกาย (Progression principle) ในการออกกำลังกายสำหรับคนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกายก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกายระหว่างกลุ่มที่ฝึกโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้หญิง อายุระหว่าง 18-23 ปี มีภาวะน้ำหนักเกิน (overweight) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 30 คน และแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละคนเป็นอาสาสมัครที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ด้วยความเต็มใจและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัย

1. ผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นผู้หญิงที่อายุระหว่าง 18-23 ปี มีค่าดัชนีมวลกายระหว่าง 23-29.9 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

2. ผู้เข้าร่วมการวิจัยผ่านการทดสอบแบบประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกาย (PAR - Q*) และผลการประเมินของผู้เข้าร่วมการวิจัยต้องไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการบาดเจ็บหรือเกิดอันตรายจากการออกกำลังกาย
3. ผู้เข้าร่วมการวิจัยไม่มีความผิดปกติทางร่างกายหรือมีโรคประจำตัว
4. ผู้เข้าร่วมการวิจัยรับทราบวิธีการวิจัย ตกลงยินยอมและลงนามในใบเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออกจากการวิจัย

1. ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีความผิดปกติทางร่างกาย และสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานาน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย เช่น อุบัติเหตุ กระตุกหัก เป็นต้น
2. ไม่มาเข้าร่วมการวิจัยตามวันเวลาที่ผู้วิจัยนัดหมาย และผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ขอถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. โปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน มีรายละเอียดขั้นตอนการสร้างโปรแกรมดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีการเขียนโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน
 - 1.2 ศึกษาเนื้อหาทั้งหมดและกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาในการทำวิจัยการสร้างโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน
 - 1.3 ดำเนินการสร้างโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน และนำโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้อง เหมาะสม หรือควรแก้ไข จากนั้นนำมาคำนวณค่า IOC (Item objective congruence)
 - 1.4 แก้ไขโปรแกรมให้สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
2. แบบบันทึกผลการลงชื่อ วัน เวลา ในการออกกำลังกาย
3. แบบบันทึกผลชีพจรขณะพัก ความดันโลหิต อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกายและค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย
4. แบบประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกาย (PAR - Q*)
5. เครื่องวัดองค์ประกอบของร่างกาย (Body Composition Analyze, X-Contact 356, Korea)
6. นาฬิกาจับเวลา (Casio, HS-30W, China)
7. เครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจแบบไร้สาย (Polar FT7 Electro Oy, Professorintie 5, FI-90440 Kempele, Finland)
8. เครื่องวัดชีพจร และความดันโลหิต (Jawon Easy X 800 R, Korea)
9. ลู่วิ่งไฟฟ้า (North Fitness Treadmill, P 07, China)

รูปแบบการวิจัย

E - group	R	O _{1E}	X	O _{2E}
C - group	R	O _{1C}	--	O _{2C}

E-group = กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

C-group = กลุ่มควบคุม (Control Group)

R = การจัดดำเนินการแบบสุ่ม (Randomization)

X = การจัดกระทำตามวิธีทดลอง หรือโปรแกรมทดลอง (Treatment)

O = การวัดผล (Outcome Measurement)

- O1 = การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest Observation)
 O2 = การวัดผลหลังการทดลอง (Posttest Observation)

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัยตามเวลาที่กำหนด

ระยะเวลา	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ 1 - 4	1. รับสมัครอาสาสมัครตามเกณฑ์ที่กำหนด
	2. ผู้วิจัยอธิบาย ชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ลำดับขั้นตอน วิธีการทดสอบ รวมไปถึงข้อตกลงต่าง ๆ ในระหว่างการเข้าร่วมการวิจัย และให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยลงนามยินยอมเข้าร่วมในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
	3. คัดเลือกอาสาสมัครทั้งหมดที่มาสมัครด้วยแบบประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกาย (PAR-Q*) และผลการประเมินของอาสาสมัครต้องไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ หรือเกิดอันตรายจากการออกกำลังกาย
	4. คัดเลือกอาสาสมัครให้ได้จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกจากการทดสอบค่าดัชนีมวลกายระหว่าง 23 – 29.9 กิโลกรัมต่อตารางเมตร
	5. ตรวจสอบสุขภาพ ผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 30 คน
สัปดาห์ที่ 5 - 8	1. ผู้วิจัยอธิบาย ชี้แจงรายละเอียด แบบบันทึกต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย
	2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
	3. ดำเนินการวัดชีพจรขณะพัก ความดันโลหิต อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกายและค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย
	4. ดำเนินการทดสอบค่าความเร็วของลู่วิ่งไฟฟ้าที่เหมาะสมกับผู้วิจัยทุกคน
สัปดาห์ที่ 9 - 16	1. เตรียมอุปกรณ์และสถานที่ในการวิจัยโดยประสานงานกับโปรแกรมวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
	2. เตรียมการวิจัยโดยตรวจเอกสารและตั้งค่าของเครื่องมือต่าง ๆ เช่น นาฬิกาจับเวลา เครื่องวัดองค์ประกอบของร่างกาย และโปรแกรมการออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน
	3. กลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัยได้เข้ารับโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินที่ระดับความหนักร้อยละ 60-70 ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด ในการควบคุมระดับความหนักของการออกกำลังกาย โดยติดเครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจแบบไร้สายบริเวณทรวงอกได้รวมม ซึ่งเชื่อมต่อกับลู่วิ่งไฟฟ้าใช้สำหรับอ่านค่าอัตราการเต้นของหัวใจ
	4. ผู้เข้าร่วมวิจัยดำเนินการออกกำลังกายตามโปรแกรมการออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินจนครบตามที่กำหนด 8 สัปดาห์ และบันทึกผลค่าดัชนีมวลกายและค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย

ตารางที่ 2 แสดงโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน

สัปดาห์	ช่วงอบอุ่นร่างกาย	ช่วงออกกำลังกาย	ช่วงคลายอุ่น	ระดับความหนักการออกกำลังกาย
1	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 20 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	อัตราการเต้นของหัวใจในขณะออกกำลังกายอยู่ในช่วง 60-70 %
2	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 22 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	
3	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 25 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	
4	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 28 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	

สัปดาห์	ช่วงอบอุ่นร่างกาย	ช่วงออกกำลังกาย	ช่วงคลายอุ่น	ระดับความหนักการออกกำลังกาย
5	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 31 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด
6	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 35 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	
7	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 39 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	
8	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	เดิน 43 นาที	เดิน 5 นาที และยืดเหยียด	

หมายเหตุ

- กำหนดการฝึก 3 วันต่อสัปดาห์ เวลา 16.00 – 20.00 น.
- แนวทางสำหรับการปรับปรุงสมรรถภาพทางกาย และหลีกเลี่ยงการบาดเจ็บจากการใช้งานมากเกินไป คือ กฎของ 10 เปอร์เซนต์ (Ten percent rule) ความหนักหรือระยะการฝึกไม่ควรจะเพิ่มขึ้นมากกว่า 10 เปอร์เซนต์ต่อสัปดาห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา ลำตัวของร่างกายและวิเคราะห์ด้วยเครื่อง Body Composition Analyze, X-Contact 356 บันทึกผลและนำค่าที่ได้คำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละการวิจัย และนำผลค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกายมาเปรียบเทียบกับความแตกต่าง ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการทดสอบของผู้ที่เข้ารับการวิจัยมาดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

- เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน โดยสถิติวิเคราะห์ Paired sample t-test นัยสำคัญทางสถิติกำหนดไว้ที่ระดับ 0.05
- เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก โดยสถิติวิเคราะห์ Independent Sample t-test นัยสำคัญทางสถิติกำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอข้อมูลในรูปตารางข้อมูลและความเรียงตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินของกลุ่มทดลอง โดยสถิติวิเคราะห์ Paired sample t-test นัยสำคัญทางสถิติกำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ก่อนและหลังการฝึกออกกำลังกายด้วยการเดินของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง		n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
เปอร์เซ็นต์ไขมัน (เปอร์เซ็นต์)	ก่อนการฝึก	15	34.33	3.78	3.247	0.006*
	หลังการฝึก	15	32.02	3.69		
มวลไขมันแขน (กิโลกรัม)	ก่อนการฝึก	15	2.55	0.54	1.133	0.276
	หลังการฝึก	15	2.46	0.59		
มวลไขมันขา (กิโลกรัม)	ก่อนการฝึก	15	7.73	1.62	2.978	0.010*
	หลังการฝึก	15	7.39	1.71		
มวลไขมันลำตัว (กิโลกรัม)	ก่อนการฝึก	15	11.08	2.38	3.586	0.003*
	หลังการฝึก	15	10.52	2.47		

*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ไขมันก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 34.22 เปอร์เซ็นต์, 32.02 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมวลไขมันแขน ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 2.55 กิโลกรัม, 2.46 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมวลไขมันขา ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 7.73 กิโลกรัม, 7.39 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมวลไขมันลำตัว ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 11.08 กิโลกรัม, 11.52 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ก่อนและหลังการฝึกของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก (กลุ่มควบคุม) โดยสถิติวิเคราะห์ Independent Sample t-test นัยสำคัญทางสถิติกำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันของแขน ขา และลำตัวของร่างกาย ระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก (กลุ่มควบคุม)

กลุ่มทดลอง		n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
เปอร์เซ็นต์ไขมัน (เปอร์เซ็นต์)	กลุ่มทดลอง	15	32.02	3.69	2.690	0.026*
	กลุ่มควบคุม	15	34.96	2.06		
มวลไขมันแขน (กิโลกรัม)	กลุ่มทดลอง	15	2.46	0.59	0.454	0.332
	กลุ่มควบคุม	15	2.56	0.52		

กลุ่มทดลอง		n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
มวลไขมันขา (กิโลกรัม)	กลุ่มทดลอง	15	7.39	1.71	2.439	0.031*
	กลุ่มควบคุม	15	8.65	1.02		
มวลไขมันลำตัว (กิโลกรัม)	กลุ่มทดลอง	15	10.52	2.47	1.914	0.015*
	กลุ่มควบคุม	15	11.94	1.46		

*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ไขมันทั้งสองกลุ่ม กลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.02 เปอร์เซ็นต์ และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 34.96 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมวลไขมันแขนทั้งสองกลุ่ม กลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 กิโลกรัม และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.56 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมวลไขมันขาทั้งสองกลุ่ม กลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.39 กิโลกรัม และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.65 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมวลไขมันลำตัวทั้งสองกลุ่ม กลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.52 กิโลกรัม และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 11.94 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและวิจารณ์ผล

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย หลังจากเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังของกลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดินเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกและไม่ได้รับการฝึก พบว่าค่ามวลไขมันแขนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในส่วน of ค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันขาและมวลไขมันลำตัวลดลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีขึ้นของสุขภาพสำหรับผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ทั้งนี้เพราะโปรแกรมที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นนั้นใช้หลักการตามหลักความก้าวหน้า และเกี่ยวข้องกับหลักการออกกำลังกายที่ถูกต้อง ประกอบด้วย ชนิด ความถี่ ระยะเวลา และความหนักของการออกกำลังกายที่ถูกต้องจะสามารถควบคุมน้ำหนักของร่างกาย และช่วยให้มวลไขมันลดลง สอดคล้องกับหลักการของ Kenneth and Mildred (1988) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายที่สามารถทำให้ความสามารถทางกลไกของร่างกายเปลี่ยนแปลงได้นั้นต้องมีความหนักของงาน และระยะเวลาที่นานพอ ซึ่งโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น ใช้ความถี่ในการฝึก 3 วัน ต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการออกกำลังกายแบบแอโรบิก คือ ความหนักและความนานต่อเนื่องกัน ฉะนั้น การออกกำลังกายด้วยการเดินจึงทำให้มวลไขมันลดลง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย เมื่อออกกำลังกายแบบแอโรบิกที่ระดับต่ำถึงระดับปานกลาง เป็นระยะเวลา 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง จะทำให้น้ำหนักตัวลดลง เพราะเป็นการใช้พลังงานจากกรดไขมัน และกลูโคสในเลือดเปลี่ยนแปลงไปเป็นพลังงานไกลโคเจนและไขมัน ซึ่งสะสมในกล้ามเนื้อและไขมันจะค่อย ๆ ลดลง

(เสก อักษรานุเคราะห์, 2534) สอดคล้องกับ ประทุม ม่วงมี (2527) กล่าวว่า การออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาที่นานพอจะเกิดการสังเคราะห์สารพลังงานขึ้นใหม่ โดยการดึงเอาปริมาณไขมันที่สะสมอยู่มาใช้ เป็นสาเหตุที่ทำให้มวลไขมันลดลง และรวมถึงน้ำหนักตัวเกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้ที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอจะมีไขมัน น้อยกว่าผู้ที่ไม่ออกกำลังกาย แสดงให้เห็นว่าการเดินทำให้มวลไขมันในร่างกายลดลง สอดคล้องกับ ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร และสิทธา พงษ์พิบูลย์ (2554) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอจะช่วยพัฒนาร่างกายให้เกิด การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และสมรรถภาพร่างกายมีการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งระดับความหนักและ ระยะเวลาในงานวิจัยครั้งนี้ ร่างกายสามารถนำไขมันมาเผาผลาญเป็นพลังงาน เนื่องจากการใช้พลังงานแบบแอโรบิก ต้องการใช้ออกซิเจนในการเผาผลาญอาหาร ระบบแอโรบิกจะใช้ทั้งคาร์โบไฮเดรตและไขมัน เมื่อออกกำลังกาย เป็นระยะเวลานาน คาร์โบไฮเดรตจะถูกนำมาใช้เป็นพลังงานในช่วงแรก และเมื่อระยะเวลาในการออกกำลังกาย เพิ่มขึ้น พลังงานจากไขมันจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ และกลายเป็นแหล่งพลังงานหลักในการออกกำลังกาย (สนธยา สีละมอด, 2557) และการฝึกการออกกำลังกายที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการใช้ออกซิเจนนั้น จะช่วยเพิ่ม ความสามารถของกล้ามเนื้อในการใช้แหล่งพลังงานจากไขมันมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเอนไซม์ ในระบบเผาผลาญไขมันและยังเพิ่มขนาดและจำนวนไมโทคอนเดรียซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญต่อการใช้ออกซิเจน ในการสลายสารอาหาร เกิดกระบวนการเบต้าออกซิเดชัน และระบบขนส่งอิเล็กตรอนเพื่อสร้างเอทีพีเป็นพลังงาน (นฤมล ลีลาวัฒน์, 2553) กระบวนการเหล่านี้จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของไขมันในร่างกายของกลุ่มตัวอย่าง จากข้อมูลที่ปรากฏถึงแม้ค่าไขมันของแขนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในส่วนของ ค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน มวลไขมันขา และมวลไขมันลำตัว ($t = 3.586$, $p = 0.003$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน สามารถทำให้ค่าไขมันในส่วนต่าง ๆ ของร่างกายลดลงได้ในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีขึ้นของสุขภาพ สำหรับผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้หญิงที่มีภาวะน้ำหนักเกินสามารถนำโปรแกรมการออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน ไปใช้ออกกำลังกายเพื่อลดไขมันในร่างกายได้ โดยใช้เวลาอย่างน้อย 8 สัปดาห์
2. สามารถนำโปรแกรมการออกกำลังกายตามหลักความก้าวหน้าด้วยการเดิน โดยกำหนดความหนัก อย่างน้อยร้อยละ 60-70 ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาการออกกำลังกายโดยกำหนดให้อัตราการเต้นของหัวใจที่อยู่ในระดับสูงขึ้น
2. ควรมีการเพิ่มระยะเวลา และความถี่ในการออกกำลังกายให้สูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประจำปี บประมาณ พ.ศ. 2562 ที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร และสิทธา พงษ์พิบูลย์. (2554). *สรีรวิทยาการออกกำลังกาย*. กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.
- นฤมล ลีลาวัฒน์. (2553). *สรีรวิทยาการออกกำลังกาย (Physiology of exercise)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประทุม ม่วงมี. (2527). *รากฐานทางสรีรวิทยาของการออกกำลังกายและการพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุรพาสาน.

- พลสมบัติ เยาวพงษ์. (2554). ผลการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายแบบแอโรบิกที่มีต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนปราโมชวิทยารามอินทรา กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาพลศึกษา.
- วนิดา พันธสอาด. (2555). โรคอ้วนในวัยทำงาน. *วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา*, 4(1), 165-174.
- วิชัย เอกพลากร. (บก.). (2553). รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 (สุขภาพเด็ก). นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- _____. (2557). รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2553). *แนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันและดูแลรักษาโรคอ้วน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สนธยา สีละมุด. (2557). *กิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ = Physical activities for wellness*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *แนวทางการควบคุมป้องกันภาวะอ้วนในเด็กนักเรียน*. นนทบุรี: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2558). *แนวทางการคัดกรองส่งต่อและแก้ปัญหาเด็กอ้วนกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษา* สถาบันบริการสาธารณสุขและคลินิก DPAC. นนทบุรี: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สิทธิ พงษ์พิบูลย์. (2555). การป้องกันและบำบัดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังด้วยการออกกำลังกาย. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สุดารัตน์ วาเรศ. (2556). ผลการออกกำลังกายด้วยการเดินที่มีต่อดัชนีมวลกายและเปอร์เซ็นต์ไขมันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการจัดการเรียนรู้พลศึกษา.
- เสก อักษรานุเคราะห์. (2534). *การออกกำลังกายสายกลางเพื่อสุขภาพและชะลอความแก่*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hong, H. R., Jeong, J. O., Kong, J. Y., Lee, S. H., Yang, S. H., Ha, C. D., & Kang, H. S. (2014). Effect of walking exercise on abdominal fat, insulin resistance and serum cytokines in obese women. *Journal Exercise Nutrition & Biochemistry*, 18(3), 277-285.
- Jinajin, S. & Kritpet, T. (2008). Effect of walking on health-related physical fitness in overweight working group. *Journal of Sports Science and Health*, 9(2), 48-62.
- Kenneth, H. C., & Mildred, C. (1988). **The New Aerobic for Women for Women**. New York: Bantam Book.
- Melam, G. R., Alhusaini, A. A., Buragadda, S., Kaur, T., & Khan, I. A. (2016). Impact of brisk walking and aerobics in overweight women. *The Journal of Physical Therapy Science*, 28(1), 293-297.
- Miller, W. C., Koceja, D. M., & Hamilton, E. J. (1997). A meta-analysis of the past 25 years of weightLoss research using diet, exercise or diet plus exercise intervention. *International Journal of Obesity*, 21(10), 941-947.

แนวทางอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน "รำโทน" บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

The Conservation of Folk Play “Ram Thon”

in Ban Pa-Daeng, Pa Lao Sub-district, Mueang District, Phetchabun

กมล บุญเขต^{1*} และกุลิสรา ปองเพียร²

Kamon Boonket^{1*} and Kulitsara Pongpian²

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

²เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

*Corresponding author E-mail : Tand_Kung@hotmail.com

Received: April 22, 2021; Revised: December 14, 2021; Accepted: May 26, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการละเล่นพื้นบ้าน “รำโทน” บ้านป่าแดง และเพื่อหาแนวทางอนุรักษ์โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการจัดการละเล่นรำโทนในหมู่บ้านป่าแดง

ผลการวิจัยพบว่า การละเล่นพื้นบ้าน “รำโทน” บ้านป่าแดง ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีพโดยมีนโยบายภาครัฐเป็นตัวกำหนดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านช่วงเวลา 3 ยุคสมัย คือ “รำโทน” ในยุคก่อตั้งชุมชน ยังคงสำคัญต่อวิถีชีวิตในเรื่องของการบูชาและเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในหมู่บ้าน เมื่อเข้าสู่ยุคเปลี่ยนแปลงภายใต้การบริหารประเทศโดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม วัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมถูกมองว่าโบราณคร่ำครึ จึงเกิดนโยบายสร้างชาติถึงขั้นปฏิวัติวัฒนธรรม “รำโทน” จึงถูกปรับให้เป็น “รำวงมาตรฐาน” เพื่อความเป็นสากล และยุคปัจจุบันที่มีสื่อเทคโนโลยีเข้ามากระทบหมู่บ้านเกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติจากสังคมภายนอกอย่างรวดเร็วทำให้ “รำโทน” ในยุคนี้ขาดการสืบทอดไปจากหมู่บ้านป่าแดง เหลือเพียงผู้อาวุโสไม่กี่ท่านที่ยังคงอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้านนี้ไว้ แต่ส่วนใหญ่ล้วนถูกเก็บด้วยความทรงจำถูกถ่ายทอดด้วยคำบอกเล่าเรื่อง เพื่อเป็นการรักษามรดกภูมิปัญญาพื้นบ้าน “รำโทน” ที่ถูกขึ้นรายการให้เป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติ แนวทางการอนุรักษ์โดยอาศัยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายภาครัฐ จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการทำหน้าที่รักษารากเหง้าวัฒนธรรมสู่การสร้างสรรค์สังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน รำโทน บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา

Abstract

The purpose of this research was to study the history and development of folk regional performance “Ram Thon” and guidelines for the conservation of folk regional performance “Ram Thon” in Ban Pa-Daeng. By using qualitative research regulations in education and collecting in-depth interview data. Participate in the observation at every step of the “Ram Tone” Ban Pa-Daeng.

The research found that “Ram Thon” in Ban Pa-Daeng had through a process of change according to the economic, social and living conditions determined by government policies from the past to present passed the time loop for 3 periods. In the era of the founding of the community dance performances were still important to the way of life of worship and respect for sacred

things in the village and then when entering the era of change under the administration of the country by Field Marshal Por Phibunsongkhram, the traditional folk culture was seen as ancient and obsolete, thus resulting in national-building policies and the cultural revolution. This caused the change from "Ram Thon" to "Rum Wong Madtratan" (Standard Thai Dance) for internationalization. In the present era, when the media and technology affect the village, there was a rapid exchange of attitudes from the outside society, causing the "Ram Thon" in this era to lack inheritance from the village. There were only a few elders who had preserved this folk regional performance. But most of them were kept in memory, conveyed by narratives. In order to preserve the heritage of folk wisdom, "Ram thon" had been listed as a national cultural heritage. Conservation approaches based on economic, social factors and government policies. Therefore, it had become an important factor in the duty of preserving the cultural roots for social creation along with sustainable economic development of the community.

Keywords : Conservation of Folk Play, Ram Thon, Ban Pa-Daeng, Pa Lao Sub-district

บทนำ

การละเล่นพื้นบ้าน “รำโทน” มรดกวัฒนธรรมสาขาศิลปะการแสดงของชาติ ที่สันนิษฐานว่ามีจุดกำเนิดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาและเผยแพร่ขยายไปจนทุกภาคของประเทศไทย (นวลรวี จันทร์ลุน, 2548) รวมถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่พบการละเล่น “รำโทน” ในหลายท้องถิ่น ได้แก่ อำเภอศรีเทพ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอ빙สามพัน อำเภอหนองไผ่ ตำบลนายม ตำบลสะเดียง ตำบลท่าพล ตำบลบึงน้ำเต้า และตำบลป่าเลา บ้านป่าแดง ที่นิยมเล่นรำโทนเป็นอย่างมากในอดีต ทั้งยังเป็นหมู่บ้านที่มีเรื่องราวเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติในยุคสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามเอเชียมหาบูรพา ปี พ.ศ. 2484 ประเทศไทยสมัยนั้นมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และมีนโยบายย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ มาอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยออกพระราชกำหนดระเบียบการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ และได้เตรียมย้ายกรมยุทธศึกษาทหารบก โรงเรียนนายร้อยทหารบก โรงเรียนเทคนิคทหารบก โรงเรียนนายร้อยสำรองทหารบก และโรงเรียนเตรียมทหารบกจากพระนครเข้าเมืองเพชรบูรณ์ และตั้งกองบัญชาการอยู่ที่วัดโพธิ์กลาง บ้านป่าแดง ส่งผลให้รำโทนในยุคนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายรัฐนิยม 12 ฉบับ ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, 2552)

เมื่อชาวบ้านป่าแดงต้องตกอยู่ในสถานการณ์การเมืองและสงครามยามค่าคืนจึงมีดไปทุกแห่ง ในช่วงนั้นรัฐบาลประกาศห้ามกระทำต่าง ๆ หลายอย่าง ห้ามจุดไฟ ห้ามชุมนุม ชาวบ้านจึงเกิดความเหงาและเครียด การสนทนาเพียงอย่างเดียวไม่สนุก กลุ่มนักเรียนนายร้อยที่มาประจำโรงเรียนนายร้อยป่าแดงจึงได้ชวนกันร้องรำเล่น “รำโทน” โดยใช้ถ้ำน้ำมนต์ติดกับวัดป่าแดงแทนโพน เพื่อสร้างความสนุกสนานผ่อนคลายความตึงเครียด (พิน เกตุแพง, 2561, สัมภาษณ์) เมื่อชาวบ้านป่าแดงได้ยินเสียงรำโหนดังมาจากวัดโพธิ์กลางจึงชักชวนกันไปดู นักเรียนนายร้อยได้แต่งเพลงขึ้นมาโดยขึ้นต้นด้วยชื่อโรงเรียนของตน เช่น “เทคนิคมีงาน สำคัญกันเต็มที ชุ่มชื่นฤดี ครบปีจากพระนคร...พอเพลงนี้ขึ้นรำกัน เย็บ ๆ ทั้งสาว ทั้งหนุ่ม สนุกอย่าบอกใครเชียว” (นายร้อยป่าแดง, 2537) เพลงรำโทนที่มีเนื้อร้องและวิธีการใช้ถ้ำน้ำมนต์แทนโพนที่แตกต่างไปจากพื้นถิ่น ทำให้ชาวบ้านป่าแดงรู้สึกแปลกใจเพราะต่างไปจากตนที่มีเนื้อร้องเกี่ยวกับธรรมชาติ การเกี้ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว แต่การอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกันได้ทำให้ทั้งสองกลุ่มเกิดปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและฟังพาวาตย์กันอยู่เนือง ๆ

ภาพที่ 1 ถังน้ำมันติดกับรถจี๊ปแทน “โพน”

(ภาพถ่ายโดย : มนชยา คลายโสภ, 28 ตุลาคม 2561)

เมื่อสังคมต้องก้าวเข้าสู่สภาวะการณ์ที่ต้องเปลี่ยนแปลงตามนโยบายการบริหารในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเฉพาะทางด้านสังคมนั้นถึงขั้นที่เรียกว่า “ปฏิวัติวัฒนธรรม” (ปรีศนีย์ เกศะบุตร, 2554) “รำโชน” จึงถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างชาติ ระยะแรกมีการเปลี่ยนจาก “รำโชน” ให้เป็น “รำวง” โดยให้มีการเล่นรำวงที่เป็นแบบแผนเรียบร้อยสวยงามกว่ารำโชนชาวบ้านแบบเดิม มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนจากที่เคยเล่นล้อมวงมีตะเกียงตั้งอยู่ตรงกลางต้องปรับให้มีโต๊ะจัดอย่างสวยงามตั้งไว้ตรงกลาง มีเก้าอี้ให้ผู้ชมนั่งดูอย่างเป็นระเบียบ การแต่งกายต้องสวยงามตามรัฐนิยม ต้องทักทายกันด้วยการไหว้ก่อนเมื่อรำจบฝ่ายชายต้องนำหญิงมาส่งที่เดิม ชาวบ้านป่าแดงต่างได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในครั้งนี้ แต่ถึงอย่างไรชาวบ้านก็ยังเรียกชื่อว่า “รำโชน” มากกว่าที่จะเรียก “รำวง” (พัน หมดเทศน์, 2561, สัมภาษณ์) ผนวกกับกระแสเพลงลูกทุ่งที่มีวงดนตรีแบบสากลเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยิ่งทำให้การละเล่นรำโชนที่เป็นศิลปะพื้นบ้านโดยแท้เลือนหายไปจากสังคมบ้านป่าแดงด้วยเช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537)

ปัจจุบัน รำโชน บ้านป่าแดง ได้หายไปจากชุมชนคงเหลือเพียงผู้อาวุโสในหมู่บ้านเพียงไม่กี่ท่านที่ยังคงอนุรักษ์ศิลปะการละเล่นพื้นบ้านเหล่านี้ไว้แต่ส่วนใหญ่ล้วนถูกเก็บด้วยความทรงจำของคนรุ่นเก่า โดยถูกถ่ายทอดด้วยคำบอกเล่าเล่าเรื่อง เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนป่าแดงต่างไม่ให้ความสนใจวิกฤตของ “รำโชน” อาจต้องเสื่อมและสูญไปอย่างน่าเสียดาย เพื่อเป็นการรักษามรดกภูมิปัญญาพื้นบ้านโดยแท้ ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะสืบค้นองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของ “รำโชน” บ้านป่าแดง และหาแนวทางในการอนุรักษ์ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้คุณค่าของการละเล่นพื้นบ้านต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ตามพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงตรัสไว้ว่า “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ” รำโชนจึงได้รับขึ้นรายการเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติไทย (นุชนาฏ ดีเจริญ และคณะ, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางการศึกษา และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field study) เป็นการลงพื้นที่ไปศึกษาสภาพจริงของการจัดกิจกรรมการละเล่น

รำโทนในอดีตและปัจจุบันเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำให้เป็นระบบ แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้นำไปสู่ความเข้าใจในกระบวนการรำโทนในแต่ละยุคสมัย

ผลการวิจัย

บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีพของชุมชนบ้านป่าแดง ผ่านการเล่นละเล่นพื้นบ้าน “รำโทน” จะทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยท่ามกลางสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของนโยบายภาครัฐที่เข้ามากระทบกับรำโทนบ้านป่าแดง ทำให้ผู้วิจัยสามารถแบ่งพัฒนาการชุมชนและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด 3 ยุค คือ ยุคก่อตั้งชุมชน ยุคเปลี่ยนแปลง ยุคปัจจุบัน ผลวิจัยพบว่า

รำโทน: ยุคก่อตั้งชุมชน

รำโทน ในยุคก่อตั้งชุมชนเป็นที่นิยมมากของหนุ่มสาวชาวป่าแดง เนื่องจากชาวบ้านยังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่ได้ติดต่อกับสังคมภายนอก การทำมาหากินใช้ระบบบริโภคนิยมในครัวเรือนไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อขายหากเหลือจะใช้วิธีแลกเปลี่ยนกันในชุมชนมากกว่า ชาวป่าแดงจะหยุดงานกันทุกวันพระเพื่อเข้าวัดทำบุญทำให้ประเพณีวัฒนธรรมในหมู่บ้านยังคงเหนียวแน่นมากกว่ายุคปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าคนในชุมชนได้สร้างสัมพันธ์กันอยู่เนื่อง ๆ เกิดเป็นความสามัคคี ทำให้การสืบทอดการละเล่นรำโทนในยุคนี้ยังไม่มีปัจจัยภายนอกเข้ามากระทบ หากย้อนกลับมาดูข้อมูลประเพณีพิธีกรรมของบ้านป่าแดง จะพบว่าการละเล่นรำโทน ปรากฏในงานประเพณีวิถีชีวิตในรอบปีดังนี้

เดือนอ้าย (ธันวาคม) ชาวบ้านจะลงแขกช่วยกันทำการเกี่ยวข้าวและในระหว่างที่ลงแขกหนุ่มสาวจะมีวิธีผ่อนคลายความเหนื่อยล้าด้วยการละเล่น “รำโทน” ร้องเพลงหยอกล้อกันไปมา รำโทนจึงถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หนุ่มสาวป่าแดงได้เกี่ยวพาราสีกันจนครอญมาถึงปัจจุบัน **เดือนยี่** (มกราคม) หลังจากช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าวเสร็จ ชาวบ้านจะช่วยกันนวดข้าวที่ลานข้าว ชาวบ้านจะละเล่น “รำโทน” เพื่อให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความเหนื่อยล้า **เดือนสาม** (กุมภาพันธ์) เป็นบุญก่อก่อเจดีย์ข้าวเปลือก เมื่อประกอบพิธีเสร็จหนุ่มสาวป่าแดงจะละเล่น “รำโทน” เพื่อเป็นการฉลองให้กับแม่โพสพเพื่อเสริมสิริมงคล **เดือนสี่** (มีนาคม) ประเพณีก่อก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ชาวบ้านจะรวมตัวกันที่วัดโพธิ์กลางโดยจะนำธาตุหรืออัฐิบรรพบุรุษทำความสะอาดและนำทรายมาก่อกลบหม้ออัฐจนมิดเป็นรูปทรงเจดีย์ เมื่อเสร็จพิธีกรรมหนุ่มสาวป่าแดงจะทำการละเล่น “รำโทน” ที่ลานวัดโพธิ์กลาง **เดือนห้า** (เมษายน) งานบุญสงกรานต์ หนุ่มสาวจะรวมตัวกันมาสงกรานต์ที่วัดในบุญสงกรานต์จะมีการละเล่นมากมาย เช่น เล่นสละบ้า มอญซ่อนผ้า งูกินหาง โยนลูกข่าง และยังรวมไปถึงการละเล่น “รำโทน” **เดือนหก** (พฤษภาคม) บุญสลากภัตและพิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่าบ้านป่าแดงเพื่อเป็นการบอกกล่าวให้ท่านคอยปกป้องรักษาคุ้มครองชาวบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข เมื่อพิธีกรรมเสร็จสิ้นจะมีการเลี้ยงข้าวปลาอาหารสำหรับผู้มาร่วมพิธีกรรมเมื่ออิมหนาสำราญแล้วชาวบ้านจะเล่น “รำโทน” เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองกันอย่างสนุกสนาน **เดือนเจ็ด** (มิถุนายน) ตกกล้าข้าวเตรียมแปลงหว่านและในระหว่างตกกล้า ชาวบ้านจะร่วมกันเล่น “รำโทน” เพื่อผ่อนคลายความเหนื่อยล้า **เดือนแปด** (กรกฎาคม) งานบุญเข้าพรรษา ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านจะนำขี้ผึ้งมาหล่อเทียนและในระหว่างหล่อเทียนที่ลานวัดจะมีการจัดกิจกรรมการละเล่น “รำโทน” ให้กับหนุ่มสาวในหมู่บ้าน เพราะถือว่าอยู่ในสายตาผู้ใหญ่ **เดือนเก้า** (สิงหาคม) ลงแขกปักดำต้นกล้าลงแปลงนา ระหว่างที่ดำนาช่วงพักจะมีการเล่น “รำโทน” เพื่อเป็นการผ่อนคลาย **เดือนสิบเอ็ด** (ตุลาคม) งานบุญออกพรรษา ชาวบ้านมีกิจกรรมการปล่อยเรือปล่อยแพเพราะเชื่อว่าเป็นการบูชารอยพระพุทธรูปและระลึกถึงพระคุณของพระแม่คงคา หลังประกอบพิธีเสร็จจะร่วมกันเล่น “รำโทน” เพื่อเป็นการฉลองกันอย่างสนุกสนาน **เดือนสิบสอง** (พฤศจิกายน) ประเพณีเทศน์มหาชาติและลอยกระทง หนุ่มสาวจะไปลอยกระทงที่ห้วยป่าแดงและกิจกรรมที่หนุ่มสาวรอคอยก็คือการร้องเล่น “รำโทน” เพื่อเกี่ยวพาราสีกันแยกย้ายกันกลับบ้าน

“รำโทน” บ้านป่าแดง ในยุคก่อตั้งชุมชนถูกจัดขึ้นโดยเป็นไปตามวิถีชีวิตชุมชน รูปแบบการละเล่นเป็นไปแบบฉบับพื้นบ้านของชาวบ้านป่าแดง ไม่มีเจ้าภาพจัดงานอย่างเป็นทางการเมื่อประสงค์จะเล่นก็ใช้วิธีนัดกันเล่นตามสถานที่ต่าง ๆ หรือตามวงรอบประเพณี

รำโทน: ยุคเปลี่ยนแปลง (ปฏิวัติวัฒนธรรม) พ.ศ. 2481-2537

การละเล่น “รำโทน” บ้านป่าแดงในยุคนี้ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487) ประสงค์จะให้ชาติไทยเจริญเทียบเท่าสากล จึงมีนโยบายส่งเสริมลัทธิชาตินิยมตามแนวเยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น และอาจจริงเอาใจโดยการประกาศคำขวัญว่า “เชื้อผู้นำชาติพันธุ์” มีการออกประกาศให้ประชาชนต้องสวมหมวกเมื่อออกนอกเคหสถานเพื่อแสดงออกถึงความเป็นชาติที่ศิวิไลซ์ ยกเลิกวัฒนธรรมอันคร่ำครึน่ารังเกียจและสกปรกด้วยการประกาศห้ามกินหมาก ให้เลิกเล่นดนตรีไทย หากผู้ใดเล่นต้องมีใบอนุญาตจากภาครัฐหากไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษทางกฎหมาย และที่โดดเด่นที่สุดคือการสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติด้วยการรณรงค์สวมผ้าขาว “รำโทน” ต่อมากรมศิลปากรให้เรียกว่า “รำวงมาตรฐาน” ภายใต้นโยบายแห่งชาติและได้แพร่กระจายออกสู่ท้องถิ่นไทยทั่วทุกภาคอย่างรวดเร็ว และรวมไปถึงหมู่บ้านป่าแดง จังหวัดเพชรบูรณ์ (อเนก นาวิกมูล, 2522)

วัฒนธรรม “รำโทน” บ้านป่าแดงจึงเริ่มแปรเปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากมีกลไกรัฐเป็นตัวกำหนดให้ผู้เล่นจะต้องเล่นให้มีแบบแผนอันเดียวกัน โดยกลุ่มข้าหลวงจากกรุงเทพฯ ที่มาประจำในหมู่บ้านป่าแดงได้นำรำโทนของคนกรุงเทพฯ มาปรับให้ชาวบ้านเล่นรำในงานสังสรรค์ข้าราชการและให้พวกเราเรียกชื่อว่า “รำวัฒนธรรม” แต่คนในหมู่บ้านก็ยังเรียกว่า “รำโทน” เพราะเรียกมาตั้งแต่เด็กแล้ว (พิน หมวกเทศน์, 2561, สัมภาษณ์) ผนวกกับนโยบายรัฐนิยม 12 ฉบับ โดยระยะ 1 ได้เริ่มบังคับให้ผู้หญิงโปรง กางเกง และสวมเสื้อแขนยาวสุภาพ สวมหมวก ในการเล่นรำโทน หรือ รำวง เพื่อความเป็นมาตรฐานและสวยงาม และระยะที่ 2 ให้จัดโต๊ะอย่างสวยงามโดยใช้แจกันดอกไม้ตั้งไว้ตรงกลางวงแทนครกไม้และตะเกียง ให้มีเก้าอี้สำหรับผู้ที่ยืนนอกวงนั่งดูอย่างเป็นระเบียบ การแต่งกายต้องสวยงามตามรัฐนิยม การที่ต้องปรับตัวแบบฉับพลันและหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะหมู่บ้านเป็นพื้นที่ที่ข้าราชการเข้ามาอาศัยอยู่กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านป่าแดงเลือกที่จะไม่เล่นรำโทนในงานประเพณี แต่ยังมีร้องรำเล่นบ้างในหน้าลงแขกเกี่ยวข้าวกลางท้องไร่ท้องนา (พิน เกตุแพ่ง, 2561, สัมภาษณ์)

ภาพที่ 2 การแต่งกายสตรีปรากฏตัวในชุมชนที่ถูกต้องตามรัฐนิยมในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ที่มา : กรมศิลปากร, 2562)

“รำโทน” บ้านป่าแดงในยุคนี้ถึงแม้ว่าจะถูกให้เปลี่ยนมาใช้คำว่า รำวง แต่ชาวบ้านป่าแดงก็ยังคงเรียกชื่อว่า “รำโทน” อย่างไรก็ตามเมื่อกระแสสังคมเริ่มเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน “รำวง” ก็เริ่มเข้ามาแทนที่ ผนวกกับเริ่มมีจังหวะและท่ารำจากตะวันตกเข้ามาผสม เช่น จังหวะคองก้า “รำโทน” จึงแทบจะเลือนหายไปจากสังคมบ้านป่าแดง

รำโทน: ยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2537-ปัจจุบัน)

การละเล่น “รำโทน” บ้านป่าแดงในยุคปัจจุบัน ถูกปรับเปลี่ยนไปตามสภาวการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการดำรงชีพ หากย้อนไปดูข้อมูลในยุคปฏิวัติวัฒนธรรมจะเห็นได้ว่ารำโทนแทบจะเลือนหายไปจากสังคมบ้านป่าแดง

ผนวกกับเหตุการณ์เคลื่อนไหวของภาคประชาชนครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์การเมือง (พฤษภาทมิฬ) ในปี พ.ศ. 2535 ทำให้เกิดกระแสการปฏิรูปการเมืองการปกครองก่อตัวขึ้นมีการเรียกร้องจากหลายฝ่ายให้มีการปฏิรูปการเมืองโดยการเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจการปกครองสู่ชุมชนและหมู่บ้าน จึงทำให้ในปี พ.ศ. 2537 ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉรพ.พ.ศ. 2537) โดยมีแก่นสารสำคัญคือให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง

นอกจากนี้ความเจริญวิทยาการด้านเทคโนโลยีส่งผลให้แนวคิดในการดำรงชีพของชาวบ้านป่าแดงเปลี่ยนไปจากเดิม สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ โทรทัศน์ เสียงตามสาย เริ่มเข้ามาแพร่กระจายในหมู่บ้านทำให้การเข้าถึงสื่อบันเทิงสมัยใหม่ได้ง่ายขึ้น เฉกเช่น “เพลงลูกทุ่ง” ที่มีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องที่สนุกสนาน ลักษณะเพลงลูกทุ่งในระยะเริ่มแรกมาจากการร้องรำทำเพลงของไทยดั้งเดิม อาทิ แหม่มเทศน์ สวดคฤหัสถ์ จำวัด ลีเก ลำตัด เพลงขอทาน ฯลฯ และยุคที่สองจะมีการแต่งเพลงขึ้นมาใหม่มีเนื้อหาที่เล่าเรื่องการเกี่ยวพาราสี วิถีชีวิตคนบ้านนอก ช่วงนั้นก็จะเป็เพลง “จะขอก็รีบขอ” ของศิรินทรา นียากร “เพลงปู่ไข่ไก่หลง” ของชายธง ทรงพล โดยมีการนำดนตรีสากลเข้ามาผสมทำให้ดนตรีเร้าใจยิ่งขึ้น (พิน เกตุพงษ์, 2561, สัมภาษณ์) ผนวกกับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจากที่เคยเป็นครอบครัวใหญ่ในสังคมเกษตรกรรมเริ่มเปลี่ยนไปเป็นวิถีแห่งการแข่งขันเพื่อการดำรงชีพ สังคมเริ่มต่างคนต่างอยู่เฉกเช่นสังคมอื่น ๆ ส่งผลให้การสืบทอดวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีพื้นบ้าน “รำไท่น” บ้านป่าแดง ขาดการสืบทอดไปจากสังคมบ้านป่าแดง (มนูญ อินเหล็ก, 2561, สัมภาษณ์)

จวบจนมาถึง ปี พ.ศ. 2552 กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านโครงการเที่ยวไทยครีกครั้น เศรษฐกิจไทยตกต่ำ หน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศจึงถือโอกาสนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างเป็นอัตลักษณ์เพื่อเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) บ้านป่าแดงจึงเป็นชุมชนหนึ่งที่อยู่ในแผนการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากมีเรื่องราวเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติประกอบกับมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติคืออ่างเก็บน้ำป่าแดงที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์และสวยงาม กระทั่ง พ.ศ. 2558 แผนการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดได้เน้นโครงการฟื้นฟูโรงเรียนนายร้อยป่าแดงบรรจุลงในแผนโดยมีจังหวัดทหารบกเพชรบูรณ์และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ ผนวกกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) ให้ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนมีวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม ทำให้หน่วยงานทางการศึกษาหลากหลายแห่งหันมาให้ความสนใจต่อชุมชนบ้านป่าแดง ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมจะส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต แต่ยังคงมีแง่มุมในเรื่องชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาความเชื่อที่ยังถือเป็นอัตลักษณ์ของคนในชุมชนบ้านป่าแดง

ในเดือนพฤศจิกายนและเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องโรงเรียนนายร้อยป่าแดง ทำให้ได้พูดคุยกับกลุ่มผู้อาวุโส ชาวบ้าน ที่อยู่ร่วมเหตุการณ์ในยุคจอมพล ป. และหัวหน้าชุมชนบ้านป่าแดง แต่ประเด็นที่กลุ่มชาวบ้านและผู้เฒ่าได้ตระหนักถึงคือเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้านการเล่น “รำไท่น” ที่เคยเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตปู่ย่าตายาย ทำให้ทุกฝ่ายเกิดคำถามว่าจะทำเช่นไรให้มีการฟื้นฟูการเล่นรำไท่น

จากความสำคัญดังกล่าว ชุมชนและผู้วิจัยจึงหาแนวทางร่วมกันว่าทำอย่างไรจึงจะเกิดกิจกรรมการเล่น “รำไท่น” บ้านป่าแดงขึ้นอีกครั้งเพื่อให้ลูกหลานในหมู่บ้านได้เรียนรู้และสืบทอดบรรยาการวัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนเอง หัวหน้าชุมชนและกลุ่มผู้อาวุโสจึงเสนอให้ทดลองจัดกิจกรรมขึ้นในช่วงเย็น ณ ลานวัดโพธิ์กลาง เพราะเป็นเวลาที่ชาวบ้านกลับจากงานไร่สวน และกลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้านได้ให้ข้อมูลว่าในช่วงเดือนธันวาคมเป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวของชาวบ้านหากทีมวิจัยมีกิจกรรมเข้ามาจัดในหมู่บ้านทางชุมชนยินดีให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยจึงเสนอกิจกรรมสู่ขวัญข้าว แม่โพสพ และนำการเล่น “รำไท่น” เข้าไปสร้างบรรยากาศให้เสมือนจริงเช่นในอดีตหากมีพิธีกรรมใด ๆ ในหมู่บ้านจะต้องมีการเล่นรำไท่นเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองและเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง

สรุปและวิจารณ์ผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

การละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” หรือยุคที่ชาวบ้านอพยพมาจากสาเหตุหนีภัยสงครามหรือการโยกย้ายถิ่นฐาน ทำมาหากินล้วนเป็นเหตุที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจของมนุษย์ ฉะนั้นการสร้างความรู้สึกร่วมความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือพวกพ้องเดียวกันจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ (วัฒนชัย หมั่นยิ่ง, 2554) เช่นเดียวกับชาวบ้านป่าแดงที่ได้นำเรื่องราวการละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” ที่ติดตัวมาตั้งแต่เมื่อครั้งอดีตมาสร้างความรู้สึกร่วมการเป็นพวกพ้องเดียวกันผสมผสานผ่านวิถีชีวิตในวงรอบประเพณีเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจให้กับคนในชุมชนเกิดความสามัคคี กระทั่งเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลง (ปฏิวัติวัฒนธรรม) “รำโชน” ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ภาครัฐใช้เป็นกลไกในการสร้างชาติ ถูกสถาปนาและส่งเสริมจนประสบความสำเร็จอย่างสูงถือเป็นผลงานด้านวัฒนธรรมไม่ก็ประเภทที่ภาครัฐคิดขึ้นแล้วเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป อาจเป็นเพราะรำโชนเป็นการละเล่นที่มีอยู่ดั้งเดิมของแต่ละพื้นที่ถิ่นข้อสังเกตคือ การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมโดยฉับพลันที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะหมู่บ้านป่าแดงเป็นพื้นที่ข้าราชการทหารเข้ามาอาศัยอยู่ทำให้ชาวบ้านเลือกที่จะไม่เล่นรำโชนในงานประเพณีเนื่องจากแบบแผนที่ซับซ้อนขึ้น ผนวกกับสังคมก้าวสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 ที่มุ่งเน้นภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม คนในหมู่บ้านหันไปประกอบอาชีพอื่นโดยเฉพาะการเข้าไปใช้แรงงานในเมืองใหญ่ ถือเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ชุมชนขาดการสืบทอดวัฒนธรรม “รำโชน” บ้านป่าแดงในยุคนี้จึงแทบเลือนหายไปจากชุมชน และยุคปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีหลากหลายด้านได้เข้ามากระทบในสังคมบ้านป่าแดง ผนวกกับสื่อบันเทิงสมัยใหม่หรือกระแสเพลงลูกทุ่งที่นำดนตรีสากลเข้ามาผสมผสานทำให้เล้าใจและสนุก ส่งผลให้การละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” เจอวิกฤตตกต่ำอีกรอบจนขาดการสืบทอดไปจากหมู่บ้านป่าแดงอย่างถาวร

แต่เมื่อกระแสอนุรักษ์วัฒนธรรมกลับมาอีกครั้งด้วยนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มคนบางกลุ่มในหมู่บ้านเกิดความตระหนักต่อวัฒนธรรมที่สูญหายไป จึงเกิดเป็นความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการแสดงการละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง ระหว่างที่วิจัยและชุมชนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านป่าแดง สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนที่ต้องการหาแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” ภูมิปัญญาที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง เมื่อเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ชุมชน หัวหน้าชุมชน และผู้วิจัย ร่วมกันตระหนักและหาแนวทางอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง และวิกฤตในครั้งนี้คือกลุ่มผู้ที่เป็นพ่อเพลง แม่เพลง นักดนตรีได้เสียชีวิตกันไปเกือบหมดแล้ว เหลือเพียงไม่กี่ท่านที่ยังคงมีความรู้ที่ฝังอยู่ในความทรงจำเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามงานศึกษาของ ศรีศักร วัลลิโภดม (2543) ที่แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่หยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหวเพราะขาดความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่เป็นผู้ผลิตวัฒนธรรมนั้นไปแล้ว ดังนั้น วัฒนธรรมในลักษณะหยุดนิ่งจึงมักเป็นภาพของอดีต ซึ่งตรงกับวัฒนธรรมพื้นถิ่น “รำโชน” ป่าแดงที่กลุ่มผู้ที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลงรวมถึงนักดนตรีได้เสียชีวิตกันไปเกือบหมดและขาดการสืบทอดต่อรุ่นหลัง และอีกลักษณะคือวัฒนธรรมที่มีลักษณะเคลื่อนไหว สังคมวัฒนธรรมจะทำหน้าที่อนุรักษ์ และหล่อเลี้ยงศิลปวัฒนธรรมให้มีความสำคัญขึ้นมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายภาครัฐ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543)

จากผลการศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” เพื่อให้ได้คำตอบวัตถุประสงค์ข้อที่สอง ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้มีการเริ่มสร้างสรรค์ บุกเบิก การประดิษฐ์คิดค้นวิจัย และพัฒนาทางวัฒนธรรม

เมื่อกระบวนการสร้างองค์ความรู้ในชุมชนจนถึงขั้นตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่กำลังสูญหาย ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดคำถามว่าจะอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนได้อย่างไร ต้องยอมรับว่าการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมถ้าจะให้เกิดความยั่งยืนได้ต้องนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าในมิติทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

ได้ด้วย การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมเป็นแนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานการใช้องค์ความรู้ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562) การนำองค์ความรู้ของชุมชนบ้านป่าแดง ไปต่อยอดให้เกิดฐานการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจโดยการนำทุนวัฒนธรรมที่หมู่บ้านป่าแดงมีอยู่มาจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรม เช่น ต้นแดงทางเข้าหมู่บ้านที่เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านป่าแดง แหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจสองข้างทางระหว่างทางเข้าหมู่บ้าน เจดีย์วัดโพธิ์กลางที่ได้รับอิทธิพลของสุโขทัยและอยุธยาตอนปลาย โรงเรียนนายร้อยป่าแดงจุฬารัตนศาสตร์ทางทหารในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติเริ่มจากแนวห้วยศาลเจ้าปู่-เจ้าย่า ศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน อ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดงที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ และจบด้วยกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” บ้านป่าแดง ที่นิยมเล่นในสังคมอดีตและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีเรื่องราวเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี

การจัดกิจกรรมข้างต้นเป็นเพียงโมเดลของการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในหมู่บ้านมาสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสู่ชุมชนโดยการเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การค่อย ๆ เล่าตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เหตุการณ์และสถานที่สำคัญในหมู่บ้านเพื่อนำมาโยงเรื่องราวการละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” ที่ขาดการสืบทอดต่อ ถือเป็นกระบวนการปลูกจิตสำนึกให้ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของคำว่า “รากเหง้าวัฒนธรรม”

2. การส่งเสริมและสนับสนุน คือการจัดกิจกรรมและดำเนินการใด ๆ ที่ช่วยให้นักบริหาร หรือนักวิชาการ หรือภาครัฐเอกชนสามารถดำเนินวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมในวาระต่าง ๆ

กระบวนการทำงานที่จะทำให้ทิศทางการปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมใด ๆ นั้น จะประสบความสำเร็จได้ผู้นำชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาชน (ชุมชน) บุคลากรร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น หรือภาควิชาการ ที่มีแนวทางร่วมกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น ชุมชนเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ แต่ไม่สามารถนำองค์ความรู้ออกมาถ่ายทอดสู่ชุมชนได้ แต่ในขณะเดียวกันภาควิชาการมีความสามารถในการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือสื่อรูปแบบต่าง ๆ และมีแนวทางในการต่อยอดสู่ชุมชนได้ เป็นต้น กระบวนการทำงานแบบบูรณาการระหว่างองค์กรจะช่วยให้การขับเคลื่อนงานกิจกรรมเกิดศักยภาพยิ่งขึ้น

3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อนำวัฒนธรรมไปสู่ประชาชนทางสื่อมวลชนทุกรูปแบบ

เมื่อชุมชนมีการสร้างสรรคกิจกรรม ยกตัวอย่างเช่น เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นผู้ร่วมคิด โดยยึดการเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมท้องถิ่นตนเองเป็นหลัก ผสมกับการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอกที่มีแนวร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม สิ่งสำคัญที่สุดในยุค Social media คือ เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่จะเป็นตัวช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักชุมชน ใช้ต้นทุนน้อยแต่กระจายการรับรู้ไปได้กว้างไร้ขีดจำกัดสร้างการบอกต่อได้ดีที่สุด และรูปแบบหรือการสร้างสื่อควรเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกเพศทุกวัย เช่น วีดิทัศน์ หนังสือ นิตยสารการ์ตูน และต่อยอดเป็นบทเรียนวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชน คนในชุมชน ได้เรียนรู้รากเหง้าวัฒนธรรมของตนเอง สิ่งเหล่านี้อาจเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความตระหนักให้เกิดเป็นสำนึกรักบ้านเกิด สร้างความสามัคคี นำไปสู่การสร้างสรรคสังคมอย่างยั่งยืน

4. การจัดการวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้สัมผัสกับวัฒนธรรมสร้างความรู้ความเข้าใจความซาบซึ้ง

การสร้างวัฒนธรรมและปลูกจิตสำนึกความเป็นท้องถิ่น ทางชุมชนบ้านป่าแดงได้หยิบยกประเด็นการละเล่นพื้นบ้าน “รำโชน” ผ่านเรื่องราวประเพณีในรอบปี กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวิถีการดำเนินชีวิตในอดีตและกลุ่มผู้นำ ผู้อาวุโส ได้ร่วมกันเสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมการละเล่นรำโชนโดยเริ่มจากการสอดแทรกเข้าไปในประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้น อาจเริ่มจากประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ในรูปแบบการแสดงโชว์ โดยเริ่มจากการประสานงานกับกลุ่มโรงเรียนให้ตั้งชมรม “รำโชน” พื้นบ้านป่าแดง โดยมีวัดโพธิ์กลางเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เนื่องจากสะดวกต่อผู้อาวุโสที่ถือเป็นปราชญ์ท้องถิ่นเพียงไม่กี่คนในหมู่บ้านรวมกลุ่มดำเนิน

กิจกรรมถ่ายทอดความรู้สู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ และผู้วิจัยได้เสนอให้มีการอบรมกลุ่มมัคคุเทศก์น้อยในชุมชนเพื่อสร้างกลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนเอง การขับเคลื่อนจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้จะทำให้พฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย (ชุมชน) ต่อยอดเป็นรูปธรรมต่อไป เช่น ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน “รำไท่น” บ้านป่าแดง ลานแสดงศิลปะและวัฒนธรรมหมู่บ้านป่าแดง เป็นต้น

5. เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม คือการจัดการกิจกรรมหรือดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม

กระบวนการทำงานทุกขั้นตอนต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตั้งแต่การร่วมกันวางแผนงาน ออกแบบกิจกรรม รวมถึงการเสนอแนะอื่น ๆ การสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม ถือเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยให้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนและองค์กรที่มีแนวร่วมทางวัฒนธรรม เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมือที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม “รำไท่น” บ้านป่าแดง ไปในทิศทางเดียวกัน

6. การธำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของวัฒนธรรม คือการจัดการกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานความดีงามทางวัฒนธรรม

เมื่อชุมชนเกิดองค์ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านป่าแดง ที่เล่าผ่านพัฒนาการการเล่นพื้นบ้าน “รำไท่น” ในแต่ละยุคสมัย ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของชุมชนจำนวน 7 หมู่ สู่นโยบายการอนุรักษ์วัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสู่ชุมชน โดยอาศัยศูนย์การเรียนรู้ที่ชุมชนได้เสนอแนวคิดให้ใช้วัดโพธิ์กลางเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้วัฒนธรรม และเครื่องมือที่จะช่วยให้ชุมชนรักษามาตรฐานคือการขับเคลื่อนกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้ หรือที่เรียกว่า ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ทั้งนี้ต้องเกิดจากความมือทางภาควิชาการ ชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น ร่วมกันผลักดันเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางอนุรักษ์การเล่นพื้นบ้าน “รำไท่น” บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดการประเพณี วัฒนธรรม โดยเฉพาะภาครัฐถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน การศึกษาข้อมูลและเข้าถึงบริบทชุมชนอย่างแท้จริงจะสามารถสร้างแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำไปสู่การพัฒนาทั้งในเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนโดยความร่วมมือกับชุมชนได้อย่างน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นหรือหน่วยงานทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องควรมีการถอดบทเรียนชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อท้องถิ่น วิถีชีวิต ภาษา ปรากฏท้องถิ่น นิทานพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ชุมชนที่อิงกับประวัติศาสตร์ชาติในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เรื่องราวที่กล่าวข้างต้นส่วนใหญ่ล้วนถูกเก็บด้วยความทรงจำของคนรุ่นเก่า โดยถูกถ่ายทอดด้วยคำบอกเล่าเล่าเรื่อง จัดเก็บองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบลายลักษณ์อักษร หรือสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกเพศทุกวัย เช่น วิทยุทัศน์ หนังสือ นิตยสาร และต่อยอดเป็นบทเรียนวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชน คนในชุมชน ได้เรียนรู้รากเหง้าวัฒนธรรมของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างความตระหนักให้เกิดเป็นสำนึกรักบ้านเกิด สร้างความสามัคคี นำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้อาวุโส ชาวบ้านป่าแดง และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการลงพื้นที่และสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ ทำให้งานวิจัยสามารถเข้าถึงกระบวนการปฏิบัติการทางสังคมและระบบวัฒนธรรมผ่านการเล่นพื้นบ้าน “รำไท่น” บ้านป่าแดง เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยหวังว่าบทความวิจัยเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานท้องถิ่นเพชรบูรณ์สู่กระบวนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาติให้คงอยู่สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2562). วิวัฒนาการแต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.silpa-mag.com/culture/article_11660. (วันที่ค้นข้อมูล: 11 กุมภาพันธ์ 2562).
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *วัฒนธรรม คุณค่าสู่มูลค่า*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กองสถิติและวิจัยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ณัฐพงศ์ ทิมโพธิ์. (2554). *ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านโพธิ์จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น.
- นายร้อยป่าแดง. (2537). *โรงเรียนนายร้อยป่าแดง*. ประธานคณะกรรมการเตรียมทหารบก รุ่นที่ 7.
- นุชนาฏ ดีเจริญ, อิงอร จุลทรัพย์, วรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน, รัชดาพร สุคติ, ภูริตา เรืองจิรายศ และอุบลวรรณ โตอวยพร. (2561, มกราคม-มิถุนายน). มรดกวัฒนธรรม “รำไท่น”. *วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน*, 9(1), 278-296.
- นวลรวี จันทรลุน. (2548). *พัฒนาการและนาฏยลักษณ์ของรำไท่น จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขานาฏศิลป์ไทย.
- ปรีศณีย์ เกศะบุตร. (2554, มกราคม-มิถุนายน). การรณรงค์เรื่องการกินและการประกอบอาชีพขายก๋วยเตี๋ยวกับนโยบายสร้างชาติของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามใน พ.ศ. 2485-2487. *BU Academic Review*, 10(1), 136-149.
- พัน หมวกเทศน์. (2562, 1 กุมภาพันธ์). อายุ 88 ปี บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 12 บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์.
- พิน เกตุแพง. (2561, 26 เมษายน). อายุ 86 ปี บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 3 บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์.
- มนูญ อินเหลือง. (2561, 26 เมษายน). อายุ 52 ปี บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 15 บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์.
- วัฒนชัย หมั่นยิ่ง. (2554, ตุลาคม-มีนาคม). ภาษาถิ่นอำเภอหล่มสัก. *ศิลปวัฒนธรรมเพชรบุรี*, 1(1), 84-94.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2543). *สังคม – วัฒนธรรม ในวิถีการอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: ดานสุทธาการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *รำไท่น ศิลปะพื้นบ้าน*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์. (2552). *ข้อมูลสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม (กลุ่มอำเภอที่ 1)*. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์.
- อเนก นาวิกมูล. (2522). *เพลงนอกคตวรรณ*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

The Factors Affecting Decision for Studying at Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University

ราตรี เงามาม^{1*} และวิลัยลักษณ์ นิवासวัฒน์²Ratree Ngaongam^{1*} and Wilailuk Niwaswat²^{1*}อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเพชรบูรณ์²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเพชรบูรณ์

*Corresponding author E-mail : rt_ng@hotmail.com

Received: May 23, 2021; Revised: December 13, 2021; Accepted: May 26, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ชั้นปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 230 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลลากร ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านภาพลักษณ์ วิทยาเขตกรุงเทพแตกต่างจากวิทยาเขตมหาสารคาม และวิทยาเขตเพชรบูรณ์ ด้านอาจารย์ผู้สอน วิทยาเขตชัยภูมิแตกต่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตมหาสารคาม และวิทยาเขตเพชรบูรณ์ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน วิทยาเขตกรุงเทพ แตกต่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตตรัง วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตยะลา และวิทยาเขตอุดรธานี ด้านภาพลักษณ์พบว่า วิทยาเขตกรุงเทพ แตกต่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตตรัง และวิทยาเขตยะลา นอกจากนี้ วิทยาเขตเชียงใหม่ แตกต่างจากวิทยาเขตเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน เพศ อายุ หลักสูตร สถานที่พักอาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองและรายได้ต่อเดือนของครอบครัว พบว่าไม่แตกต่างกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.75-0.86 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

This research aimed to: 1) To study the factors affecting the decision to study in the Faculty of Liberal Arts National Sports University; 2) To compare the factors that affected students' decisions to further their study at Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University; 3) To study the relationship between the factors that affected their decision to study at this university.

The population consisted of 230 first year students in academic year 2562 B.E., The statistics used for data analysis were frequency, percentage, standard deviation, one-way ANOVA, pair difference test by Scheffe's method, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The results were as follows:

1) The factors that influenced their decisions to study at this university were at a high level, ranking in the order of mean from high to low as personnel, images of the university, management, curriculum and teaching and public relation; 2) The comparing results of their decisions to study here, image of the university, students had different opinions on Faculty of Liberal Arts TNSU PNB and Faculty of Liberal Arts TNSU MK (Mahasarakham). Instructors, students had different opinions on Faculty of Liberal Arts TNSU C (Chaiyaphum) and Faculty of Liberal Arts TNSU CMI (Chiangmai), Faculty of Liberal Arts TNSU PNB and Faculty of Liberal Arts TNSU MK (Mahasarakham). Teaching equipment, students had different opinions on Faculty of Liberal Arts TNSU BKK (Bangkok) and Faculty of Liberal Arts TNSU CMI (Chiangmai), Faculty of Liberal Arts TNSU T (Trang) Faculty of Liberal Arts TNSU MK (Mahasarakham), Faculty of Liberal Arts TNSU YLA (Yala) and Faculty of Liberal Arts TNSU UDN (Udonthani). Image of the university, students had different opinions on Faculty of Liberal Arts TNSU BKK (Bangkok) and Faculty of Liberal Arts TNSU CMI (Chiangmai), Faculty of Liberal Arts TNSU T (Trang), Faculty of Liberal Arts TNSU YLA (Yala) and Faculty of Liberal Arts TNSU CMI (Chiangmai) Faculty of Liberal Arts TNSU PNB with a statistical significance at 0.05 level. Genders, ages, curriculum, accommodation, parents' occupations, average monthly incomes of families, parents' educational level, were found not to be significantly different; 3) The relationship between the factors that affected their decision to study at this university was positively correlated, from 0.75 to 0.86, with a statistical significance at 0.01 level.

Keywords : Factors Affecting Decision, Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University

บทนำ

ในกระแสโลกาภิวัตน์และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมของประเทศอย่างรวดเร็วการศึกษานับได้ว่าเป็นความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพและมีคุณสมบัติให้สอดคล้องต่อความต้องการ ทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดที่มีการศึกษาสูงประเทศนั้นก็จะมีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน แต่การจะได้รับโอกาสทางการศึกษาของประเทศไทยยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง ซึ่งเกิดจากปัญหาในเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและระบบการศึกษา จึงทำให้ปัจจุบันนี้การศึกษาของไทยในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับพื้นฐานหรือระดับอุดมศึกษายังมีปัญหาคือควรได้รับการแก้ไข เพื่อจะได้สร้างมาตรฐานการศึกษา และนำมาพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในประเทศให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

การพัฒนาการศึกษา 4.0 เป็นยุทธศาสตร์ฐานความรู้ (Knowledge - Based Economic) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ การใช้และต่อยอดองค์ความรู้ การให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรม (Science, Technology, Innovation) ซึ่งก็คือผลลัพธ์ของระบบการจัดการ(Management Output) ทั้งการเข้าถึง (Access) ความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ที่ตอบโจทย์การก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) (เกษม เมฆินทร์ย์, 2559)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579) เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ มีการปรับการเรียนการสอนเข้าสู่ระบบ Education 3.0 การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล ผสมกับการทำงานเป็นกลุ่มและปรับการสอนให้มีรูปแบบ Interactive learning รวมทั้งการนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนา การเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น โดยที่ผู้สอนเป็นผู้บรรยายหรือสอนหนังสือ ผู้เรียนเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลที่สอนได้ทันทีโดยเข้าถึงกลุ่มข้อมูลจากความรู้ในคลาวด์ได้ง่ายและเร็วมากถ้าผู้สอนมีเนื้อหาถูกต้องข้อมูลแม่นยำเพราะถูกตรวจสอบ (ณัฐพร เห็นเจริญเลิศ และคณะ, 2559)

ขณะที่การพัฒนาหลักสูตร การปรับกระบวนการเรียนการสอนต้องเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งยังจะต้องบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และเรื่องอาเซียนศึกษานอกจากนั้น ยังจะต้องปรับปรุงกระบวนการจัดการสอน ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสาธารณประโยชน์ ต่าง ๆ ทั้งยังจะต้องค้นหาเด็กอัจฉริยภาพ และผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ให้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศ เพื่อแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพทางพลศึกษา ประกอบด้วย 17 วิทยาเขตและ มีการเรียนการสอน 3 คณะคือคณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ การกีฬาและสุขภาพ แต่ทั้งนี้ยังพบว่า คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารจัดการกีฬา และสาขาวิชาสื่อสารการกีฬา ยังมีจำนวนนักศึกษาสนใจเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนน้อย ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาภายในองค์กร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาจากสภาพปัญหาการรับนักศึกษาที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของผู้เรียนและเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพให้ได้รับการยอมรับและได้รับเลือกจากนักเรียน นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาที่เพศต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน
3. นักศึกษาที่อยู่วิทยาเขตต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่หลักสูตรต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน

5. นักศึกษาที่มีสถานที่พักแตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน

6. นักศึกษาที่การศึกษาของผู้ปกครองต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน

7. นักศึกษาที่มีผู้ปกครองอาชีพต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน

8. นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แตกต่างกัน

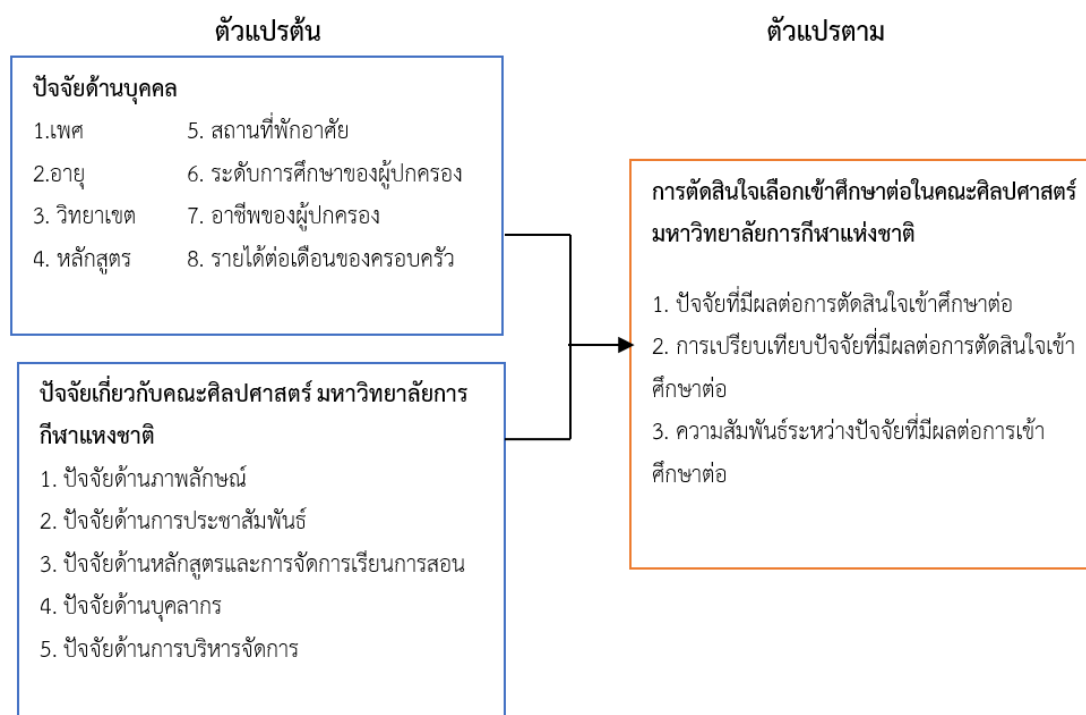
9. ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อใน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วิทยาเขต หลักสูตร สถานที่พักอาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

ปัจจัยเกี่ยวกับคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ได้แก่ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผู้วิจัย ได้ยึดกระบวนการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัยตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562 ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบของการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วิทยาเขต หลักสูตร สถานที่พักอาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของครอบครัว เป็นการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ ที่เหมือนกัน จะมีความแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้ (วิมลพรรณ อาภาเวท และคณะ, 2554, น. 9-11) กล่าวว่า ลักษณะประชากรเดียวกันจะมีลักษณะทางจิตวิทยาลักษณะคล้ายคลึงกัน และคนที่มีความลักษณะประชากรต่างกัน จะมีลักษณะทางจิตวิทยาต่างกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานั้นมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน ตามแนวคิด ทฤษฎีการตัดสินใจโดยสรุปได้ ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน อรอุมา ไชยเศรษฐ (2551) ภาพลักษณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร สถาบัน สินค้า หรือธุรกิจต่าง ๆ เพราะเป็นมูลค่าที่แฝงอยู่เป็นภาพที่สร้างความเชื่อให้กับบุคคล ซึ่งจะดีหรือไม่ดีก็ขึ้นอยู่กับสิ่งที่แสดงให้เห็นซึ่งคนได้รับรู้ผ่านการดำเนินงาน และการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเป็นพื้นฐานของการสร้างความเชื่อมั่น การสร้างความเข้าใจและการแก้ไขปัญหายามเกิดวิกฤตการณ์ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีจึงเป็นเรื่องที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ เพราะเมื่อองค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีแล้ว ก็เท่ากับวางรากฐานขององค์กรไว้อย่างแน่นหนา

2.2 ปัจจัยด้านหลักสูตร หลักสูตรเป็นเสมือนหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นต้นแบบหรือกรอบในการที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะ หลักสูตรประกอบด้วย จุดหมาย หลักการ จุดประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระแต่ละรายวิชา ประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนโครงการ สื่อต่าง ๆ รวมทั้งการวัดและประเมินผล (สุริยา ประดิษฐ์สถาพร และประชัน วัลลิโก, 2558, น. 106)

2.3 ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

2.4 ปัจจัยด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การที่มีสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยนั้น จะเป็นส่วนสนับสนุนให้กระบวนการในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สื่อการสอนมีหลายประเภท และมีการจำแนกประเภทโดยใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกัน สิ่งที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน การค้นคว้า วิจัยของคณาจารย์และนักศึกษา ซึ่งวัดจากแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งค้นคว้าทาง การวิจัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ห้องสมุด ตลอดจนอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ดังนั้น ห้องสมุด อาคาร สถานที่ สื่อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา (อัมพวัลย์ วิทวิชานนท์, 2556, น. 156)

2.5 ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การจัดการด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียจากการดำเนินงานขององค์กร โดยมุ่งหวังให้ทั้ง 2 ฝ่าย มีความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันในระยะยาว ตลอดจนเป็นการให้ความรู้หรือแก้ไขข้อผิดพลาดในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง (กัญญา ศิริสกุล และคณะ, 2552, น. 5)

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อการตัดสินใจ เป็นกระบวนการพิจารณาหาทางเลือกที่มีอยู่จากหลายทางเลือก โดยสามารถเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้

ดังนั้นการตัดสินใจจึงเป็นหน้าที่ที่บ่งบอกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้ที่ทำการตัดสินใจนั้นต้องมีหลักการและเหตุผล มีเจตคติและวิจรณ์ญาณที่ดีเนื่องจากการตัดสินใจเป็นวิธีที่สามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การตัดสินใจจึงมีความสำคัญ (วรพจน์ บุษราคัมวดี, 2551, น. 109)

ณัฐพันธุ์ เจริญนันท์ (2551, น. 138) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการใช้ความคิดและการกระทำของการรับรู้โดยการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา (Problem) หรือโอกาส (Opportunity) และประเมินทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อจัดการกับปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้น

สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานั้นมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน คือ

1. ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน ภาพลักษณ์เมื่อแปลตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 หมายถึงภาพที่เกิดจากความนึกคิด หรือที่คิดว่า ควรจะเป็นเช่นนั้น
2. ปัจจัยด้านหลักสูตร หลักสูตรเป็นเสมือนหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นตั้งแนวทางหรือกรอบในการที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะ หากหลักสูตร
3. ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน คุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศนั้นจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ สอนดี มีคุณธรรม และ นำชุมชนไปสู่การพัฒนา
4. ปัจจัยด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การที่มีสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยนั้น จะเป็นส่วนสนับสนุนให้กระบวนการในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
5. ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ หมายถึงการจัดการด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับกลุ่มเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียน ในปีการศึกษา 2562 ในคณะศิลปศาสตร์มีจำนวน 12 วิทยาเขต ดังนี้ วิทยาเขตกรุงเทพ วิทยาเขตชลบุรี วิทยาเขตชัยภูมิ วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตตรัง วิทยาเขตเพชรบูรณ์ วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตยะลา วิทยาเขตสมุทรสาคร วิทยาเขตสุโขทัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี และวิทยาเขตอุดรธานี จำนวนนักศึกษา 543 คน ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ Yamane' (1973, 272-278, อ้างอิงใน ผ่องศรี วาณิชศุภวงศ์, 2546, น. 104) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการสร้างแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) และลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-Endedquestionnaire) แบ่งออกได้เป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย เพศ อายุ วิทยาเขต หลักสูตร สถานที่พักอาศัย การศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของครอบครัว นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ด้านภาพลักษณ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ตอนที่ 4 หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แจกแจงความถี่ เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ฯ ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน สถิติ T-test ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

ระหว่าง 2 กลุ่ม โดยนำมาใช้ทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล ตัวแปรเพศ (มี 2 กลุ่ม) โดยใช้สูตร Independent T-test ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 สถิติ F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ วิทยาเขต หลักสูตร สถานที่พักอาศัย การศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของครอบครัว กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้สูตรตามวิธีของเซฟเฟ่ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Correlation)

ผลการวิจัย

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 18-20 ปี จำแนกตามวิทยาเขต พบว่า วิทยาเขตที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ วิทยาเขตยะลา จำแนกตามหลักสูตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เรียนอยู่ หลักสูตรบริหารจัดการกีฬา จำแนกตามที่พักอาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่หอพัก ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่เรียนระดับประถมศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกร/รับจ้าง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือนของครอบครัว มีรายได้ 10,000-15,000 บาท

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก ด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์และทดสอบสมมุติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำแนกตามเพศ

การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย	4.01	0.56	4.21	0.55	-2.577	0.571
ด้านหลักสูตร	3.94	0.58	4.05	0.58	-1.325	0.985
ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.96	0.55	4.17	0.58	-2.697	0.145
ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน	4.06	0.55	4.23	0.59	-2.157	0.119
ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย	4.00	0.56	4.15	0.59	-1.910	0.237
รวม	4.00	0.52	4.15	0.53	-2.274	0.543

2. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เน้นตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านภาพลักษณ์ วิทยาเขตกรุงเทพแตกต่างจากวิทยาเขตมหาสารคาม และวิทยาเขตเพชรบูรณ์ ด้านอาจารย์ผู้สอน วิทยาเขตชัยภูมิแตกต่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตมหาสารคาม และวิทยาเขตเพชรบูรณ์ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนวิทยาเขตกรุงเทพ แตกต่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตตรัง วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตยะลา และวิทยาเขตอุดรธานี ด้านภาพลักษณ์ พบว่า วิทยาเขตกรุงเทพแตกต่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตตรัง และวิทยาเขตยะลา นอกจากนี้ วิทยาเขตเชียงใหม่ แตกต่างจากวิทยาเขตเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน เพศ อายุ หลักสูตร สถานที่พักอาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองและรายได้ต่อเดือนของครอบครัว พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ	ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย	ด้านหลักสูตร	ด้านอาจารย์ผู้สอน	ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน	ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย
ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย	1	0.77**	0.83**	0.80**	0.82**
ด้านหลักสูตร		1	0.85**	0.75**	0.83**
ด้านอาจารย์ผู้สอน			1	0.86**	0.86**
ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน				1	0.81**
ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย					1

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.75-0.86 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปและวิจารณ์ผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สามารถอภิปรายผลการศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ระดับมากด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ปัจจัยด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ เอนก ณะชัยวงศ์ (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาภาคปกติในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันแต่ยังพบว่า ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับในด้านการเรียนการสอนบางสาขาวิชา แต่ไม่ใช่ทั้งหมด ขณะที่ ลิต้า ลิมาน และคณะ (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานีพบว่า โดยมีปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านอนาคตของงานปัจจัยด้านความภาคภูมิใจ ปัจจัยด้านการเรียนการสอน และปัจจัยด้านแรงจูงใจ ซึ่งปัจจัยด้านอนาคตของงานให้ผลของความสำคัญในระดับมาก คือ ทำให้มีความมั่นคงในสายงาน การได้งานทำของบัณฑิตหลังจบการศึกษา มีหน้าที่การงานที่ดีคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายหางานทำได้ง่ายภายหลังสำเร็จการศึกษา และความต้องการที่เพิ่มขึ้นของตลาดแรงงานและปัจจัยด้านความภาคภูมิใจให้ผลของความสำคัญในระดับมาก ประกอบด้วยการได้รับการยอมรับจากสังคม

2. การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่า (T-test) และวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) พบว่า ในภาพรวม นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา

ตามด้านภาพลักษณ์ของ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียน การสอนด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพวา แก้วจงประสิทธิ์ (2551) ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค ชัยนาท แบ่งปัจจัยออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านการสนับสนุนของผู้อื่น ด้านคุณลักษณะ ของสถาบันและด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 242 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสาขาทั้งหมด 10 สาขา ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบค่า T-test และวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว จากการศึกษพบว่า แรงจูงใจในการศึกษาต่อ อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านเหตุผลส่วนตัว และด้านคุณลักษณะ ตามลำดับ ส่วน แรงจูงใจด้านการสนับสนุนของผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง การหาความสัมพันธ์ปัจจัยแรงจูงใจด้านการสนับสนุนของ ผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง การหาความสัมพันธ์ปัจจัยแรงจูงใจในการศึกษาต่ออย่างไม่มีนัยสำคัญที่ ระดับ .05 ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนสาขา อาชีพบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และรายได้ของบิดามารดาหรือ ผู้ปกครองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.50

3. การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการ กีฬาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2562 พบว่า จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อ การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ ด้าน หลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมี ความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวรรณ รักภู (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีของ นักศึกษาภาคปกติ ปีการศึกษา 2556 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ประชากรที่ใช้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ เข้าศึกษาในปี การศึกษา 2556 จำนวน 1,171 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยสูตรของทาโร ยามาเน่ และสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีแบบชั้นภูมิเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 ด้านสถานที่ตั้งมีค่าระดับความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.77 ด้านการประชาสัมพันธ์มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 ด้านบุคลากรมีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ทุกด้าน อยู่ใน ระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านภาพลักษณ์ ของ มหาวิทยาลัย และด้านสถานที่ตั้ง สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ 2. ผลการเปรียบเทียบ การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านภาพลักษณ์ ของมหาวิทยาลัยคณะครุศาสตร์ มีความคิดเห็นต่างกับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ด้านการประชาสัมพันธ์คณะ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีความคิดเห็นต่างกับคณะครุศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านบุคลากร คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีความคิดเห็นต่างกับคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีความ คิดเห็นต่างกับคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ระดับ การศึกษาของผู้ปกครอง ภูมิลาเนาเดิมของครอบครัวพบว่าไม่แตกต่างกัน 3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อ

การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.64-0.75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการสำรวจถึงความต้องการหลักสูตร ที่เป็นไปตามสภาพสังคมอาจมีการปรับเปลี่ยนชื่อหลักสูตร สาขาวิชาให้มีความเป็นสากลและตรงกับวิธีการเรียนการสอนมากขึ้น
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ใช้บัณฑิต ในแต่ละหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่บัณฑิตไปทำงาน เพื่อตอบสนองตลาดแรงงานมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ศิริสกุล, ขนบพันธุ์ เอี่ยมโอภาส, สายพิน สมวารตกุล และเจริญศักดิ์ อึ้งเจริญวัฒนา. (2552). *หลักการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกษม เมฆินทรีย์. (2559). *ยุทธศาสตร์และการปฏิรูปสู่การเป็นไทยแลนด์ 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พี.พี.
- ณัฐพร เห็นเจริญเลิศ, ทศนีย์วรรณ ศรีประดิษฐ์ และปิยพร นุรารัตน์. (2559). *ขอบข่ายใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0*. กรุงเทพฯ: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวรรณ รักอุ. (2557). *การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีของนักศึกษาภาคปกติ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ผ่องศรี วาณิชสุภาวศ์. (2546). *เอกสารคำสอนระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://person.mwit.ac.th/>. (วันที่ค้นข้อมูล: 2 กุมภาพันธ์ 2564).
- ลิต้า ลิมาน, ปัทมา ปอนะ และอัสมา เจะเว. (2555). *ปัจจัยการเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรพจน์ บุรหาคัมวดี. (2551). *องค์การและการจัดการ*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- วิมลพรรณ อาภาเวท, สาวิตรี ชีวะสารณ์ และชาญ เดชอัศวิน. (2554). *พฤติกรรมสื่อสารในเฟซบุ๊ก (Facebook) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สุริยา ประดิษฐ์สถาพร และประชัน วัลลิโก. (2558, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาหลักสูตรการสื่อสารการกีฬาในประเทศไทย. *วารสารร่มพญักษ์*, 33(1), 97-118.
- อรอุมา ไชยเศรษฐ. (2551). *ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพายัพในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัมพวัลย์ วิศวรรานนท์. (2556, กรกฎาคม-ธันวาคม). การประเมินผลทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(2), 148-173.
- อัมพา แก้วจงประสิทธิ์. (2551). *แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชัยนาท*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เอนก ณะชัยวงศ์. (2555). การศึกษาความคิดเห็นต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาภาคปกติในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
http://www.academic.cmru.ac.th/data_research/paper/resin/Abstract.pdf.
(วันที่ค้นข้อมูล: 5 เมษายน 2563).

**แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกโก่ ตำบลแม่กาษา
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**

**Guidelines for Developing Farmers Leading to Organic
Agriculture System of the Housewife Community Enterprise
Group in Ban Kokko, Maekasa Sub-District, Mae Sot District,
Tak Province**

ธีรศิลป์ กันธา^{1*} และอังคณา ตาเสนา²

Teerasin Kanta^{1*} and Angkana Tasena²

^{1*,2}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

*Corresponding author E-mail : tkeddy2522@gmail.com

Received: March 21, 2021; Revised: May 23, 2022; Accepted: May 26, 2022

บทคัดย่อ

จากกระแสในเรื่องของเกษตรอินทรีย์ จึงทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกโก่ ต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้เข้าสู่ระบบของเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร ในการทำการเกษตรอินทรีย์และนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายได้แก่สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีวิธีวิจัยดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 ราย ประกอบไปด้วย สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกโก่ 15 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณได้แก่ ค่าความถี่ ความร้อยละ และวิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าสภาพทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกโก่ นั้นส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรและปลูกข้าวเป็นหลัก ซึ่งในการทำการเกษตรนั้นสมาชิกกลุ่มมีความชำนาญและประสบการณ์ ในการทำการเกษตรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ประกอบกับได้ผ่านการอบรมในเรื่องของการเกษตรอินทรีย์ จึงทำให้มีความรู้ในเรื่องของการผลิตตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำหรับปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์พบว่า มีปัญหาขาดสถานที่จัดจำหน่ายผลผลิตเกษตร ส่วนความต้องการนั้นต้องการความรู้ในเรื่องของเทคนิคการปลูกพืชและเทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตร สำหรับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์นั้นพบว่า ในทางตรงนั้นควร มีการพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติมให้กับเกษตรกร และมีการสนับสนุนการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการจัดหาสถานที่จัดจำหน่ายผลผลิตการเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนจัดหาแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ ส่วนในทางอ้อมนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ควรมีการบูรณาการเพื่อสนับสนุนการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม

คำสำคัญ : การพัฒนาเกษตรกร เกษตรอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

Abstract

The recent trend in agriculture had been a rise in organic agriculture, leading the housewife group or community enterprise, in Ban Kokko, Maekasa sub-district, Mae Sot District, Tak Province, to join the trend. This research had the objectives to study the condition of the organic farmers and

farms and suggest how to prepare the farmers for organic agriculture. The study's target group was 18 of the enterprise's members which were 15 farm housewives and 3 representatives from relevant agencies. In this study, data were collected through questionnaires and focus groups discussion of the three representatives from agencies. The data were analyzed using frequency, percentage, and qualitative analysis.

The research's results showed that most members of the farm housewives group were rice farmers. They had expertise and experience with growing rice and were also trained in organic farming. Thus, these farm housewives were equipped with the knowledge of organic crop production. The problem was the lack of distribution channels for their organic crops. Their need was that they wanted to learn more techniques for growing plants and more agricultural product processing technologies. To prepare the farmers for organic agriculture, they needed direct support for education in organic farming, to meet the requirements of Good Agricultural Practices (GAP), with the distribution channels, and for low-interest financing. They also needed indirect support which was coordination and integration among relevant agencies for their organic farming.

Keywords : Farmers Development, Organic Agriculture, Housewife Community Enterprise

บทนำ

ในปัจจุบันผู้บริโภคมีความเอาใจใส่ในเรื่องของสุขภาพ ซึ่งแนวทางหนึ่งในการรักษาสุขภาพคือการที่บริโภคอาหารที่ปลอดภัย ส่วนหนึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีกระบวนการผลิตที่เรียกว่า “เกษตรอินทรีย์” ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการขับเคลื่อนในเรื่องของการเกษตรอินทรีย์ โดยได้มีการส่งเสริมและทำการปรับเปลี่ยนวิถีเกษตรของเกษตรกรให้เข้าสู่ระบบของเกษตรอินทรีย์ จากรายงานของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) พบว่าพื้นที่การเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยในปี 2561 มีจำนวน 139,853 ไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2560 จำนวน 57,062 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 68.92 จึงถือว่าเกษตรกรรมมีแนวโน้มให้ความสนใจในการผลิตตามกระบวนการของเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

เกษตรอินทรีย์ตั้งอยู่บนแนวคิดในการพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งในพื้นที่ของการทำเกษตรอินทรีย์นั้นจะต้องไม่มีสารพิษ หรือสารเคมีที่ตกค้าง รวมทั้งต้องดำเนินการในการที่จะป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมี ไม่ว่าจะเป็นทางดิน ทางน้ำ หรือทางอากาศ เพื่อที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ทางชีวภาพให้ได้มากที่สุด และนอกจากนี้ในการทำเกษตรอินทรีย์นั้น จะต้องไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์หรือสิ่งที่ได้มาจากการตัดต่อทางพันธุกรรมของพืชและสัตว์ ส่วนในการผลิตนั้นจะมุ่งใช้ปัจจัยการผลิตที่มีแผนการใช้อย่างเป็นระบบภายใต้มาตรฐานการผลิตที่กำหนด ซึ่งจะช่วยในการลดต้นทุนในการผลิต (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, ม.ป.ป.) แต่อย่างไรก็ตามระบบเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ยังมีจุดอ่อนที่สำคัญคือเกษตรกร เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้บริโภค ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการผลิต การแปรรูปและการตลาดเกษตรอินทรีย์อยู่ในวงจำกัด (คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ, 2563)

ตำบลแม่ภาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ที่สำคัญแห่งหนึ่งในการทำเกษตร โดยเฉพาะเกษตรแบบเชิงเดี่ยว ซึ่งต้องใช้สารเคมีในกิจกรรมด้านการเกษตรเป็นจำนวนมาก ส่งผลเสียต่อสุขภาพของเกษตรกรเองและต่อผู้บริโภค รวมไปถึงต้นทุนที่สูงทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับของเกษตรกรรายย่อย ให้พัฒนาเข้าสู่การเป็นเกษตรกรอินทรีย์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่ภาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และยังมีวิถีชีวิตในการเพาะปลูกตามแนวทางของเกษตรอินทรีย์ แต่ยังคงขาดปัจจัยในการหนุนเสริมจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ประกอบกับสถานการณ์ของการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งตัวจักรที่สำคัญในการพัฒนา ก็คือตัวของเกษตรกร ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเกษตรกร ที่มีความประสงค์จะปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นเกษตรอินทรีย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร ในการทำการเกษตรอินทรีย์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างการวิจัยแบบเจาะจง โดยจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนสำนักงานเกษตรอำเภอแม่สอด ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่สอด และประธานสมาพันธ์เกษตรกรมอญยั้งยืนจังหวัดตาก จำนวน 3 ราย และกลุ่มที่ 2 กลุ่มเกษตรกรคือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 15 ราย รวมทั้งสิ้น 18 ราย
2. วิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยทำการสอบถามสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นเกษตรกร จำนวน 15 ราย โดยจะเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด ในประเด็น ดังนี้
 - 2.1.1 สภาพเบื้องต้นของเกษตรกร
 - 2.1.2 สภาพด้านพื้นที่เกษตร
 - 2.1.3 สภาพด้านประสบการณ์/ความรู้ของเกษตรกร
 - 2.1.4 สภาพด้านการเงิน/การตลาด
 - 2.1.5 ปัญหาของการทำการเกษตรอินทรีย์
 - 2.1.6 ความต้องการของเกษตรกร
 - 2.2 ขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม(Focus group) โดยทำการจัดประชุมกลุ่มระหว่างกลุ่มของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นเกษตรกร จำนวน 15 ราย และตัวแทนหน่วยงานได้แก่ ตัวแทนสำนักงานเกษตรอำเภอแม่สอด ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่สอด และตัวแทนสมาพันธ์เกษตรกรมอญยั้งยืนจังหวัดตาก จำนวน 3 ราย ซึ่งประเด็นเนื้อหาในการเก็บข้อมูลได้แก่ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จะเป็นการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเป็นการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาทำการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของเกษตรกร ที่เป็นของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก่ ตำบล แม่ภาษา อำเภอสอด จังหวัดตาก

ในการนำเสนอข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลสภาพทั่วไปของเกษตรกร และปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งความต้องการที่จะพัฒนา ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก่ ตำบลแม่ภาษา อำเภอสอด จังหวัดตาก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.66 อาชีพหลักส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 80 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
31-40 ปี	2	13.33
41-50 ปี	6	40.00
51-60 ปี	5	33.33
61 ปีขึ้นไป	2	13.33
การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	10	66.66
ม.ต้น	5	33.33
อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	12	80.00
แม่บ้าน	3	20.00

ในด้านของพื้นที่นั้นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก่ ตำบล แม่ภาษา อำเภอสอด จังหวัดตาก นั้นส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร โดยพืชที่ปลูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้าว คิดเป็นร้อยละ 46.66 รองลงมาได้แก่ ข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ พืชผักสวนครัว คิดเป็นร้อยละ 26.66 นอกจากนี้แล้วเกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในระหว่าง 1-10 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.66 ซึ่งพื้นที่เกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่แล้วจะใช้แหล่งน้ำจากชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 60 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่เกษตร

ชนิดของพืชที่ทำการเพาะปลูก	จำนวน	ร้อยละ
ข้าวโพด	5	33.33
ข้าว	7	46.66
มะเขือ	3	20.00
ถั่วลิสง	2	13.33
ตะไคร้	1	6.66
ผัก	4	26.66
กระเจียบเขียว	2	13.33
ฟักทอง	1	6.66
ถั่วเขียว	3	20.00

จำนวนพื้นที่ทำการเพาะปลูก	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ไร่	2	13.33
1-5 ไร่	4	26.66
6-10 ไร่	4	26.66
11-15 ไร่	2	13.33
20 ไร่ขึ้นไป	3	20.00
แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
น้ำจากชลประทาน	9	60.00
น้ำฝน	6	40.00

ในส่วนของการประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์นั้น เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มทำเกษตรอินทรีย์ประมาณ 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 โดยมีวิธีในการทำเกษตรโดยการผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพไว้ใช้เองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.66 และส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมในเรื่องของเกษตรอินทรีย์มาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 73.33 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์

ช่วงเวลาในการทำเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	3	20.00
1-3 ปี	5	33.33
3-5 ปี	3	20.00
5 ปีขึ้นไป	4	26.66
วิธีการทำเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพไว้ใช้เอง	13	86.66
ใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์	6	40.00
ไม่ใช้เคมีภัณฑ์ทางการเกษตรทุกชนิด	3	33.33
ผลิตสารไล่แมลงจากพืชไว้ใช้เอง	3	33.33
การอบรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
เคยอบรม	11	73.33
ไม่เคยอบรม	4	26.66

สำหรับในด้านการเงินและการตลาดนั้นพบว่า แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรนำมาใช้ลงทุนมาจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) คิดเป็นร้อยละ 46.66 ซึ่งในการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรนั้นมีต้นทุนต่อปีอยู่ที่ 100,000 บาท ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีรายได้เฉลี่ยในการเพาะปลูกประมาณ 30,000 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนการตลาดนั้นเกษตรกรจะนำผลผลิตไปขายเอง คิดเป็นร้อยละ 53.33 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลทางการเงินและการตลาด

แหล่งเงินทุนในการทำเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
สหกรณ์การเกษตร	3	20.00
กลุ่มเกษตรกร	4	26.22

แหล่งเงินทุนในการทำเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
กองทุนหมู่บ้าน	7	46.66
รกส.	7	46.66
ทุนของตนเอง	4	26.66
ต้นทุนเฉลี่ยในการเพาะปลูกต่อปี	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	2	13.33
10,000-30,000 บาท	3	20.00
30,000-50,000 บาท	2	13.33
50,000-100,000 บาท	3	20.00
100,000 บาทขึ้นไป	5	33.33
รายได้เฉลี่ยในการเพาะปลูกต่อปี	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	2	13.33
10,000-30,000 บาท	4	26.66
30,000-50,000 บาท	5	33.33
50,000-100,000 บาท	3	20.00
100,000 บาทขึ้นไป	1	6.66
ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ขายเอง	8	53.33
ขายส่ง	7	46.66

นอกจากนี้แล้วปัญหาในการทำการเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก่ ตำบลแม่ภาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก นั้นส่วนใหญ่เป็นปัญหาในด้านการจัดจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนความต้องการที่จะพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ นั้นพบว่าส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ เทคนิคด้านการปลูกพืชที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา ต้องการความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 53.33 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัญหาในการทำการเกษตรอินทรีย์

ปัญหาในการทำการเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
การเพาะปลูก	4	26.66
การจัดจำหน่าย	6	40.00
ราคาผลผลิต	5	33.33
ต้นทุนการเพาะปลูก	3	20.00
แหล่งน้ำ	5	33.33
ขาดความรู้ในการทำการเกษตรอินทรีย์	2	13.33
แรงงานขาดแคลน	3	20.00
ความต้องการพัฒนาเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ เทคนิคด้านการปลูกพืชที่ทันสมัย	9	60.00
ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ เทคนิคด้านการเลี้ยงสัตว์ที่ทันสมัย	6	40.00
ต้องการพัฒนาความรู้ด้านการประมง	2	13.33
ต้องการพัฒนาความรู้ด้านธุรกิจการเกษตร	4	26.66

ความต้องการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการพัฒนาความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	8	53.33
ต้องการพัฒนาความรู้ด้านการใช้สารสนเทศทางการเกษตร	3	20.00

2. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรกรอินทรีย์

ในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรให้เข้าสู่ระบบเกษตรกรอินทรีย์ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก่ ตำบลแม่ภาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก รวมทั้งตัวแทนของสำนักงานเกษตรอำเภอมะสอ ตัวแทนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมะสอ และตัวแทนของสมาพันธ์เกษตรกรมอญยั้งจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

2.1 แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรกรอินทรีย์ในทางตรง

2.1.1 ควรมีการพัฒนาความรู้ให้กับเกษตรกร เช่น อบรมเรื่องการการผลิตอาหารปลอดภัย อบรมการพัฒนาผู้ตรวจแปลงเกษตรกรอินทรีย์ เป็นต้น

2.1.2 ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรอินทรีย์ได้รับการตรวจรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค และสร้างมูลค่าของสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

2.1.3 ควรมีแหล่งจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรมีแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของตนเอง ที่เป็นหลักแหล่งและมีมาตรฐาน รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายผลผลิตการเกษตรแบบอินทรีย์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อระบบการตลาดที่จะสามารถกระจายและจัดหาผลผลิตการเกษตรแบบอินทรีย์ให้ไปสู่มือของผู้บริโภคได้อย่างสะดวก ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเรื่องราวได้ให้กับเกษตรกร

2.1.4 ควรมีการสนับสนุนเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ของตนเอง

2.2 แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรกรอินทรีย์ในทางอ้อม

ควรมีกระบวนการพัฒนาแบบการบูรณาการที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ได้แก่ หน่วยงานด้านการเกษตรซึ่งเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานหลัก เช่นสำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น ที่จะเข้ามาส่งเสริมและยกระดับในด้านการเกษตรอินทรีย์ และหน่วยงานรองได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมะสอ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนซึ่งถือว่าเป็น พี่เลี้ยงในด้านการพัฒนาของชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตากที่ควรจะมาพัฒนาในเชิงของระบบตลาดให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงหน่วยงานสนับสนุน เช่นสมาพันธ์เกษตรกรมอญยั้งจังหวัดตากที่จะเข้าไปหนุนเสริมเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงกระบวนการเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่มีองค์ความรู้สามารถนำองค์ความรู้นั้นมาช่วยเหลือเกษตรกรได้

สรุปและวิจารณ์ผล

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร ในการทำการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 1 นั้นสรุปได้ว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก่ ตำบลแม่ภาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก มีประสบการณ์และทักษะที่เกี่ยวกับการเกษตรมาอยู่ก่อนแล้ว โดยจากข้อมูลจะเห็นได้ว่าอาชีพส่วนใหญ่จะทำอาชีพการเกษตร เพราะถ้าหากว่าดูจากช่วงอายุของเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่จะมีอายุประมาณ 40-50 ปี จะเป็นกลุ่มคนที่มีประสบการณ์ในการทำเกษตร ประกอบกับมีที่ดินทางการเกษตรที่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ สอดคล้องกับ ภูวนิดา คุณผลิน และคณะ (2562) ได้ศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์จากการเรียนรู้ในเรื่องของการเกษตรมาอยู่ก่อนแล้ว และการเรียนรู้ในเรื่องของเกษตรจะเป็นการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตของเกษตรกร

สำหรับการทำการเกษตรอินทรีย์นั้น เกษตรกรจะมีความรู้ในการปฏิบัติตามกระบวนการพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์ เช่นการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง และการกำจัดศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี รวมถึงมีความสนใจในการหา

ความรู้โดยการเข้ารับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพราะในการดำเนินการนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการลดรายจ่ายในด้านปัจจัยการผลิตของเกษตรกร เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังเช่น พระประพนธ์ พลวุฒโฒ และสมคิด พุ่มทุเรียน (2563) ได้กล่าวไว้ว่าเกษตรกรควรมีการลดค่าใช้จ่ายและลดการใช้สารเคมี โดยหันมาใช้สารชีวภาพแทน ซึ่งจะนอกจากจะช่วยลดรายจ่ายแล้วยังส่งผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาของการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรนั้นจะมีปัญหาเกี่ยวกับการตลาด และในส่วนของความต้องการที่จะพัฒนานั้น เกษตรกรอยากจะมีการพัฒนาความรู้ในเรื่องของการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรเป็นการพัฒนาในเรื่องของการตลาดสินค้าที่มีความหลากหลาย ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ จึงเป็นไปในแนวทางเดียวกับการศึกษาของ กัญญพัทธ์ กล่อมธงเจริญ (2560) ที่พบว่าปัญหาของเกษตรกรอินทรีย์นั้นคือปัญหาการตลาด และปัญหาการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาในส่วนนี้

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ เห็นว่าในเรื่องของการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ยังมีความสำคัญและมีความจำเป็นอยู่เนื่องมาจากว่า ในปัจจุบันองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก สังข์แก้ว และคณะ (2563) ว่าในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์นั้นการให้ความรู้แก่เกษตรกรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการลดต้นทุนทางการเกษตร เช่นความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญในการที่จะพัฒนาเกษตรกรให้เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ คือการส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการตรวจรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยที่มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์จะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการที่จะสร้างความเชื่อมั่นในตัวสินค้าเกษตรของผู้บริโภค รวมทั้งเป็นการสร้างมูลค่าของสินค้าเกษตรอีกด้วย สอดคล้องกับ พรพิมล สระทองปิง และคณะ (2561) เห็นว่าการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรจะเป็นตัวชี้วัดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้า

นอกจากนี้แล้วภายหลังจากที่เกษตรกรได้เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์แล้ว ควรมีแหล่งจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกร ซึ่งแนวทางการพัฒนาข้อนี้เป็นส่วนที่สำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์ เพราะเนื่องจากว่าเมื่อมีการผลิตแล้วก็ต้องมีการตลาดเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าให้ไปสู่มือของผู้บริโภค แต่ปัญหาว่จะจัดจำหน่ายอย่างไรให้ไปสู่มือผู้บริโภคที่สะดวกนั้นจะอย่างไรนั้น สราญนิตย์ เล็กสุทธิ และพงศ์ศิริ ปิตรัตน์เจริญกุล (2563) ได้อธิบายแนวทางการจัดการตลาดของเกษตรอินทรีย์คือควรจัดเป็นตลาดชุมชน ที่มีสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีความหลากหลาย มีป้ายบอกราคาที่ชัดเจน มีความสามารถในการกระจายสินค้าและสามารถหาซื้อได้ง่าย ส่วนในเรื่องของเงินทุนนั้นภาครัฐควรมีการสนับสนุนเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ ให้เป็นปัจจัยสนับสนุนในการทำการเกษตรอินทรีย์ ภายหลังจากการปรับเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวจะต้องใช้เงินทุนในการดำเนินงาน ดังนั้นภาครัฐจึงมีส่วนสำคัญในการเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร สอดคล้องกับ สวรรค์ มณีโชติ และดุสิต อธิณัฐณ์ (2562) ได้ศึกษาพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่จะสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรได้ก็คือภาครัฐควรสนับสนุนด้านเงินทุนในการทำการเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรที่สนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ในเรื่องของการให้ความรู้ซึ่งจากการวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงว่ามีความสำคัญในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และเนื่องจากในปัจจุบันได้มีการพัฒนานวัตกรรมทางการเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย ดังนั้นควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องของนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างหรือพัฒนากระบวนการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกร
2. จากปัญหาในเรื่องของการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรควรมีการศึกษาเรื่องของการศึกษา รูปแบบของมาตรฐานการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนให้มากที่สุด เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อสินค้าเกษตรที่จะออกไปสู่ตลาดต่อไป

3. จากการศึกษาพบว่านโยบายของรัฐบาลในการที่จะเข้ามาช่วยเหลือหรือพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์นั้นยังล่าช้าและบางครั้งไม่เป็นรูปธรรม เพราะติดปัญหาในเรื่องของระเบียบและขั้นตอนในการปฏิบัติของทางราชการ ซึ่งแตกต่างจากนโยบายของภาคเอกชนที่ค่อนข้างจะมีมาตรการที่รวดเร็ว เพราะมีต้นทุนที่พร้อมจะสนับสนุนเกษตรกร ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรอินทรีย์นั้นฝ่ายรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการช่วยเหลือเกษตรกรให้เป็นไปในลักษณะที่รวดเร็วทันการณ์ ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อตัวของเกษตรกรมากที่สุด

4. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของต้นทุนที่แท้จริงในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยอาจจะเปรียบเทียบกับการทำเกษตรแบบเดิม ซึ่งจะทำให้ภาพในเรื่องของต้นทุนทางการเกษตรที่ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กัญญพัสวีย์ กล่อมธงเจริญ. (2560, มกราคม-มิถุนายน). คุณภาพชีวิตของเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่.

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 12(1), 59-90.

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. (2563). *แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ.2560-2565*.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.ddd.go.th/Web_PGS/data/standart/plan.pdf.

(วันที่ค้นข้อมูล: 6 กุมภาพันธ์ 2564).

พรพิมล สระทองปิง, พันธจิตต์ สีเหนียง, คณิศร์ คำมณี และจิรัฐินาฏ ถึงเงิน. (2561, พฤษภาคม-สิงหาคม).

พฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดนัดสุขใจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 20(2), 185-191.

พระประพันธ์ พลสุโขม และสมคิด พุ่มทุเรียน. (2563, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาเกษตรกรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำแพงเพชรในเขตปฏิรูปที่ดินทุ่งคอกแก้ว ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(1), 57-68.

พิมพ์ชนก สังข์แก้ว, เบญจวรรณ จันทรแก้ว และวีร์ พวงเพิกศึก. (2563, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนาชุมชนต้นแบบข้าวอินทรีย์ กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดเชียงราย. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(1), 1-14.

ภูวนิดา คุณพลิน, วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ, นุชิตา โยถัย และพิชัย ระวังวัน. (2562, มกราคม-มีนาคม). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเกษตรกรสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การปลูกผักปลอดสาร. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(1), 344-356.

ศรกาญจน์ เล็กสุทธิ และพงศ์ศิริ ปิตรรัตน์เจริญกุล. (2563, กันยายน-ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกรมัยยิ่น จังหวัดลำพูน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 14(2), 77-87.

สวรรณค์ มณีโชติ และดุสิต อธิวัฒน์. (2562, พฤศจิกายน-ธันวาคม). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรอินทรีย์ในชุมชนเกษตรรายย่อย จังหวัดนครสวรรค์. *Thai Journal of Science and Technology, Thammasat University*, 8(6), 596-608.

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. (ม.ป.ป.). *เกษตรอินทรีย์ คืออะไร และทำไมต้องเกษตรอินทรีย์*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.arda.or.th/knowledge_detail.php?id=17. (วันที่ค้นข้อมูล: 13 พฤษภาคม 2565).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *รายงานประจำปี 2562*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2563/fianlAnnualOAE62OK.pdf>.

(วันที่ค้นข้อมูล: 6 กุมภาพันธ์ 2564).

**โครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตาม
มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559**
**The Project to Evaluate the Efficiency and Effectiveness of
Budget Allocation According to the Measures to Promote the
Living Level at the Sub District Level in the Year 2016**

บุญส่ง กวยเงิน

Boonsong GluayNgern

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Corresponding author E-mail : off12bs@gmail.com

Received: May 11, 2021; Revised: May 14, 2022; Accepted: June 13, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชากรและผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย 3) เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แหล่งข้อมูลในการประเมิน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูล คือ ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ จำนวน 15,598 ราย ที่ได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2,870 ราย พื้นที่เป้าหมาย คือ เป็นพื้นที่เป้าหมายที่จะประเมิน จำนวน 38 จังหวัด 190 ตำบล (5 ตำบล/จังหวัด)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสอบถามสำหรับประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ และแบบสอบถามสำหรับผู้รับผิดชอบโครงการ 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสีย และผู้รับผิดชอบโครงการ รวมทั้งสัมภาษณ์กับประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสีย และผู้รับผิดชอบโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการประเมิน พบว่า

1) ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล พบว่า ประสิทธิภาพของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของโครงการด้านการใช้ทรัพยากรและแรงงานของประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงานของประชาชน มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการของประชาชนโดยรวมระดับของรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง และสัดส่วนค่าแรงงานต้องงบประมาณที่ได้รับส่วนผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า สัดส่วนค่าแรงงานต้องงบประมาณที่ได้รับทั้งสิ้นร้อยละ 43 (2) ประเมินความพึงพอใจของประชากรและผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้รับผิดชอบโครงการ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนของประชาชน พบว่า เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น เพศ ไม่มีความสัมพันธ์และส่วนผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า เพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น เพศ ไม่มีความสัมพันธ์และ 3) พัฒนา

และปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดการแนะนำและข้อมูลที่เพียงพอจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งความคุ้มค่าของการดำเนินในบางโครงการ สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นโครงการที่สร้างรายได้และสร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

คำสำคัญ : การประเมิน ประสิทธิภาพและประสิทธิผล มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่

Abstract

The purpose of this study were: 1) To evaluate the efficiency, effectiveness, impact from the budget allocation according to the measures to promote the living level at the sub district level; 2) To evaluation the satisfaction of the population and those responsible for the project in the target area; 3) To develop and adjusted operation about the budget allocation to need of people in target area to be more efficient source of information include key informants people/stakeholders amount 15,598 cased Multi –Stage Random Sampling and project responsible person amount 2,870 cased target area is to evaluate target area amount 38 province 190 district (5 district per province)

The instrument were included 1) questionnaire for people/stakeholders in area and questionnaire for stakeholders 2) interview for people/stakeholders in area and interview for stakeholders. The data collection were by Method of distributing questionnaires to collect data with people/stakeholders and project responsible person. Including interview with people/stakeholders and project responsible person. Analyzed and statistics included frequency, percentage, mean, standard deviation and content analyzed.

The results were as follows:

1) The evaluate of efficiency in budget allocation according to measures support the living at the district level. It was found that high and effectiveness of the project on resource and labor utilization people was found that moderate and project responsible person was found that moderate and Continuity, Expansion and Sustainability in Operations people was found that moderate; 2) Project responsible person was found that high impact in income had people the level of household income was moderate 2) and the proportion of labor cost to the budget received for project was found the proportion of labor costs to the total budget received is 43 percent; (2) the evaluated satisfaction of the population and those responsible for the project in the target area found that high the relationship between the variables of the people found that sex, age, occupation, education and income increased. There was a statistical significance relationship with all dependent variables responsible person except sex no relationship. And the person responsible for the project found that gender, age, position, education and work experience There was a statistical significance relationship with all dependent variables except sex no relationship; 3) develop and adjusted operation about the budget allocation to need of people in target area to be more efficient was found problem and barrier was lack of guidance and sufficient information from relevant person. As well as benefits including the value of operations in some

projects. And suggestions should be continuous budget allocation and maximum benefits. By focusing on projects that generate income and create careers for local people.

Keywords : Evaluation, Efficiency and Effectiveness, Measures to Promote Well-Being

บทนำ

สืบเนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2558 และวันที่ 6 ตุลาคม 2558 เห็นชอบให้ดำเนินการมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล และจัดสรรงบประมาณให้ระดับตำบล ตำบลละ 5 ล้านบาท จำนวน 7,255 ตำบล วงเงิน 36,275 ล้านบาท ทั้งนี้ ให้เบิกจ่าย งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และหรือ 2559 และให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบด้านการกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการต่าง ๆ ตามมาตรการดังกล่าว ทั้งนี้ให้เปิดเผยข้อมูลโครงการต่อประชาชนและรายงานการประเมินโครงการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในเดือนมกราคม 2559 โดยให้สำนักงานงบประมาณ เป็นหน่วยงานจัดหางบประมาณติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ ตามแผนงานการปฏิบัติงานและเบิกจ่ายงบประมาณ และเสนอรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบความคืบหน้าทุกเดือน เพื่อให้ทราบถึงการสนองตอบนโยบายรัฐบาลในการสนับสนุนการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายระดับตำบล ได้แก่ เกษตรกร กลุ่มของเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์หรือองค์กรของเกษตรกร ผู้ยากจน และผู้ใช้แรงงาน โดยสามารถขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงและบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรการในการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ และฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวม (สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย, 2558)

ทั้งนี้ จากสภาพปัญหาที่พบในพื้นที่ผ่านมาประชาชนได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ มีสาเหตุมาจากระบบเศรษฐกิจมีผลกระทบจากภาวะกลไกตลาดเศรษฐกิจโลกตกต่ำ ทำให้ส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง รวมทั้งในประเทศไทยได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ดังกล่าวด้วยนั้น ซึ่งมีผลกระทบต่อกำลังซื้อของประชาชนผู้มีรายได้น้อย จำเป็นต้องมีการส่งเสริมกิจกรรมในการส่งเสริมความเป็นอยู่ อาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิตเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยในต่างจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งมีผลกระทบต่อกำลังซื้อของประชาชนผู้มีรายได้น้อย โดยมีมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ในระดับตำบลจะช่วยให้เกิดการจ้างงาน การบริโภคและการลงทุนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณลงในระดับตำบล ซึ่งเป็นนโยบายภาครัฐที่ต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นแก้ไขปัญหากับวิกฤติที่เกิดขึ้นหรือเป็นการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ (คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลประจำกระทรวงมหาดไทย, 2559)

จากประเด็นดังกล่าว รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะมีมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ในระดับตำบลจะช่วยให้เกิดการจ้างงาน การบริโภคและการลงทุนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เพื่อให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ยากจน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการจัดสรรงบประมาณลงในระดับตำบล เพื่อให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการที่มีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักดำเนินการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล โดยจัดสรรงบประมาณให้ในระดับตำบล ตำบลละ 5 ล้านบาท (จำนวน 7,255 ตำบล คิดเป็นเงิน 36,275 ล้านบาท) เพื่อดำเนินโครงการที่มีการจ้างแรงงานหรือก่อให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการในจังหวัด ซึ่งแบ่งลักษณะของโครงการ ดังนี้ 1) โครงการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น การซ่อมแซมแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ การซ่อมแซมสถานพยาบาล โรงเรียน ตลาดกลาง และการปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งขยะ เป็นต้น 2) โครงการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การปลูกพืชใหม่ที่มีตลาด การเปลี่ยนแปลงอาชีพ การสร้างฝาย ปลูกต้นไม้หรือป่าชุมชน เป็นต้น และ 3) โครงการด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพ การปรับปรุงซ่อมแซมศูนย์บริการผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือกรรมการชุมชนจัดทำโครงการ เสนอต่อคณะกรรมการระดับอำเภอรวบรวม เสนอต่อคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเสนอ

กระทรวงมหาดไทยดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ โครงการที่เสนอจะต้องไม่ซ้ำซ้อนกับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของส่วนราชการ/หน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการในท้องที่(สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย, 2558)

สำนักงบประมาณ สำนักจัดทํางบประมาณเพื่อการบูรณาการเขตพื้นที่ฯ และสำนักจัดทํางบประมาณเขตพื้นที่ 1-18 รับผิดชอบจัดแนวทางและขั้นตอนการติดตามประเมินผลโครงการในฐานหน่วยงานราชการที่เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล จำเป็นต้องประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบ โดยสำรวจความพึงพอใจของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดสรรงบประมาณให้กับโครงการต่าง ๆ ตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล และผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่ใช้ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมคิด พรมจูย์ (2550, น. 37) กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการดำเนินโครงการจำเป็นต้องสะท้อนผลถึงวัตถุประสงค์และประเภทของการประเมินว่า การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้นว่ามีมากน้อยเพียงใดการประเมินผลเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ กล่าวคือ โครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เพียงใด สามารถทำได้ ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ และการประเมินผลโครงการ หลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ต้องมีการจัดทำการศึกษาโครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เพื่อนำผลการประเมินครั้งนี้มาพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชากรและผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย
3. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการประเมินโครงการ

โครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลครั้งนี้ ซึ่งกำหนดขอบเขตการประเมิน ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา/ประเด็น

โครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา/ประเด็น คือ

1. ประเมินประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วมและความคุ้มค่าในการดำเนินงานโครงการ ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
 - 1.1 ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เป้าหมาย
 - 1.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เป้าหมาย หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบล
 - 1.3 ประโยชน์ที่ได้จากการมีส่วนร่วม ของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เป้าหมาย
 - 1.4 การมีส่วนร่วมหรือการผลักดันให้โครงการได้รับการจัดสรรงบประมาณ

1.5 การวัดระดับความคุ้มค่าจากการดำเนินโครงการ ที่ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ (จำนวนหมู่บ้านหรือจำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์หรือจำนวนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนที่ลงทุน)

2. ประเมินประสิทธิผล

การประเมินประสิทธิผลของการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 สัดส่วนการใช้ทรัพยากร ได้แก่ วัตถุดิบ เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์อื่น ๆ และแรงงาน เปรียบเทียบระหว่างการใช้จากภายในและภายนอกพื้นที่เป้าหมายระดับตำบล

2.2 ความต่อเนื่องและการขยายผลในการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ

2.3 ความยั่งยืนในการดำเนินงาน

3. ประเมินผลสำเร็จของโครงการในประเด็นดังต่อไปนี้

การประเมินผลสำเร็จของโครงการ ด้วยการวัดระดับรายได้ส่วนบุคคลหรือครัวเรือนของเกษตรกร กลุ่มของเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์หรือองค์กรของเกษตรกร ผู้ยากจน และผู้ใช้แรงงานหรือประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ที่ได้รับความช่วยเหลือให้เป็นผู้มีรายได้สูงขึ้นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการจากการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล

4. ประเมินความพึงพอใจโดยรวมของประชากรและผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมายของการจัดทำโครงการ ได้แก่

4.1 ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

4.2 ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ได้รับจากโครงการ

4.3 ความพึงพอใจในโครงการที่ช่วยแก้ปัญหาได้ตรงความต้องการ

4.4 ความพึงพอใจในกระบวนการดำเนินงานของโครงการ

4.5 ผลประมวผลและผลวิเคราะห์ที่ได้จากหัวข้อปัญหา/อุปสรรคและข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมหรือของผู้รับผิดชอบโครงการในการดำเนินโครงการ

5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยวิธีทางสถิติด้วย Chi Square Test ดังนี้

5.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร กลุ่มของเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ หรือองค์กรของเกษตรกร ผู้ยากจน ผู้ใช้แรงงาน ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป้าหมายต่อตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ช่องทางการมีส่วนร่วม 2) ลักษณะของการมีส่วนร่วม 3) ประโยชน์ที่ได้จากการมีส่วนร่วม 4) สัดส่วนการใช้ทรัพยากรและแรงงานในระดับพื้นที่ 5) ความต่อเนื่องและการขยายผล 6) ความยั่งยืนในการดำเนินงาน 7) ระดับรายได้ส่วนบุคคลหรือครัวเรือน 8) ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ 9) ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ได้รับจากโครงการ 10) ความพึงพอใจกับการได้รับความช่วยเหลือผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ได้ตรงกับความต้องการ 11) ความพึงพอใจในกระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน และ 12) ผลประมวผลและผลวิเคราะห์ที่ได้จากหัวข้อปัญหา/อุปสรรคและข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

5.2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษาและประสบการณ์การทำงานของผู้รับผิดชอบโครงการต่อตัวแปรตาม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมหรือการผลักดันให้โครงการได้รับงบประมาณ 2) การวัดระดับความคุ้มค่าจากการดำเนินโครงการ 3) การวัดสัดส่วนการใช้ทรัพยากรและแรงงาน 4) ความต่อเนื่องและการขยายผล 5) ความยั่งยืนในการดำเนินงาน 6) สัดส่วนค่าแรงงานต่องบประมาณทั้งสิ้นมากกว่าร้อยละ 50 7) ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากโครงการ 8) ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ประชาชนได้รับจากโครงการเพียงใด 9) ความพึงพอใจกับการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ได้ตรงกับที่มุ่งหวัง 10) ความพึงพอใจในกระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน และ 11) ผลประมวผลและผลวิเคราะห์ที่ได้จากหัวข้อปัญหา/อุปสรรคและข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ จำนวน 15,598 ราย ประกอบด้วยเกษตรกร กลุ่มของเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ หรือองค์กรของเกษตรกร ผู้ยากจน ผู้ใช้แรงงาน ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย, 2558)

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2,870 ราย ประกอบด้วย ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบโครงการ (สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย, 2558)

ขอบเขตด้านพื้นที่

โครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่เป้าหมาย คือ

พื้นที่เป้าหมาย ซึ่งครอบคลุมแต่ละภูมิภาค แบ่งออกเป็น 18 เขตพื้นที่ จำนวน 38 จังหวัด 190 ตำบล (5 ตำบล/จังหวัด)

ขอบเขตด้านระยะเวลา

โครงการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการประเมิน จำนวน 150 วัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบผลการดำเนินงานจากการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลและนำไปสู่การพัฒนากระบวนการ

2. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลและนำไปสู่การพัฒนากระบวนการ

3. แนวทางและวิธีการจัดสรรงบประมาณที่ส่งเสริมศักยภาพประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินได้กำหนดวิธีการดำเนินการโดยใช้เทคนิคเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ และผู้รับผิดชอบโครงการ ประกอบด้วย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป้าหมายซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยใช้วิธีการจับสลากและการสุ่มอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1.1 กำหนดแต่ละภูมิภาคโดยแบ่งออกเป็น 18 เขตพื้นที่ ตามการแบ่งเขตของกรมการปกครอง ตามกลุ่มจังหวัด โดยครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

1.2 สุ่มทุกเขตพื้นที่ 18 เขต ร้อยละ 50 ของเขตพื้นที่ได้ทั่วประเทศ โดยใช้วิธีการจับสลาก ให้ได้จำนวน 38 จังหวัด 190 ตำบล (5 ตำบล/จังหวัด) ด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi –Stage Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2556, น. 87-105)

1.3 คำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จากประชากรทั้งหมดตามสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 40-45) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

18,478 ราย ที่สุมตัวอย่างขึ้นมา ตามข้อ 2) ด้วยวิธีการสุมอย่างเป็นระบบให้ครบตามจำนวนที่กำหนด โดยจำแนกประเภทประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ จำนวน 15,598 ราย (80 ราย/ตำบล) ประกอบด้วย เกษตรกร กลุ่มของเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ หรือองค์กรของเกษตรกร ผู้ยากจน ผู้ใช้แรงงาน ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

2) ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2,870 ราย (15 ราย/ตำบล) ประกอบด้วย ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบโครงการ

2. พื้นที่เป้าหมาย

สำหรับพื้นที่เป้าหมายในการประเมินครั้งนี้ จำนวน 38 จังหวัด 190 ตำบล (5 ตำบล/จังหวัด)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่และแบบสอบถามสำหรับผู้รับผิดชอบโครงการ

2. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ประชุมชี้แจงการเก็บข้อมูลภาคสนามในรูปแบบคณะทำงานเครือข่ายอาศัยหน่วยงานในพื้นที่หรือที่อยู่ใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย (NODE) พร้อมศูนย์กลางประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล (HUB) ทำความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวางแผนการดำเนินการโครงการ ตลอดจนวางแผนการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานสรุป

1.2 ประสานกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม คือ 1) ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ และ 2) ผู้รับผิดชอบโครงการระดับตำบล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและนัดหมาย วัน เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

1.3 ทำหนังสือถึงหน่วยงานปกครองระดับอำเภอและระดับตำบลเพื่อลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและนัดหมายกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มตามวันเวลา

1.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามที่กำหนดกับกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ผู้รับผิดชอบโครงการระดับตำบล ประเด็นสัมภาษณ์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล เกี่ยวกับผลการดำเนินงาน และความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการ และจัดทำกำหนดการเดินทางภาคสนามแจ้งสำนักจัดหางบประมาณ เขตพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับในการวิเคราะห์ข้อมูล มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ประชุมชี้แจงการเก็บข้อมูลภาคสนามในรูปแบบคณะทำงานเครือข่ายอาศัยหน่วยงานในพื้นที่หรือที่อยู่ใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย (NODE) พร้อมศูนย์กลางประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล (HUB) ทำความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวางแผนการดำเนินการโครงการ ตลอดจนวางแผนการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานสรุป

2.2 ประสานกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม คือ 1) ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ และ 2) ผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและนัดหมาย วัน เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

2.3 ทำหนังสือถึงหน่วยงานปกครองระดับอำเภอและระดับตำบลเพื่อลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและนัดหมายกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มตามวันเวลา

2.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามที่กำหนดกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ และผู้รับผิดชอบโครงการ ประเด็นสัมภาษณ์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน และความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการ และจัดทำกำหนดการเดินทางภาคสนามแจ้งสำนักจัดทำงบประมาณ เขตพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน แล้วนำมาลงรหัสข้อมูล

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนาเปรียบเทียบ

3.3 การแปลผล ค่าเฉลี่ยได้เทียบกับเกณฑ์ของคะแนนโดยนำเสนอในรูปของตาราง ตามหลักวิชาการที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลการให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, 123)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51- 5.00 แปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 แปลผล อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 แปลผล อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 แปลผล อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 แปลผล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย ดังนี้

4.1 สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติอ้างอิง ได้แก่ ค่าความสัมพันธ์ด้วย chi square test

ผลการวิจัย

1. สภาพข้อมูลทั่วไป

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของโครงการ สามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) ประเภทโครงการ พบว่า ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ พบว่า โครงการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 46.20 และน้อยที่สุด คือ อื่น ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน รถมานา ร้อยละ 4.50 โครงการด้านเศรษฐกิจและสังคมส่วนใหญ่เป็นโครงการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ร้อยละ 50.40 และน้อยที่สุด คือ ด้านอื่น ๆ เช่น ถังน้ำบรรเทาภัยแล้ง ตู้น้ำหยดเหริญ ถังขยะชุมชน ร้อยละ 3.00 โครงการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ส่วนใหญ่เป็นการซ่อมแซมสถานพยาบาล วัด มัสยิด โรงเรียน อาคาร และสิ่งก่อสร้างที่เป็นของสาธารณะ ร้อยละ 60.00 และน้อยที่สุด คือ การปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งกำจัดขยะ ร้อยละ 1.70 และผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า โครงการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่เป็นโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 73.40 และน้อยที่สุด คือ อื่น ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน รถมานา ร้อยละ 1.20 โครงการด้านเศรษฐกิจและสังคมส่วนใหญ่เป็นโครงการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ร้อยละ 69.60 และน้อยที่สุด คือ โครงการช่วยเหลือผู้ป่วยในพระราชานุเคราะห์และผู้ด้อยโอกาส ร้อยละ 0.50 โครงการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ส่วนใหญ่เป็นการ

ซ่อมแซมสถานพยาบาล วัด มัสยิด โรงเรียน อาคาร และสิ่งก่อสร้างที่เป็นของสาธารณะ ร้อยละ 72.30 และ น้อยที่สุด คือ อื่น ๆ เช่น เครื่องกรองน้ำ ถังกรองน้ำ เครื่องกรองน้ำ ลานตากข้าว ร้อยละ 0.30 2) พื้นที่ดำเนินโครงการ พบว่า ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ประกอบด้วย พื้นที่ดำเนินโครงการภาคกลางตอนบน 1 ร้อยละ 5.15 ภาคกลางตอนบน 2 ร้อยละ 5.24 ภาคกลางตอนกลาง ร้อยละ 5.31 ภาคกลางตอนล่าง 1 ร้อยละ 5.46 ภาคกลางตอนล่าง 2 ร้อยละ 5.14 ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ร้อยละ 5.23 ภาคใต้ฝั่งอันดามัน ร้อยละ 5.16 ภาคใต้ชายแดน ร้อยละ 5.13 ภาคตะวันออก ร้อยละ 5.17 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ร้อยละ 5.31 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ร้อยละ 8.10 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ร้อยละ 5.24 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ร้อยละ 5.41 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ร้อยละ 5.35 ภาคเหนือตอนบน 1 ร้อยละ 5.21 และภาคเหนือตอนบน 2 ร้อยละ 7.99 ภาคเหนือตอนล่าง 1 ร้อยละ 5.27 และภาคเหนือตอนล่าง 2 ร้อยละ 5.15 ส่วนผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า พื้นที่ดำเนินโครงการ ภาคกลางตอนบน 1 ร้อยละ 5.19 ภาคกลางตอนบน 2 ร้อยละ 5.26 ภาคกลางตอนกลาง ร้อยละ 5.30 ภาคกลางตอนล่าง 1 ร้อยละ 5.23 ภาคกลางตอนล่าง 2 ร้อยละ 5.26 ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ร้อยละ 5.23 ภาคใต้ฝั่งอันดามัน ร้อยละ 5.33 ภาคใต้ชายแดน ร้อยละ 5.23 ภาคตะวันออก ร้อยละ 5.23 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ร้อยละ 5.23 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ร้อยละ 7.84 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ร้อยละ 5.33 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ร้อยละ 5.26 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ร้อยละ 5.40 ภาคเหนือตอนบน 1 ร้อยละ 5.26 และภาคเหนือตอนบน 2 ร้อยละ 7.87 ภาคเหนือตอนล่าง 1 ร้อยละ 5.30 และภาคเหนือตอนล่าง 2 ร้อยละ 5.26 3) ขณะดำเนินโครงการในพื้นที่ พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ 98.40 4) หน่วยงานที่ดำเนินโครงการในพื้นที่ หลังจากที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นทั้งการอำเภอ ร้อยละ 49.69 รองลงมาคือ ด้านอื่น ๆ เช่น โรงเรียน ร้อยละ 23.86 และที่ทำการหมู่บ้านในพื้นที่ ร้อยละ 14.25 ตามลำดับ 4) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณตั้งแต่ 300,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 34.90 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 25.20 และตั้งแต่ 100,000 – 300,000 บาท ร้อยละ 23.20 ตามลำดับ ค่าครุภัณฑ์/ค่าวัสดุและอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ใช้งบประมาณต่ำกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 80.20 รองลงมาคือ ตั้งแต่ 100,000 – 300,000 บาท ร้อยละ 11.00 และตั้งแต่ 300,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 7.40 ตามลำดับ และ 5) การจ้างงานในพื้นที่ พบว่า มีลูกจ้างรวมเฉลี่ย 20 คน ระยะเวลาจ้างงานรวมเฉลี่ย 32 วัน ค่าจ้างเฉลี่ย 339 บาท และค่าแรงงานรวมเฉลี่ย 213,445 บาท

2. ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล

2.1 ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ ได้ข้อค้นพบตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม และ ลักษณะประโยชน์ที่ได้จากการที่มีส่วนร่วมของประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วม			
1. การบอกประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	3.85	1.04	มาก
2. การบอกกล่าวของคนในชุมชน	3.84	0.88	มาก
3. การเข้าร่วมประชุมในเวทีชุมชน	3.89	0.96	มาก
4. การชักชวนของผู้รับจ้างหรือแรงงานรายอื่น	3.31	1.37	ปานกลาง
5. การชักชวนของผู้นำในชุมชน	3.93	1.01	มาก
6. อื่น ๆ เช่น การชักชวนของคนในครอบครัว	2.92	1.50	ปานกลาง
รวม	3.84	0.89	มาก

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ลักษณะของการเข้าร่วมโครงการ			
1. เป็นแรงงานรับจ้าง	2.97	1.84	ปานกลาง
2. เป็นผู้เข้าฝึกอบรม	3.01	1.74	ปานกลาง
3. เป็นผู้จัดหาวัสดุอุปกรณ์	2.66	1.85	ปานกลาง
4. เป็นผู้เข้าร่วมปฏิบัติในโครงการ	3.40	1.56	ปานกลาง
5. อื่น ๆ เช่น สังเกตการณ์	3.00	1.69	ปานกลาง
รวม	3.31	1.52	ปานกลาง
ลักษณะประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ			
1. รายได้/ ค่าจ้าง (เพิ่มขึ้น)	3.28	1.65	ปานกลาง
2. เพิ่มช่องทางในการหารายได้	3.11	1.64	ปานกลาง
3. เพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ	3.27	1.65	ปานกลาง
4. ลดต้นทุนในการผลิต	2.95	1.67	ปานกลาง
5. มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ	3.11	1.59	ปานกลาง
6. เพิ่มปัจจัยในการผลิต	3.09	1.59	ปานกลาง
7. ปัญหาได้รับการแก้ไขตรงกับความต้องการ	3.78	1.17	มาก
8. ประโยชน์อื่น ๆ เช่น การบริหารจัดการโครงการ	3.13	1.60	ปานกลาง
รวม	3.50	1.34	ปานกลาง
โดยรวม	3.55	0.32	มาก

จากตารางที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ มีความคิดเห็นประสิทธิภาพของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.32) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.89) 2) ลักษณะของการเข้าร่วมโครงการ ด้านลักษณะกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31$, S.D. = 1.52) และ 3) ประโยชน์ที่ได้จากการที่มีส่วนร่วม ด้านประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 1.34)

2.2 ประเมินประสิทธิผลของโครงการ

2.2.1 การใช้ทรัพยากรและแรงงานในระดับพื้นที่ ได้ข้อค้นพบตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ทรัพยากรและแรงงานในระดับพื้นที่

การใช้ทรัพยากรและแรงงาน ในระดับพื้นที่	ประชาชน			ผู้รับผิดชอบโครงการ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การจัดหาวัสดุ เพื่อดำเนินโครงการ	2.82	1.81	ปานกลาง	3.20	1.89	ปานกลาง
2. การจัดหาอุปกรณ์ เพื่อดำเนินโครงการ	2.75	1.80	ปานกลาง	3.09	1.91	ปานกลาง
3. การจัดหาแรงงาน เพื่อดำเนินโครงการ	2.82	1.85	ปานกลาง	3.13	1.95	ปานกลาง
รวม	2.82	1.76	ปานกลาง	3.16	1.85	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียมีความคิดเห็นการใช้ทรัพยากรและแรงงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.82$, S.D. = 1.76) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

1) การจัดหาวัสดุเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 1.81) 2) การจัดหาอุปกรณ์เพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 1.80) และ 3) การจัดหาแรงงานเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 1.85) ตามลำดับ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็น การใช้ทรัพยากรและแรงงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 1.85) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดหาวัสดุเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 1.89) การจัดหาอุปกรณ์เพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.91) และการจัดหาแรงงานเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 1.95) ตามลำดับ

2.2.2 ความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน ได้ข้อค้นพบตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลักษณะความต่อเนื่อง การขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงานของประชาชนและผู้รับผิดชอบโครงการ

ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ	ประชาชน			ผู้รับผิดชอบโครงการ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ยึดเป็นอาชีพหลัก เช่น ทำไร่ ทำสวน ทำนา	2.72	1.94	ปานกลาง	2.93	1.94	ปานกลาง
2. ยึดเป็นอาชีพเสริม เช่น รับจ้าง เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก	2.94	1.73	ปานกลาง	3.18	1.79	ปานกลาง
3. เปิดสอนให้ความรู้แก่ชุมชน เช่น อบรม การเลี้ยงสัตว์ การจัดไม้กวาด	2.64	1.91	ปานกลาง	2.85	1.98	ปานกลาง
4. อื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (ไก่ไข่ เพาะเห็ด ไม้กวาด)	2.46	1.97	ปานกลาง	3.87	1.75	มาก
รวม	2.81	1.87	ปานกลาง	3.52	1.70	มาก

จากตารางที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสีย มีความคิดเห็นความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$, S.D. = 1.87) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกรายข้อ ได้แก่ ยึดเป็นอาชีพเสริม เช่น รับจ้าง เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก ยึดเป็นอาชีพหลัก เช่น ทำไร่ ทำสวน ทำนา เปิดสอนให้ความรู้แก่ชุมชน เช่น อบรมการเลี้ยงสัตว์ การจัดไม้กวาด และประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการเรื่องอื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (ไก่ไข่ เพาะเห็ด ไม้กวาด) ตามลำดับ

และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.70) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการเรื่องอื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (ไก่ไข่ เพาะเห็ด ไม้กวาด) อยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกรายข้อ

2.3 ประเมินผลสำเร็จของโครงการ

2.3.1 รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสีย โดยรวมระดับของรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = 1.84) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุด คือ ครอบครัวมีระดับของรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = 1.84) รองลงมา คือ ตัวเองมีระดับของรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$, S.D. = 1.93) ส่วนพี่น้อง ภรรยา/สามี และบิดา/มารดา มีระดับของรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2.3.2 สัดส่วนค่าแรงงานต่องบประมาณที่ได้รับทั้งสิ้นร้อยละ 43 และหากพิจารณาเป็นรายเขตพื้นที่ พบว่า สัดส่วนค่าแรงงานต่องบประมาณที่ได้รับทั้งสิ้นมากกว่าร้อยละ 50

2.4 ประเมินความพึงพอใจของประชาชนและผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ข้อค้นพบตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนและผู้รับผิดชอบโครงการ

รายการ	ประชาชน			ผู้รับผิดชอบโครงการ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ	3.88	1.02	มาก	4.36	0.80	มาก
2. ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ประชาชนได้รับจากโครงการ	3.02	1.58	ปานกลาง	2.46	2.02	ปานกลาง
3. ความพึงพอใจกับการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ได้ตรงกับที่มุ่งหวัง	3.68	1.10	มาก	4.00	1.25	มาก
4. ความพึงพอใจในกระบวนการ/ ขั้นตอนการดำเนินงาน	3.71	1.10	มาก	4.10	1.02	มาก
รวม	3.60	0.97	มาก	3.84	.96	มาก

จากตารางที่ 4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุด คือ ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 1.02) รองลงมาคือ ความพึงพอใจในกระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 1.10) ความพึงพอใจกับการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ได้ตรงกับที่มุ่งหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.10) และต่ำสุดคือ ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ประชาชนได้รับจากโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.58) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนผู้รับผิดชอบโครงการ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุด คือ ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.80) รองลงมาคือ ความพึงพอใจในกระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 1.02) ความพึงพอใจกับการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ได้ตรงกับที่มุ่งหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.25) และต่ำสุดคือ ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ประชาชนได้รับจากโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.46$, S.D. = 2.02)

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้ข้อค้นพบตารางที่ 5 และตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ตัวแปร	เพศ			อายุ			อาชีพ			การศึกษา			รายได้ที่เพิ่มขึ้น		
	X^2	df	Sig	X^2	df	Sig	X^2	df	Sig	X^2	df	Sig	X^2	df	Sig
1. ช่องทางการมีส่วนร่วม	25.	5	.00	108.	15	.00	153.	15	.00	177.	20	.00	176.	15	.00
	89			20			76			70			91		
2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม	37.	5	.00	161.	15	.00	64.	15	.00	120.	20	.00	94.	15	.00
	12			60			98			23			11		

ตัวแปร	เพศ			อายุ			อาชีพ			การศึกษา			รายได้ที่เพิ่มขึ้น		
	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig
3. ประโยชน์ที่ได้จากการมีส่วนร่วม	27.65	5	.00	78.77	15	.00	140.93	15	.00	141.42	20	.00	153.89	15	.00
4. สัดส่วนการใช้ทรัพยากรและแรงงานในระดับพื้นที่	21.66	5	.00	329.02	15	.00	213.93	15	.00	142.46	20	.00	415.67	15	.00
5. ความต่อเนื่องและการขยายผลและความยั่งยืน	3.43	5	.63	185.42	15	.00	284.12	15	.00	149.96	20	.00	95.35	15	.00
6. ระดับรายได้ส่วนบุคคลหรือครัวเรือน	7.61	5	.17	301.63	15	.00	255.87	15	.00	196.66	20	.00	176.63	15	.00
7. ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์จากโครงการ	6.71	5	.24	70.48	15	.00	341.87	15	.00	441.68	20	.00	143.59	15	.00
8. ความพึงพอใจต่อค่าจ้างจากโครงการ	16.82**	5	.00	135.14**	15	.00	148.30**	15	.00	152.40**	20	.00	208.74	15	.00
9. ความพึงพอใจกับการได้รับความช่วยเหลือผ่านโครงการ	7.79	5	.16	54.22**	15	.00	271.72**	15	.00	195.74**	20	.00	234.55	15	.00
10. ความพึงพอใจในกระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน	4.67	5	.45	90.21**	15	.00	343.60**	15	.00	232.56**	20	.00	200.34	15	.00
11. ปัญหา/อุปสรรค	129.60**	18	.00	958.49**	54	.00	1077.65**	15	.00	1419.50**	54	.00	1203.68	54	.00
12. ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	244.90	17	.00	669.18	51	.00	1388.44	51	.00	1293.56	68	.00	1098.57	51	.00

จากตารางที่ 5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลของประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสีย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ที่เพิ่มขึ้น กับตัวแปรตาม ประกอบด้วย ช่องทางการมีส่วนร่วม ลักษณะของการมีส่วนร่วม ประโยชน์ที่ได้จากการมีส่วนร่วม สัดส่วนการใช้ทรัพยากรและแรงงานในระดับพื้นที่ ความต่อเนื่องและการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน ระดับรายได้ส่วนบุคคลหรือครัวเรือน ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ได้รับจากโครงการ ความพึงพอใจกับการได้รับความช่วยเหลือผ่านกิจกรรมหรือโครงการ ความพึงพอใจในกระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหา/

อุปสรรคและข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ พบว่า ตัวแปร เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น ตัวแปรเพศ ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตัวแปร	เพศ			อายุ			ตำแหน่ง			การศึกษา			ประสบการณ์ทำงาน		
	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig
1. การมีส่วนร่วมหรือการผลักดันให้โครงการได้รับงบประมาณ	11.79*	5	.03	95.01**	15	.00	156.86**	35	.00	106.98**	20	.00	123.19**	20	.00
2. การวัดระดับความคุ้มค่าจากการดำเนินโครงการ	4.45	5	.48	107.35**	15	.00	169.98**	35	.00	65.31**	20	.00	88.99**	20	.00
3. การวัดสัดส่วนการใช้ทรัพยากรและแรงงาน	25.46**	5	.00	57.11**	15	.00	128.88**	35	.00	67.75**	20	.00	71.75**	20	.00
4. ความต่อเนื่องและการขยายผลและความสำเร็จในการดำเนินงาน	8.66	5	.12	20.96	15	.13	255.70**	35	.00	53.80**	20	.00	73.18**	20	.00
5. สัดส่วนค่าแรงงานต่องบประมาณทั้งสิ้นมากกว่าร้อยละ 50	.00	1	.97	32.90**	3	.00	24.21**	7	.00	15.69**	4	.00	41.21**	4	.00
6. ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการ	11.20*	5	.04	87.23**	15	.00	109.97**	35	.00	90.55**	20	.00	77.29**	20	.00
7. ความพึงพอใจต่อค่าจ้างได้รับจากโครงการ	9.72	5	.08	149.17**	15	.00	166.46**	35	.00	106.48**	20	.00	133.50**	20	.00

ตัวแปร	เพศ			อายุ			ตำแหน่ง			การศึกษา			ประสบการณ์ทำงาน		
	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig	X ²	df	Sig
8. ความพึงพอใจ กับการให้ ความ ช่วยเหลือแก่ ประชาชน ผ่านโครงการ ตรงกับที่ มุ่งหวัง	13.2 9	5	.02	67.8 2 **	15	.00	87.3 1 **	35	.00	63.7 1 **	20	.00	72.6 7 **	20	.00
9. ความพึง พอใจใน กระบวนการ/ ขั้นตอนการ ดำเนินงาน	21.1 1 **	5	.00	53.7 3 **	15	.00	112. 03**	35	.00	48.0 6 **	20	.00	73.6 8 **	20	.00
10. ปัญหา/ อุปสรรค	107. 52	18	.00	323. 36**	54	.00	653. 02**	12 6	.00	278. 73**	54	.00	381. 49**	72	.00
11. ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ	125. 66	17	.00	358. 86**	51	.00	875. 55**	11 9	.00	344. 90**	68	.00	354. 78**	.3 8	.00

จากตารางที่ 6 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลของผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กับตัวแปรตาม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมหรือการผลักดันให้โครงการได้รับงบประมาณ การวัดระดับความคุ้มค่าจากการดำเนินโครงการ การวัดสัดส่วนการใช้ทรัพยากร และแรงงาน ความต่อเนื่องและการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน สัดส่วนค่าแรงงานต่องบประมาณทั้งสิ้นมากกว่าร้อยละ 50 ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากโครงการ ความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ประชาชนได้รับจากโครงการ ความพึงพอใจกับการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผ่านกิจกรรมหรือโครงการตรงกับที่มุ่งหวัง ความพึงพอใจในกระบวนการ/ ขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหา/ อุปสรรค และ ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ พบว่า ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น ตัวแปรเพศ ไม่มีความสัมพันธ์

3. การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่า ผลการศึกษาได้ทราบถึงปัญหา/อุปสรรคของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เป้าหมาย และผู้รับผิดชอบโครงการ มี 3 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) ไม่มีเวลาเข้าร่วมโครงการ เพราะต้องประกอบอาชีพของตนเอง 2) ขาดการแนะนำและการให้ข้อมูลที่เพียงพอจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โครงการ และ 3) บางโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ ประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้รับประโยชน์จึงส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เป้าหมายและผู้รับผิดชอบโครงการ มี 3 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) จัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อนำไปใช้ในการต่อยอดการดำเนินโครงการจากโครงการเดิมของหมู่บ้านให้บรรลุเป้าหมายและตอบสนองความต้องการของหมู่บ้าน 2) มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรภายในหมู่บ้านเป็นสำคัญเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในหมู่บ้าน และ 3) สนับสนุนโครงการที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านโดยเน้นการใช้แรงงานและทรัพยากรภายในหมู่บ้านเป็นหลัก

สรุปและวิจารณ์ผล

การอภิปรายผลครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1.1 การประเมินประสิทธิภาพของโครงการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่พบว่า 1) ช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ โดยภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.89) 2) ลักษณะของการเข้าร่วมโครงการ ด้านลักษณะกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในโครงการ ลักษณะของการเข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 1.52) และ 3) ประโยชน์ที่ได้จากการที่มีส่วนร่วม ด้านประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 1.34) ทั้งนี้เนื่องจากประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของโครงการดังกล่าว จึงทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลตามกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ ที่หลากหลายและตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวันชัย วัฒนศัพท์ (2543, น. 25-28) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าว ไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.2 การประเมินประสิทธิผลของโครงการ ด้านการใช้ทรัพยากรและแรงงานในระดับพื้นที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียมีความคิดเห็นการใช้ทรัพยากรและแรงงาน พบว่า 1) การจัดทาสตูดเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 1.81) 2) การจัดหาอุปกรณ์เพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 1.80) และ 3) การจัดหาแรงงานเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 1.85) ตามลำดับและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็น การใช้ทรัพยากรและแรงงาน พบว่า การจัดทาสตูดเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 1.89) การจัดหาอุปกรณ์เพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.91) และการจัดหาแรงงานเพื่อดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 1.95) ตามลำดับและด้านความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียมีความคิดเห็นความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$, S.D. = 1.87) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.70) ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินโครงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและแรงงานในพื้นที่สามารถเข้าถึงการดำเนินกิจกรรม เกี่ยวกับการจัดทาสตูด การจัดหาอุปกรณ์ และการจัดหาแรงงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดกับประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับผิดชอบโครงการ รวมทั้งโครงการนี้ส่งเสริมความต่อเนื่องการขยายผลและความยั่งยืนในการดำเนินงานให้กับประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับผิดชอบโครงการที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรวิทย์ พงกษากุลนันท์ (2550, น. 1) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) การปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Effectiveness is to do right things) หรือความสามารถในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จุดสำคัญของประสิทธิภาพอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตที่ถูกคาดหวังตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และผลผลิตจริงที่มีขึ้น

1.3 การประเมินผลสำเร็จของโครงการ รายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียโดยภาพรวม พบว่า ระดับของรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = 1.84) และสัดส่วนค่าแรงงานต่อบริการที่ได้รับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ผู้รับผิดชอบโครงการพบว่า สัดส่วนค่าแรงงานต่อบริการที่ได้รับทั้งสิ้นร้อยละ 43 ทั้งนี้เนื่องจากผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการส่งผลต่อ

ระดับของรายได้ต่อครัวเรือน และส่งผลต่อค่าแรงงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย

2. ประเมินความพึงพอใจของประชากรและผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย มีประเด็นอภิปรายดังนี้

2.1 การประเมินความพึงพอใจของประชาชนและผู้รับผิดชอบโครงการกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสีย โดยภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.97) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้รับผิดชอบโครงการความพึงพอใจ โดยภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.96) ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินโครงการแล้วผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมทำให้ประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับผิดชอบโครงการเกิดความพอใจเป็นอย่างมากทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับผลดีอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลของประชาชน/ผู้ที่มีส่วนได้เสีย พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น ตัวแปรเพศ ไม่มีความสัมพันธ์และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น ตัวแปรเพศ ไม่มีความสัมพันธ์ ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรอายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ที่เพิ่มขึ้นหากพิจารณาแล้วมีความสัมพันธ์กันในทิศทางหรือแนวทางเดียวกัน

3. การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่า ผลการศึกษาได้ทราบถึงปัญหา/อุปสรรคของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ และผู้รับผิดชอบโครงการ มี 3 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) ไม่มีเวลาเข้าร่วมโครงการ เพราะต้องประกอบอาชีพของตนเอง 2) ขาดการแนะนำและการให้ข้อมูลที่เพียงพอจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โครงการ และ 3) บางโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ ประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้รับประโยชน์ จึงส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เป้าหมายและผู้รับผิดชอบโครงการ มี 3 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) จัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อนำไปใช้ในการต่อยอดการดำเนินโครงการจากโครงการเดิมของหมู่บ้านให้บรรลุเป้าหมายและตอบสนองความต้องการของหมู่บ้าน 2) มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรภายในหมู่บ้านเป็นสำคัญเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในหมู่บ้าน และ 3) สนับสนุนโครงการที่สร้างรายได้สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านโดยเน้นการใช้แรงงานและทรัพยากรภายในหมู่บ้านเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงาน เช่น ระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการ การได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในการให้คำแนะนำจนกระทั่งส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมของโครงการได้ให้ข้อเสนอประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับผิดชอบโครงการที่เป็นประโยชน์สำคัญ เช่น ความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมของโครงการควรจะมีมากกว่า 1 ปี และควรส่งเสริมสนับสนุนการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้มากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนโครงการที่สร้างรายได้ และสร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1.1 ควรสร้างความเข้าใจและความสำคัญกับประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเจตนารมณ์ของโครงการ ตำบลละ 5 ล้านบาท เพื่อให้โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเกิดความยั่งยืน

1.2 ภาครัฐควรนำมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบลเพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ในการสร้างหรือกระตุ้นความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อันนำไปสู่ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนจากการผ่านโครงการในลักษณะดังกล่าว

1.3 รัฐควรสร้างมุงเน้นและให้การสนับสนุนโครงการที่สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน โดยเน้นการใช้แรงงานและทรัพยากรภายในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน

1.4 ควรนำข้อปัญหาและข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นที่พบมาหาแนวทางและมาตรการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการดำเนินโครงการ

(ส่วนกลาง)

2.1 ควรมีการลดขั้นตอนและกระบวนการเกี่ยวกับเอกสารและขั้นตอนกระบวนการดำเนินโครงการให้มีความกระชับ และมีความสะดวกในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การเบิกจ่ายเงิน ขั้นตอนกระบวนการหลักฐานประกอบการยื่นเอกสารประกอบขออนุมัติโครงการเป็นต้น ซึ่งมีความซับซ้อนและยุ่งยาก

2.2 ควรมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาติดตามและประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการตอบข้อสงสัยหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในพื้นที่เพื่อให้การดำเนินงานสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

2.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความเข้าใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ส่วนภูมิภาค)

2.4 ควรมีผู้รับผิดชอบหลักนอกเหนือจากการนายอำเภอ ปลัดอำเภอที่ดูแลเพราะเนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินโครงการได้ทันเวลาที่หรือมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมรับผิดชอบเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว

2.5 ควรมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินโครงการตำบลละ 5 ตำบลในในระดับจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในเจตนารมณ์ของโครงการ

(ผู้รับผิดชอบโครงการ/ภาคประชาชนผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่)

2.6 ควรให้ความตระหนักและความสำคัญของโครงการตำบลละ 5 ตำบลได้อย่างเข้าใจอย่างแท้จริงเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ตรงความต้องการ เกิดความร่วมมือ และความคุ้มค่าในการพัฒนาหมู่บ้านหรือพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 ควรมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้รับผิดชอบโครงการ/ประชาชนผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่เจตนารมณ์ของโครงการ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลประจำกระทรวงมหาดไทย. (2559). รายงานผลการตรวจสอบและ

ประเมินผลภาคราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ไพศาล วรคำ. (2556). การวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

วรัท พฤษภาทูลกันท์. (2550). ประสิทธิภาพและประสิทธิผล. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://peenet.blogspot.com/2008/07/efficiency-effectivenessadministrator.html>.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมคิด พรหมจ้อย. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.

สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย. (2558). ถอดบทเรียนการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริม

ความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ตำบล). สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย.

**การส่งเสริมการใช้แผนชีวิต เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิต
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านวังบาล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2**

**The Promoting of the Use of Student Planner a Pathway to Life
Skills Development of Junior High School Students Case Study:
Banwangban School under the Phetchabun Primary Educational
Service Area Office 2**

รวงทอง ถาพันธุ์^{1*}, พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์² และทินกร พูลพุด³
Ruangthong Thaphan^{1*}, Phichanong Phadungsilpairoj² and Tinagorn Poolputj³

^{1,2,3}อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

*Corresponding author E-mail : rtp1960@hotmail.com

Received: April 22, 2021; Revised: June 6, 2022; Accepted: June 15, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ส่งเสริมความสามารถของครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แผนชีวิต 2) ศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาตนเองโดยใช้แผนชีวิต และ 3) ศึกษาความพึงพอใจในการใช้แผนชีวิต กลุ่มทดลองได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 27 คน และครูผู้สอน จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 35 คน วิจัยดำเนินการวิจัยมี 5 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) กำหนดจุดประสงค์ในการปฏิบัติงาน 3) กำหนดวิธีปฏิบัติ 4) ลงมือปฏิบัติงาน 5) ประเมินผลการปฏิบัติงาน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แผนชีวิต เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิต ภาคเรียนที่ 1 และ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินทักษะความสามารถในการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ 0.89 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการส่งเสริมความสามารถของครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แผนชีวิต พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แผนชีวิต อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาตนเองในการใช้แผนชีวิต ของนักเรียนพบว่า นักเรียนทุกคนสามารถสะท้อนประโยชน์ของการใช้แผนชีวิต ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การบันทึกกิจกรรมในแต่ละวัน การสำรวจคุณค่าของตนเอง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีวินัยในตนเอง มีความรู้และจดจำ บันทึกความทรงจำ รู้จักจัดลำดับขั้นตอนในการวางแผนชีวิต และรู้จักหน้าที่ของตนเอง

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า ภาคเรียนที่ 1 ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ คิดเป็นร้อยละ 53.70 และในภาคเรียนที่ 2 มีความพึงพอใจ คิดเป็นร้อยละ 61.95

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะชีวิต, แผนชีวิต, โรงเรียนบ้านวังบาล

Abstract

This research aims to: 1) to develop teachers' ability to develop life skills for junior high school students using life plan STUDENT PLANNER; 2) study self-development behavior using life plan STUDENT PLANNER; 3) to study the satisfaction of using the life plan STUDENT PLANNER, a

grade 2 experimental group of 27 people at Ban Wang Ban School and 8 teachers, totaling 35 people. Research methods contained five steps: 1) Analyze current conditions problems and needs; 2) set performance objective; 3) set the method of operation; 4) take action; 5) performance assessment. The tools used in the research include Teacher's Activities Skills Assessment Form and the satisfaction assessment form with confidence values of 0.83 and 0.89.

The results were as follows:

1. The results of the development of teachers' ability to develop life skills for lower secondary school students using the life plan (STUDENT PLANNER) found that the teachers had knowledge and abilities in organizing life skills development activities for students at the Junior high school education using a life plan (STUDENT PLANNER) was at a high level.
2. The results of the study of self-development behavior in the use of the life plan (STUDENT PLANNER) showed that all students shared the benefits of using the life plan, such as recording daily activities. Explore self-worth Make good use of your free time Self-discipline Knowledgeable and remembered Memories Know the sequence of steps in planning your life. And know their duty.
3. The results of the satisfaction assessment of the students found that in the first semester of students Satisfaction was 53.70% and satisfaction in the second semester was 61.95%.

Keywords : The development of Life Skills, Student Planner, Banwangban School

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 6-7) ซึ่งความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตนั้น เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น โดยทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ได้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ซึ่งการเรียนรู้ทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กและผู้ใหญ่ เพื่อให้อยู่ร่วมกับความเสี่ยงและความท้าทายในยุคปัจจุบันได้ รวมถึงยังทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันในเชิงบวกและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การเรียนรู้ทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดคุณภาพการศึกษา โดยการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นมีเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีการใช้เทคนิคและกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตที่เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตอีกด้วย (Trudy, Linda, 2003) ซึ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีปัญหาได้มากที่สุดวัยหนึ่ง ซึ่งแสดงออกเป็นปัญหาพฤติกรรมได้หลายประการ เช่น ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ มีแฟนและมีเพศสัมพันธ์ ใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อ ทำผิดกฎหมาย ปัญหาพฤติกรรมบางอย่างมักเกิดขึ้นมานาน จนทำให้การแก้ไขทำได้ยาก การป้องกันปัญหาจึงมีความจำเป็น และสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว การป้องกันดังกล่าว ควรเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีทักษะชีวิต มีการวางแผนชีวิตหากนักเรียน มีพัฒนาการของบุคลิกภาพดีจะมีภูมิคุ้มกันและช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมาก พ่อแม่และครูอาจารย์และผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้อง จึงควรให้ความสำคัญ

กับการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทักษะชีวิตเป็นอย่างดี นอกจากนี้ สังคมและสิ่งแวดล้อมก็ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเช่นเดียวกัน

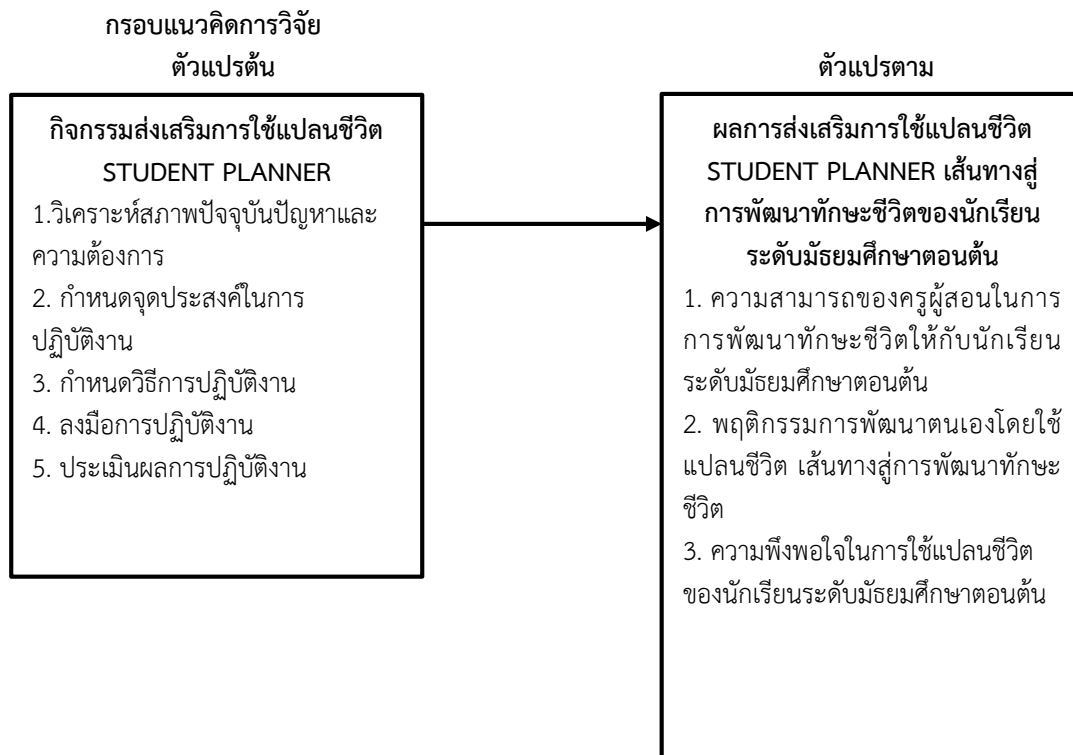
สำหรับปัญหาที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษาไทย ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ได้กล่าวไว้ คือ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมมาแบบล้าหลังทั้งเรื่องอุดมการณ์และแนวทางการศึกษาเรียนรู้ มีกรอบคิดแบบจารีตนิยม (Conservative) มุ่งรักษาสถานภาพเดิมที่ตนเคยชินและได้รับประโยชน์ เน้นเรื่องการเชื่อฟัง การเคารพค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม และสอนความรู้สามัญและทางอาชีพที่เน้นท่องจำและวัดผลในเรื่องเนื้อหา ไม่ได้ฝึกการวิเคราะห์ วิจัยอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ขาดความเข้าใจและละเอียด การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมยอมจำนน นั่งเรียนเฉยๆ เชื่อตามๆ กัน ไม่คิด ไม่ซักถามโต้แย้ง ไม่ได้แสดงออกความเป็นตัวตนของตัวเองหรือคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้การอยู่ท่ามกลางกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนที่เข้มงวด ขาดความยืดหยุ่นล้วนทำให้ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยรู้สึกเหมือนยืนอยู่คนละฝั่งกับโรงเรียน อีกทั้งพัฒนาการตามวัยจากเด็กเข้าสู่วัยรุ่นในช่วงนี้เด็กต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย อารมณ์ สังคม เป็นช่วงที่ยากลำบากหรือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ เด็กในวัยนี้ความอดทนกับกฎเกณฑ์ ข้อบังคับไม่มากนักหากเขารู้สึกว่ากฎเกณฑ์เหล่านั้นไม่มีเหตุผล ยิ่งถ้ารู้สึกว่าการกดดันที่ทับทรวงใจนำไปสู่การละเมิดกฎร้ายแรงอันนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมาได้แก่ เด็กหรือเยาวชนถูกให้ออกจากโรงเรียนกลางคัน ซึ่งเขาไม่ได้ออกแค่เพียงร่างกาย หรือชื่อนามสกุลเท่านั้น แต่ยังนำความพ่ายแพ้ติดตัวไปด้วย สิ่งนี้ที่เป็นสิ่งสำคัญจะทำให้เกิดปัญหามานับการตามมาในสังคมที่เขาจะต้องดำรงชีวิตอยู่

องค์การอนามัยโลก หรือ WHO ได้ให้ความสำคัญของทักษะชีวิต คือ “ความสามารถสำหรับพฤติกรรม การปรับตัวและพฤติกรรมเชิงบวกที่ช่วยให้แต่ละคนสามารถจัดการกับความต้องการและความท้าทายในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) โดยมีองค์ประกอบของทักษะชีวิต ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา 2) การคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการสื่อสารและทักษะการสร้างสัมพันธภาพ 4) การตระหนักรู้ในตนเองและการเห็นใจผู้อื่น และ 5) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เด็กตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสิ่งหนึ่งที่จะช่วยขจัดปัญหานี้ได้ คือ แพลนชีวิต (Student Planner) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดระเบียบชีวิตและช่วยให้เด็กไปถึงเป้าหมายที่เราตั้งใจไว้ เพราะในแต่ละวันเด็กมีสิ่งที่จะต้องทำมากมาย ถ้าไม่ได้เขียนออกมา ก็อาจจะทำให้ลืมในบางเรื่องได้ ดังนั้นการที่ฝึกเขียนออกมา จะทำให้เห็นภาพว่าต้องทำอะไรบ้าง ซึ่งดีกว่าการที่คิดลอยๆ อยู่ในใจ และทำให้จัดสรรเวลาเพื่อไปทำสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นด้วย เมื่อทำได้ทุกอย่างที่ตั้งใจ ก็จะได้รับเป้าหมายนั้น แพลนชีวิต (Student Planner) จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยได้มาก (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป.) ถ้าเขียนก่อนที่จะทำคือการวางแผนว่าจะทำอะไรบ้างเพื่อให้ได้เตรียมตัว แต่ถ้าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นแล้วมาเขียนทีหลัง จะเป็นการบันทึกเพื่อเก็บข้อมูลว่าทำอะไรไปแล้วบ้าง หรือเพื่อ Tracking ว่าทำอะไรไปมากน้อยแค่ไหน แพลนชีวิต (Student Planner) ช่วยให้เด็กรู้ว่าต้องทำอะไรบ้างในแต่ละวัน ช่วยวางแผนเพื่อให้ได้รับเป้าหมาย ช่วยให้จัดสรรเวลาได้ดี ช่วยให้มีการเรียนดีขึ้นตลอดจนช่วยเปลี่ยนนิสัย และจดบันทึกความทรงจำที่ดี จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นที่ต้องพัฒนานักเรียนในการฝึกทักษะชีวิต โดยมีจุดประสงค์ของการพัฒนาเส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่เยาวชนไทยเพื่อมุ่งเน้นให้เด็กมีความเข้มแข็งในการวางแผนชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของครูผู้สอนในการการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาตนเองโดยใช้แพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิต

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้แพลนชีวิต (Student Planner) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยการส่งเสริมการใช้แพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านวังบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ครั้งนี้เป็นารวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านวังบาล อำเภอหล่มเก่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2661 โดยจำแนกเป็นครูผู้สอน 10 คน และนักเรียนจำนวน 74 คน รวม 84 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2661 โดยจำแนกเป็นครูผู้สอน 8 คน และนักเรียนจำนวน 27 คน รวม 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะครูที่ทำการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผ่านการปรับตัวจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษาเป็นเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

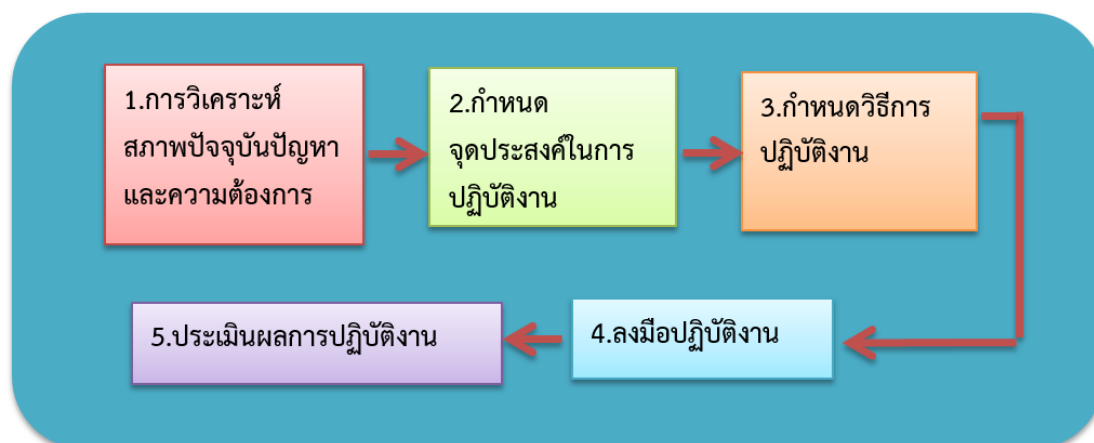
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยการส่งเสริมการใช้แพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านวังบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบประเมินทักษะความสามารถในการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบบันทึกพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรม และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้แพลนชีวิต มีลักษณะเป็น

แบบตรวจสอบรายการ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นจากการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบาค มีค่าคุณภาพของเครื่องมือดังนี้ ค่า IOC ของเครื่องมือทั้ง 2 ชนิด ได้แก่ แบบที่ 1 และ 3 อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83 และ 0.89 ตามลำดับ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการวิจัยส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน
(ที่มา : อนุช รอดแสน, 2552)

จากแผนภาพขั้นตอนการดำเนินการวิจัยส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยการใช้แผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านวังบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผู้วิจัยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 1) ศึกษาสภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างไร 2) ทำการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการกำหนดเป้าหมาย 3) สอบถามคุณครูที่ต้องการปรับปรุงพฤติกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในลักษณะใด และ 4) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์ในการปฏิบัติงาน 1) หลังจากผู้วิจัยดำเนินการ นิเทศและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา จึงนำผลพฤติกรรมของ นักเรียนมากำหนดเป้าหมายในการพัฒนาว่าควรเป็นเช่นใด ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ 2) กำหนดจุดประสงค์ร่วมกันระหว่างครูผู้สอน โดยต้องตั้งอยู่บนความจริงและสามารถที่จะทำได้ และ 3) ผู้วิจัยสร้างความมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบร่วมกับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันกับครูผู้สอน แนะนำ และชี้แจงการจัดกิจกรรมการใช้แผนชีวิตให้กับครูผู้สอน และร่วมกับครูผู้สอน ดำเนินการจัดกิจกรรมให้แก่ นักเรียน

ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการปฏิบัติ รายละเอียดการดำเนินงานคือ 1) วางแผนในการปฏิบัติงาน โดย ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับมูลนิธิพัฒนาทักษะชีวิต (ม.ป.ป.) เพื่อขอสนับสนุนเครื่องมือ สมุดบันทึกแผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางการพัฒนาทักษะชีวิต 2) กำหนดบทบาท หน้าที่ และงานที่ต้องทำร่วมกับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย และ 3) กำหนดเวลาในการปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยสร้างความเข้าใจให้กับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมฝึกฝนให้นักเรียนใช้แผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางการพัฒนาทักษะชีวิต

ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการคือ 1) ผู้วิจัยทำงานตามที่ได้ตกลงร่วมกันไว้ โดยปฏิบัติการภาคสนามร่วมกับครูแนะแนวและครูที่ปรึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนใช้สมุดแผนชีวิต

STUDENT PLANNER เส้นทางพัฒนาทักษะชีวิต 2) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผนในการทำงานแต่ละครั้งเข้าไปสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน การให้ข้อมูลป้อนกลับ การสร้างเสริมกำลังใจ โดยมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

ภาคเรียนที่ 1 มีเนื้อหาสาระในการฝึกทักษะชีวิตให้นักเรียน ประกอบด้วย 1) เรียนดี เรียนเก่ง เรียนสนุก 2) การวางแผนจัดชั้นตอนเพื่อบรรลุเป้าหมาย 3) วิธีการตั้งเป้าหมายและติดตามผลคะแนนของแต่ละวิชา 4) มุมสาระ...คำกล่าวดี ๆ จากบุคคลสำคัญระดับโลก 5) มุมสาระ...พุทธสุภาษิต และ 6) มุมสาระ...รักษาสภาพกาย-ใจ

ภาคเรียนที่ 2 มีเนื้อหาสาระในการฝึกทักษะชีวิตให้นักเรียน ประกอบด้วย 1) มุมสาระ “สุ จี ปุ ลิ หัวใจนักปราชญ์” 2) กระบวนการค้นหาความใฝ่ฝันวิธวางแผนสร้างฝันให้เป็นจริง 3) วิธีการตั้งเป้าหมายและติดตามผลคะแนนของแต่ละวิชา 4) มุมสาระ...ข้อคิด คำแนะนำดี ๆ 5) มุมสาระ...พุทธสุภาษิต 6) มุมสาระ...รักษาสภาพกาย-ใจ 7) 40 ลักษณะ ฉายแววจิต และ 8) โลกกว้างของอาชีพ

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการปฏิบัติงาน มีรายละเอียดการดำเนินการ โดย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลของการปฏิบัติงานเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยตรวจชิ้นงาน ภาระงานของนักเรียน 2) ให้นักเรียนสะท้อนผลการพัฒนาทักษะชีวิต และ 3) ร่วมกับนักเรียนสรุปประโยชน์ และ ประเมินความพึงพอใจในการบันทึกกิจกรรมแผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิต 4) ประเมินการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนจำนวน 8 คน โดยครูผู้สอนประเมินตนเอง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมแผนชีวิต (Student Planner) พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสามารถของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมแผนชีวิต (Student Planner) ในภาพรวม

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การจัดกิจกรรมฝึกวางแผนขั้นตอนการทำงาน	4.15	0.34	มาก
2.การจัดกิจกรรมฝึกหัดตั้งเป้าหมายในการเรียน	4.11	0.38	มาก
3.การจัดกิจกรรมฝึกหัดตั้งเป้าหมายในการใช้เวลาในแต่ละวัน	4.17	0.50	มาก
4.การจัดกิจกรรมฝึกเลือกเทคนิคใช้ความคิดสร้างสรรค์	4.23	0.39	มาก
5.การจัดกิจกรรมใช้สื่อในการฝึก	4.30	0.44	มาก
รวม	4.19	0.34	มาก

จากตารางที่ 1 ในภาพรวมครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดกิจกรรมแผนชีวิต (Student Planner) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านการจัดการกิจกรรมใช้สื่อในการฝึก ($\bar{x} = 4.30$) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมฝึกเลือกเทคนิคใช้ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.23$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านการจัดกิจกรรมฝึกหัดตั้งเป้าหมายในการเรียน ($\bar{x} = 4.11$)

2. ผลการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองโดยใช้แผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พฤติกรรมที่แสดงออกจากการสังเกตระหว่างการจัดการกิจกรรม และการประเมินภาระงานชิ้นงาน พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมจัดเป็นกลุ่มพฤติกรรมได้ทั้งสิ้น 10 พฤติกรรม ได้แก่ 1) การสะท้อนประโยชน์ 2) การบันทึกกิจกรรม 3) การสำรวจคุณค่าในตนเอง 4) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 5) การใช้สื่อในการฝึก 6) มีวินัยในตนเอง 7) มีความรู้และจดจำ 8) การบันทึกความทรงจำ 9) รู้จักจัดลำดับขั้นตอนในการวางแผนชีวิต และ 10) รู้จักหน้าที่ของตนเอง

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้สมุดแพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้สมุดแพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน บ้านวังบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ปรากฏดังตารางที่ 2 – 5

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังบาล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการใช้สมุดแพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ “เนื้อหาสาระ” ของเล่มกิจกรรมภาคเรียนที่ 1 ในภาพรวม

เนื้อหา	ความพึงพอใจ		
	ชอบ	เฉย ๆ	ไม่ชอบ
1. ชีวิตเป็นของเรา	66.67	29.63	3.70
2. เรียนดี เรียนเก่ง เรียนสนุก	51.85	44.45	3.70
3. การวางแผนจัดชั้นตอนเพื่อบรรลุเป้าหมาย	51.85	44.45	3.70
4. วิเคราะห์คุณสมบัติของตนเองตามอาชีพที่อยากเป็น	40.74	44.45	14.81
5. สังคมสัมพันธ์ฉันและเธอ	59.26	37.04	3.70
6. อดีตชีวิต	51.85	44.45	7.41
รวม	53.70	40.13	6.17

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังบาล ภาคเรียนที่ 1 มีความพึงพอใจเนื้อหาและบทความต่าง ๆ ร้อยละ 53.70 เมื่อจำแนกเป็นรายเนื้อหา บทความต่าง ๆ ปรากฏว่า นักเรียนชอบอ่านเนื้อหา บทความเรื่อง “ชีวิตเป็นของเรา” มีค่าสูงสุด ร้อยละ 66.67 รองลงมา คือเนื้อหา บทความเรื่อง “สังคมสัมพันธ์ฉันและเธอ” ร้อยละ 59.26

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังบาล ในการใช้สมุดแพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ “แบบฝึกการคิดการวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ” ของเล่มกิจกรรมภาคเรียนที่ 1 ในภาพรวม

เนื้อหา	ความพึงพอใจ		
	ชอบ	เฉย ๆ	ไม่ชอบ
1. กำหนดเป้าหมายของแต่ละรายวิชา	70.37	25.93	3.70
2. วิเคราะห์คุณสมบัติของตนเองตามอาชีพที่อยากเป็น	66.67	22.22	11.11
3. จัดบันทึกนัดหมายปฏิทินรายเดือน	40.74	44.45	14.81
4. จัดบันทึกประสบการณ์ต่าง ๆ ในปฏิทินรายสัปดาห์	44.45	44.45	7.41
5. ทำ “แบบทดสอบบุคลิกภาพ”	55.56	44.45	0.00
6. ทำแบบวิเคราะห์ “สังคมสัมพันธ์ฉันและเพื่อน”	48.15	48.15	3.70
7. กรอก “อดีตชีวิต”	40.74	51.85	7.41
8. กรอกข้อมูล “รู้เขา รู้เรา”	44.45	51.85	3.70
รวม	51.39	41.67	6.94

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังบาลภาคเรียนที่ 1 มีความพึงพอใจชอบแบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 51.39 เมื่อจำแนกเป็นรายแบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ปรากฏว่า นักเรียนชอบแบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียน เรื่อง “กำหนดเป้าหมายของแต่ละรายวิชา” มีค่าสูงสุด ร้อยละ 70.37 รองลงมาคือ เรื่อง วิเคราะห์คุณสมบัติของตนเองตามอาชีพที่อยากเป็น” ร้อยละ 66.67

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังบาลในการใช้สมุดแพลนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อ “เนื้อหาสาระ” ของเล่มกิจกรรมภาคเรียนที่ 2 ในภาพรวม

เนื้อหา	ความพึงพอใจ		
	ชอบ	เฉย ๆ	ไม่ชอบ
1. ทำไมต้องมีสมุดแพลนชีวิต	55.56	44.44	0.00
2. มุมสาระ ส จี ปู ลิ หัวใจนักปราชญ์	33.34	62.96	3.70
3. กระบวนการค้นหาความใฝ่ฝัน	59.26	40.74	0.00
4. วิธีวางแผนสร้างฝันให้เป็นจริง	70.37	29.63	0.00
5. มุมสาระ รักสุขภาพกาย-ใจ	66.67	25.92	7.41
6. มุมสาระ พุทธสาขิต	37.04	48.15	14.81
7. ข้อคิด คำแนะนำดี ๆ	59.26	29.63	11.11
8. 40 ลักษณะ ฉายแววความฉลาด	51.85	37.04	11.11
9. โลกกว้างของอาชีพ	66.67	22.22	11.11
รวม	55.56	37.86	6.58

จากตารางที่ 4 พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังบาลภาคเรียนที่ 2 มีความพึงพอใจชอบเนื้อหาความรู้ และบทความต่าง ๆ ร้อยละ 55.56 เมื่อจำแนกเป็นเนื้อหาความรู้ และบทความต่าง ๆ ปรากฏว่า นักเรียนชอบอ่านเนื้อหาความรู้ และบทความ เรื่อง “วิธีวางแผนสร้างฝันให้เป็นจริง” มีค่าสูงสุด ร้อยละ 70.37 รองลงมาคือเรื่อง “มุมสาระ รักสุขภาพกาย-ใจ และโลกกว้างของอาชีพ” ร้อยละ 66.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าร้อยละความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังบาล ในการใช้สมุดแพลนชีวิต STUDENT PLANNER เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ “แบบฝึกการคิดการวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ” ของเล่มกิจกรรมภาคเรียนที่ 2 ในภาพรวม

เนื้อหาเรื่อง....	ความพึงพอใจ		
	ชอบ	เฉย ๆ	ไม่ชอบ
1. กำหนดเป้าหมายของแต่ละรายวิชา	51.85	44.45	3.70
2. ฝึกสำรวจคุณภาพตัวเอง/ฝึกเป็นคนมีคุณภาพ	70.37	29.63	0.00
3. การเห็นคุณค่าของงานอาชีพ	74.07	22.23	3.70
4. จัดบันทึกนัดหมายปฏิทินรายเดือน	68.96	25.93	11.11
5. จัดบันทึกประสบการณ์ต่าง ๆ ในปฏิทินรายสัปดาห์	40.74	44.45	14.81
6. ความถนัดกับอาชีพ	62.96	33.34	3.70
7. ฉันถนัดอะไร จะประกอบอาชีพใด	62.96	29.63	7.41
8. อาชีพของฉัน เส้นทางอาชีพ	62.96	33.34	3.70

เนื้อหาเรื่อง....	ความพึงพอใจ		
	ชอบ	เฉย ๆ	ไม่ชอบ
9. ค้นหาตัวเอง ค้นพบว่า....	51.85	44.45	3.70
10. เก็บเกี่ยวความรู้จากการอ่าน	70.37	25.93	3.70
11. เรื่องราวที่ดีที่ได้ทำ	80.37	25.93	3.70
รวม	61.95	32.67	5.38

จากตารางที่ 5 พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังบาลในภาคเรียนที่ 2 มีความพึงพอใจชอบ แบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 61.95 เมื่อจำแนกเป็นรายแบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ปรากฏว่า นักเรียนชอบแบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ได้แก่ “เรื่องราวที่ดีที่ได้ทำ” มีค่าสูงสุด ร้อยละ 80.37 รองลงมาคือเรื่อง “การเห็นคุณค่าของงานอาชีพ” ร้อยละ 74.07

สรุปและวิจารณ์ผล

จากการวิจัยส่งเสริมการใช้แผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านวังบาล ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการเสริมสร้างการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่า โรงเรียนมีสื่อ เครื่องมือในการฝึกฝนให้นักเรียนได้ฝึกจดบันทึก ฝึกวางแผนขั้นตอนการทำงาน ฝึกหัดตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ ฝึกหัดตั้งเป้าหมายการใช้เวลาในแต่ละวัน และฝึกมองหาเทคนิคใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการตกแต่งสมุดแผนชีวิต ทั้งนี้เป็นผลมาจากสื่อแผนชีวิต STUDENT PLANNER เป็นสื่อ เครื่องมือ ที่มีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างแท้จริง จึงทำให้โรงเรียนสามารถนำสื่อ เครื่องมือ ดังกล่าวมาเป็นแบบแผนในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ จึงสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2559) ที่ได้กล่าวถึงสื่อทักษะชีวิต รหัสครูศตวรรษที่ 21 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเพื่อเตรียมพลเมืองอย่างมีคุณภาพต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ องค์การไรท์ทูเพลย์ (2553) ที่กล่าวถึงสื่อ คู่มือทักษะชีวิต เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยเหลือและสนับสนุนครูในการพัฒนานักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแบลค เวลจอห์น (Black Well John, 2003) ที่ค้นพบว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของการสร้างเป้าหมายในชีวิต

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาตนเองโดยใช้แผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่า นักเรียนทุกคนร่วมกันสะท้อนประโยชน์ของการใช้แผนชีวิต ได้แก่ บันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน สำนึกคุณค่าของตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีวินัยในตนเอง มีความรู้และจดจำ บันทึกความทรงจำ รู้จักจัดลำดับขั้นตอนในการวางแผนชีวิต และรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผล คือ ผู้วิจัยได้สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนก่อนการใช้แผนชีวิตว่า นักเรียนจะใช้สมุดบันทึกอย่างไร โดยผู้วิจัยได้ฝึกปฏิบัติภาคสนาม โดยสร้างข้อตกลง และอธิบายชี้แจง พร้อมสร้างแรงบันดาลใจที่เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของแผนชีวิต พร้อมทั้งกระตุ้นให้ครูผู้สอนกำกับติดตามเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยครูผู้สอนจะกำหนดให้นักเรียนส่งผลการบันทึกทุก ๆ สัปดาห์ จึงส่งผลให้นักเรียนได้

1) รู้จักการบริหารเวลาของตนเองได้ 2) รู้จักการจัดลำดับความสำคัญของการทำงาน และการจดบันทึกงานเป็นนิสัย 3) ช่วยให้นักเรียนได้รับองค์ความรู้ในมุมสาระต่าง ๆ ในแผนชีวิต และ 4) ได้สร้างสรรค์ชีวิตที่ดีของนักเรียน เพื่อแสดงออกอย่างมั่นใจ เพราะเป็นพื้นที่ของตนเองในการเขียนอย่างสบายใจ

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้แผนชีวิต (Student Planner) เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีนักเรียนชาย 12 คน นักเรียนหญิง 15 คน จำแนกการใช้

แปลนชีวิต สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง มีผลความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหา บทความต่าง ๆ และแบบฝึกคิด วิเคราะห์ เรื่องราวต่าง ๆ ของตนเอง ดังนี้

1) ในภาคเรียนที่ 1 นักเรียนมีความพึงพอใจชอบเนื้อหาและบทความต่าง ๆ ร้อยละ 53.70 และ มีความพึงพอใจชอบแบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 51.39

2) ในภาคเรียนที่ 2 นักเรียนมีความพึงพอใจชอบเนื้อหาความรู้ และบทความต่าง ๆ ร้อยละ 55.56 และ มีความพึงพอใจชอบแบบฝึกการคิด การวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ร้อยละ 61.95

จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชอบอ่านเนื้อหา บทความ เรื่องราวต่าง ๆ ในเล่มทั้งภาคต้นและภาคปลาย มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นเพราะ แปลนชีวิต (Student Planner) ได้ออกแบบอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังต้องการ มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง และค้นหาตนเองเพื่อการรู้จักตัวตนเองอย่างแท้จริงว่า มีบุคลิกภาพอย่างไร เพื่อกำหนดเป้าหมายชีวิตในอนาคตของตนเอง และฝึกการวางแผนงานตามสิ่งที่ตนเองชอบ และลงมือทำอย่างตั้งใจ มุ่งมั่น ตามที่มูลนิธิพัฒนาทักษะชีวิต (ม.ป.ป.) ได้ออกแบบตามขั้นตอน จัดลำดับเนื้อหา สารให้เหมาะสมทั้งภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการบันทึกแปลนชีวิตของตนเอง มีค่าสูงกว่าร้อยละ 50 ทุกกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ครูได้ติดตาม และศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของนักเรียน อย่างต่อเนื่อง
2. ควรส่งเสริมและกระตุ้น เชื้อมโยงให้ครูได้พัฒนาต่อยอดในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณค่าของนักเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนชีวิต ตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง
3. ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้บูรณาการการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และนำไปสู่กระบวนการทำงาน การนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติกับชีวิตจริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*.
 กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- มูลนิธิพัฒนาทักษะชีวิต. (ม.ป.ป.). *แปลนชีวิต STUDENT PLANNER เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตภาคต้น*.
 กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาทักษะชีวิต.
- มูลนิธิพัฒนาทักษะชีวิต. (ม.ป.ป.). *แปลนชีวิต STUDENT PLANNER เส้นทางสู่การพัฒนาทักษะชีวิตภาคปลาย*.
 กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาทักษะชีวิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต*.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สภาวะการศึกษาไทยปี2557/2558จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด
- องค์กรไรท์ทูลีย์. (2553). *คู่มือทักษะชีวิต เครื่องมือช่วยเหลือและสนับสนุนครู*. เอกสารประกอบการฝึกอบรม (ม.ป.ท.).
- อนงค์ รอดแสน. (2552). *รายงานวิจัยการพัฒนาและผลการใช้คู่มือกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skills) เพื่อพัฒนาผู้เรียน ช่วงชั้นที่ 3 และ 4*. เพชรบูรณ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2.
- Black Well John. (2003). Use of Great Book in The Development of Assertiveness. [Online]. Available from: <http://web2.opnet.com/citation>. (accessed: 1 December 2003).

Trudy, Linda. (2003). *The Role of Assertiveness and Desistion Making in early Adolescents Substance Initiation Mediating Process*. [Online]. Available from: <http://search.epnet.com//direct>. (accessed: 12 September 2003).

รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการ กรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี Built Environment Format of Recreation of Government Officer in Case Study of Royal Irrigation Department, Pak Kret, Nonthaburi

พัฒน์ สุวรรณสมฤทธิ์^{1*} และปิยฉัตร หิณญ์ธีระนันท์²

Pattana Suwansumrit^{1*} and Pijak Hinjiranant²

^{1*}อาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*Corresponding author E-mail : pattana_s@rmutt.ac.th

Received: December 1, 2021; Revised: June 9, 2022; Accepted: June 15, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการกรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยอาศัยแนวคิดความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมบ้านพัก โดยศึกษาและร่วมกันหารูปแบบ ได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบสวน 2) รูปแบบรั้ว 3) รูปแบบถนน และ 4) รูปแบบซุ้มรอก และศึกษารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแล้วนำมาสร้างรูปแบบสไตล์สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างได้ 4 สไตล์ได้แก่ 1) สไตล์ไทย 2) สไตล์คลาสสิก 3) สไตล์โมเดิร์น และ 4) สไตล์ธรรมชาตินิยม เสร็จแล้วนำรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างที่เขียนโมเดลมาประกอบแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์ความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่มีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์แต่ละรูปแบบ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแยกรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแต่ละสไตล์ พบว่า รูปแบบสวน กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบรูปแบบสวนสไตล์ธรรมชาตินิยม อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบรั้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบรูปแบบรั้วสไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมาก รูปแบบถนน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบรูปแบบโมเดิร์น อยู่ในระดับมาก และสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบซุ้มรอก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบรูปแบบซุ้มรอกสไตล์คลาสสิก อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : กรมชลประทาน, สไตล์ไทย, สไตล์คลาสสิก, สไตล์โมเดิร์น, สไตล์ธรรมชาตินิยม

Abstract

The research aims to find recreational environmental patterns for government officials, Pakkred Irrigation Department, Nonthaburi Province, based on 4 styles of architecture: 1) garden; 2) fence; 3) road; 4) arches and environmental patterns. Four environmental styles can be created: 1) Thai style; 2) classical style; 3) modern style; 4) naturalistic style. After using the model, the survey was conducted to analyze the satisfaction of the model for the recreation of the residents of Pakkred Irrigation Department, Nonthaburi Province. A group of 100 respondents, based on the research, based on the Department of Pak Kret Irrigation, Nonthaburi Province, most of them had a moderate preference for each creative environment. Looking at each style of environment, the

survey found that most of the respondents liked the naturalistic garden style the most. The survey found that the respondents liked the modern style, the road style, and the environment of the car stand. According to the survey, the sampling group had a strong preference for classic car stand designs.

Keywords : Royal Irrigation Department, Thai Style, Classical Style, Modern Style, Natural Style

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นชอบ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดหาวิศวกรผู้ชำนาญงานด้านการชลประทาน ใน พ.ศ. 2445 ได้ว่าจ้าง นายเย โฮมัน วันเดอร์ ไฮเด วิศวกรชลประทานชาวฮอลันดา มาดำเนินงานชลประทานในประเทศไทย และทรงแต่งตั้งให้ นายเย โฮมัน วันเดอร์ ไฮเด เข้ารับราชการ เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2445 พร้อมทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง "กรมคลอง" เพื่อทำหน้าที่ดูแลทำนุบำรุงคลองต่าง ๆ ไม่ให้ตื้นเขิน ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง "กรมทน้ำ" ขึ้นแทนกรมคลอง เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2457 รวมทั้งจัดสร้างโครงการชลประทานป่าสักใต้ โครงการสร้างเขื่อนทดน้ำขนาดใหญ่คือเขื่อนพระราม 6 ขึ้นที่ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริว่า หน้าที่ของกรมทน้ำ มิได้ปฏิบัติงานอยู่เฉพาะแต่การทดน้ำเพียงอย่างเดียว งานที่กรมทน้ำปฏิบัติอยู่จริงในขณะนั้นมีทั้งการขุดคลอง การทดน้ำ รวมทั้งการส่ง น้ำตามคลองต่าง ๆ อีกทั้งการสูบน้ำเพื่อช่วยเหลือการเพาะปลูก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อจาก กรมทน้ำ เป็น กรมชลประทาน เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2470 โดยให้มีหน้าที่รับผิดชอบงานการขุดคลอง การทดน้ำ การส่งน้ำ และการสูบน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกอย่างทั่วถึง

กรมชลประทานได้จัดทำโครงการปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape) พื้นที่กรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นโครงการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับสถานพักอาศัย ที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่กรมชลประทานปากเกร็ดแต่ดั้งเดิม ในฝั่งถนนที่อยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ สำนักเครื่องจักรกล สำนักวิจัยและพัฒนา สำนักชลประทานที่ 11 สถาบันพัฒนาการชลประทาน อุเรือ บ้านพัก และส่วนนันทนาการและยังรวมถึงพื้นที่ของกรมชลประทานปากเกร็ดในฝั่งถนนพาดตรงข้ามซึ่งมีพื้นที่ส่วนนันทนาการและสนามกอล์ฟ ตลอดจนพื้นที่ดั้งเดิมที่ได้ถูกแบ่งแยกออกไปเป็นหน่วยงานอื่น ได้แก่ พุทธสถานเชิงท่าหน้าโบสถ์ เขตพระราชฐาน เรือนต์หลวง 904 กองกิจการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในสังกัดของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บริเวณพื้นที่ที่อยู่อาศัยบ้านพักบุคลากรของกรมชลประทานที่เก่าแก่ทรุดโทรมเนื่องจากการใช้งานมาเป็นระยะเวลายาวนาน ขณะที่ปัจจุบันสภาพการใช้ที่ดินโดยรอบได้เปลี่ยนไป มีการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างพักอาศัยและที่ทำการราชการขึ้นจนกลายเป็นเมืองต่อเนื่องกับกรุงเทพมหานคร รูปแบบที่อยู่อาศัยที่เก่าแก่ทรุดโทรมนั้นนอกจากมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงแข็งแรงแล้ว ยังขาดระบบสิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงด้านความปลอดภัยตามแบบมาตรฐานสมัยใหม่ทั้งมี อาทิ ความเสี่ยงต่ออัคคีภัย ระบบบำบัดน้ำเสีย และการกระทบรบกวนอื่น ๆ ทำให้บริเวณพื้นที่ที่อยู่อาศัยบ้านพักบุคลากรของกรมชลประทานมีลักษณะของความเปราะบาง ลักษณะความเปราะบางที่วุ่นวายทำให้มีหน่วยงานต่าง ๆ ยื่นข้อเสนอในการจัดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ รวมถึงการขอใช้พื้นที่เพื่อไปทำประโยชน์ในกิจการอื่น ซึ่งไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกรมชลประทาน และจะทำให้สูญเสียรูปที่ดินในการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตต่อไป ดังนั้น กรมชลประทานจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาพื้นที่เปราะบางดังกล่าวด้วยตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์ในกิจการกรมชลประทานต่อไปอย่างสะดวกและมีศักดิ์ศรีที่ได้ให้บริการชลประทานให้น้ำหล่อเลี้ยงเกษตรกรรมของชนชาวไทยทั่วประเทศ

คณะผู้วิจัยประกอบด้วย พัฒน สุวรรณสัมฤทธิ์ และคณะ(2564) ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่อยู่อาศัยของข้าราชการ กรณีศึกษากรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อหา

รูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมที่เหมาะสมสำหรับใช้กับที่พักอาศัยของหน่วยงานราชการในปัจจุบันและวิเคราะห์ความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมรูปแบบต่าง ๆ ของข้าราชการกรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้คัดกรองรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมที่เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้รูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรม 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบไทย รูปแบบยุโรป รูปแบบโมเดิร์น และรูปแบบธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมพบว่าผู้พักอาศัยส่วนใหญ่ ชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมรูปแบบโมเดิร์น มากที่สุด รองลงมา มีความชื่นชอบรูปแบบธรรมชาติ สำหรับรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมสำหรับอาคารภายนอก ผู้พักอาศัยมีความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมรูปแบบโมเดิร์นมากที่สุด รองลงมา มีความชื่นชอบรูปแบบยุโรป และรูปแบบสถาปัตยกรรมอาคารภายในพบว่า ผู้พักอาศัยมีความชื่นชอบรูปแบบโมเดิร์นมากที่สุด รองลงมา มีความชื่นชอบรูปแบบยุโรป โดยกลุ่มตัวอย่างได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่พักอาศัยของหน่วยงานราชการ โดยเลือกทำเลที่พักอาศัยที่อยู่ห่างไกลและมีความสงบ และเลือกทำเลที่ตั้งอาคารที่พักอาศัยแบบร่มรื่นธรรมชาติ

ทั้งนี้ การปรับปรุงบริเวณภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่อยู่อาศัยบ้านพักบุคลากรของกรมชลประทาน ที่เก่าแก่ทรุดโทรมเพื่อให้เกิดเป็นบริเวณภูมิทัศน์พื้นที่ที่ถูกหลักภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งมีประสิทธิภาพในการใช้งานอย่างสะดวกปลอดภัย สวยงามเป็นที่เชิดหน้าชูตา แสดงพลังความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกรมชลประทาน และจัดความเปราะบางและความเสี่ยงอื่น ๆ ไปได้ ซึ่งงานด้านสถาปัตยกรรมมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในเชิงของการสร้างผลกระทบต่อกันไม่อาจเลี่ยงได้ ประการแรก เป็นเพราะงานสถาปัตยกรรมคือการสร้างสิ่งแวดล้อม สรรค์สร้าง การปลูกสร้างอาคาร การจัดผังบริเวณ การออกแบบปรับปรุงย่านล้วนแต่เป็นงานของสถาปนิกที่ได้เพิ่มสิ่งใหม่ ๆ ให้กับสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ประการที่สอง งานสถาปัตยกรรมไม่ได้เป็นเพียงการออกแบบแต่ต้องอาศัยกระบวนการทางความคิด การใช้เหตุผลและผลทำงานร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ทั้งสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ฯลฯ อย่างบูรณาการ เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขอาคารและจัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มีความเหมาะสม ตอบสนองพฤติกรรมความต้องการของมนุษย์ และมีความกลมกลืนกับสภาพตามธรรมชาติ (สุวดี ทองสุกปลั่ง ธรรมชาติ, 2554)

คณะผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ เพื่อให้ข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกิดความสุขสบาย เป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มีความเหมาะสม มีความกลมกลืนกับสภาพตามความต้องการ และสามารถตอบสนองพฤติกรรมความต้องการของข้าราชการที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐให้เกิดความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงานแล้ว การสร้างสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้บุคลากรเกิดความสุขและความพึงพอใจ มีกำลังใจและมีความทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและออกแบบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นผู้พักอาศัยบ้านพักของกรมชลประทานปากเกร็ด ว่าผู้พักอาศัยมีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการในรูปแบบใดมากที่สุด เพื่อนำผลการวิจัยเสนอให้กรมชลประทาน และหน่วยงานอื่น ๆ นำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการในหน่วยงานต่อไป โดยเมื่อมีรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างในแต่ละสไตล์จะทำให้ไม่สูญเสียภาระงานของสถาปนิกและวิศวกรในการออกแบบ การออกแบบตรงตามเป้าหมาย และสามารถนำข้อมูลและรูปแบบไปกำหนด TOR เพื่อจัดซื้อจัดจ้างเพื่อการออกแบบได้ตรงเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและออกแบบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดการวางแผนและการออกแบบสิ่งก่อสร้างที่สำคัญที่เคยมีความนิยมแพร่หลายในวงการสถาปัตยกรรม โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามพื้นที่และยุคสมัย (สมาคมสถาปนิกสยาม และวิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2536) ได้แก่ 1) รูปแบบคลาสสิก แบบแผนดั้งเดิมเน้นศิลปะโบราณ จำพวก กรีก อียิปต์ เมโสโปเตเมีย ยุคมืด ยุคกลาง มีรายละเอียดประดับคิ้วบัวและรายละเอียดอื่น ๆ อาทิ เสาคอเรียนเนียน โดริค ไอโอนิก 2) รูปแบบโมเดิร์นสมัยใหม่ ยุค “ทันสมัยหรือนาสมัยนิยม” (Modern) เน้นความประหยัดตรงไปตรงมาในเรื่องการใช้สอย รูปทรงสี่เหลี่ยม และ วงกลมในอุดมคติ รูปแบบ (Tafari, Manfredo, 1986) 3) คตินิยมเปลี่ยนแนว (Deconstruction) ปลาย ค.ศ. 1980 เน้นการบิดเบี้ยวและเปลี่ยนแปลงรูปทรงอาคาร ปกติเดิม 4) รูปแบบสถาปัตยกรรมอินทรีย์ หรือนิยามธรรมชาติ (Organic) ใช้รูปแบบกลมกลืนธรรมชาติและรูปทรงอิสระและซับซ้อน 5) รูปแบบหลังโมเดิร์น (Post Modern) ใช้รูปแบบรูปแบบคลาสสิกมาเสริมในโมเดิร์นสมัยใหม่เพื่อแก้ไขความจืดชืด (Jencks and Kropf, 2011) 6) รูปแบบไฮเทค (High-tech) สื่อถึงวัสดุ อุปกรณ์ที่มาจากกระบวนการอุตสาหกรรมให้เห็นภายนอก นอกจากนี้ยังมีรูปแบบแยกย่อยไปตามท้องถิ่น วัสดุ หรือมิติอื่น ๆ อีกมาก อาทิ รูปแบบทัสกัน (Tuscan) รูปแบบทะเลทราย (Desert) และ รูปแบบตะวันตก (Western)

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าว และนำผลการวิจัยของพัฒนา สุวรรณสัมฤทธิ์ และคณะ (2564) เรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่อยู่อาศัยของข้าราชการ กรมศึกษากรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มาวิเคราะห์และเป็นแนวทางในการออกแบบได้ 4 สไตล์ ซึ่งได้แก่ (1) สไตล์ไทย (2) สไตล์คลาสสิก (3) สไตล์โมเดิร์น และ (4) สไตล์ธรรมชาตินิยม เพื่อให้เหมาะกับพื้นที่ และได้รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบสวน (2) รูปแบบรั้ว (3) รูปแบบถนน และ (4) รูปแบบซุ้มรอรถ

2. เมื่อได้รูปแบบและสรุปแนวคิดรูปแบบที่สามารถดำเนินการแล้วเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ นำมาเขียนสร้างรูปโดยใช้โปรแกรม Google Sketch up ในการสร้างภาพจำลองรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง โดยรูปแบบสวน รูปแบบรั้ว รูปแบบถนน และรูปแบบซุ้มรอรถ แต่ละรูปแบบจะมี 4 สไตล์ ได้แก่ สไตล์ไทย สไตล์คลาสสิก สไตล์โมเดิร์น และสไตล์ธรรมชาตินิยม

3. เมื่อสร้างรูปภาพจำลองรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแต่ละรูปแบบเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันตรวจสอบแก้ไขให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ให้มีความสวยงามทางสุนทรียภาพทัดเทียมกัน และสามารถเปรียบเทียบกันได้ในเชิงรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง

4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

4.1 ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ การออกแบบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาและขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

4.2 แบบสอบถามในการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

(1) ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน

(2) ส่วนที่ 2 การประเมินความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการแต่ละรูปแบบ ซึ่งได้แก่ รูปแบบสวน รูปแบบรั้ว รูปแบบถนน และรูปแบบซุ้มรอรถ ในแต่ละรูปแบบมี 4 สไตล์ ได้แก่ สไตล์ไทย สไตล์คลาสสิก สไตล์โมเดิร์น และสไตล์ธรรมชาตินิยม

(3) ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นด้านอื่น ๆ ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบปลายเปิด

5. หลังออกแบบเครื่องมือสำหรับการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องให้ตรงกับเนื้อหาขอบเขตการวิจัย เพื่อตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง

(Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ที่ 0.90 ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยา พิมลสิทธิ์ อาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

5.2 อาจารย์ ดร.हरิน สัจเจย์ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

5.3 อาจารย์ ดร.ดิเรก สุวรรณฤทธิ์ ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์

6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามที่เชี่ยวชาญเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ที่สำนักงานกรมชลประทานปากเกร็ด จำนวน 30 คน

7. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1951, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการศึกษา

9. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยของกรมชลประทานปากเกร็ด จำนวน 134 คน กำหนดขนาดของตัวอย่างประชากรโดยวิธีการของยามาเน่ (Taro Yamane, 1976) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จากประชากรทั้งสิ้น 134 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 100 คน โดยใช้สูตรคำนวณของยามาเน่ (Taro Yamane, 1976) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความผิดพลาดได้ $\pm 5\%$

10. การวิเคราะห์ข้อมูล

10.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน วิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละ

10.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการแต่ละรูปแบบ ซึ่งได้แก่ รูปแบบสวน รูปแบบริ้ว รูปแบบถนน และรูปแบบซุ้มรอรถ และในแต่ละรูปแบบมี 4 สไตล์ ได้แก่ สไตล์ไทย สไตล์คลาสสิก สไตล์โมเดิร์น และสไตล์ธรรมชาตินิยม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1986, p. 182)

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาหารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ

จากการศึกษาโดยนำแนวคิดและรูปแบบงานสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยาม และวิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2536) เพื่อเป็นแนวทางในการหารูปแบบและออกแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ คณะผู้วิจัยได้รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบสวน รูปแบบริ้ว รูปแบบถนน และรูปแบบซุ้มรอรถ นำมาเขียนสร้างรูปโดยใช้โปรแกรม Google Sketch up ในการสร้างภาพจำลองรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างทั้ง 4 รูปแบบในแต่ละรูปแบบมี 4 สไตล์ ได้แก่ สไตล์ไทย สไตล์คลาสสิก สไตล์โมเดิร์น และสไตล์ธรรมชาตินิยม ดังภาพต่อไปนี้

1.1 รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ รูปแบบสวน ประกอบด้วย 4 สไตล์ ดังนี้

ภาพที่ 1 สวนสไตล์ไทย

ภาพที่ 2 สวนสไตล์คลาสสิก

ภาพที่ 3 สวนสไตล์โมเดิร์น

ภาพที่ 4 สวนสไตล์ธรรมชาตินิยม

1.2 รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ รูปแบบรั้ว ประกอบด้วย 4 สไตล์ ดังนี้

ภาพที่ 5 รั้วสไตล์ไทย

ภาพที่ 6 รั้วสไตล์คลาสสิก

ภาพที่ 7 รั้วสไตล์โมเดิร์น

ภาพที่ 8 รั้วสไตล์ธรรมชาตินิยม

1.3 รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ รูปแบบถนน ประกอบด้วย 4 สไตล์ ดังนี้

ภาพที่ 9 ถนนสไตล์ไทย

ภาพที่ 10 ถนนสไตล์คลาสสิก

ภาพที่ 11 ถนนสไตล์โมเดิร์น

ภาพที่ 12 ถนนสไตล์ธรรมชาตินิยม

1.4 รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ รูปแบบซุ้มรอรถ ประกอบด้วย 4 สไตล์ ดังนี้

ภาพที่ 13 ซุ้มรอรถสไตล์ไทย

ภาพที่ 14 ซุ้มรอรถสไตล์คลาสสิก

ภาพที่ 15 ซุ้มรอรถสไตล์โมเดิร์น

ภาพที่ 16 ซุ้มรอรถรูปแบบธรรมชาตินิยม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	37	37
หญิง	63	63
รวม	100	100

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 63 เพศชาย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน

ระดับอายุ	จำนวน	ร้อยละ
21-30 ปี	7	7
31-40 ปี	34	34
41-50 ปี	33	33
51-60 ปี	26	26
รวม	100	100

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 31- 40 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33 อยู่ระหว่าง 41 - 60 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และอยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน

ระดับตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบบริหาร	8	8
รูปแบบอำนวยการ	17	17
รูปแบบวิชาการ	41	41
รูปแบบทั่วไป	34	34
รวม	100	100

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งรูปแบบวิชาการ จำนวน 41 คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาดำรงตำแหน่งรูปแบบทั่วไป จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 ตำแหน่งรูปแบบอำนวยการ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17 และตำแหน่งรูปแบบบริหาร จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	22	22
ปริญญาตรี	33	33
สูงกว่าปริญญาตรี	45	45
รวม	100	100

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33 และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความขึ้นชอบต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับพนักงานในภาพรวม

รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับ
รูปแบบสวน	3.29	0.05	ปานกลาง
รูปแบบรั้ว	3.39	0.094	ปานกลาง
รูปแบบถนน	3.43	0.08	ปานกลาง
รูปแบบซุ้มรอรถ	3.41	0.08	ปานกลาง
รวม	3.38	0.28	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า ความขึ้นชอบของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ที่มีต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับพนักงานในภาพรวม พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน มีความขึ้นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.28) และเมื่อพิจารณารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแต่ละรูปแบบ พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน มีความขึ้นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบถนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.43$) ระดับความขึ้นชอบอยู่ในระดับปานกลาง รองลงคือ รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบซุ้มรอรถ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.41$) ระดับความขึ้นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ความขึ้นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบรั้ว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.39$) ระดับความขึ้นชอบอยู่ในระดับปานกลาง และมีความขึ้นชอบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบสวน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.29$) ระดับความขึ้นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความขึ้นชอบต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับพนักงาน รูปแบบสวน

สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบสวน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับ
สไตล์ไทย	3.05	0.07	ปานกลาง
สไตล์คลาสสิก	3.15	0.013	ปานกลาง
สไตล์โมเดิร์น	3.12	0.11	ปานกลาง

สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง รูปแบบสวน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับ
สไตล์ธรรมชาตินิยม	3.84	0.022	มากที่สุด
รวม	3.29	0.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 ความชื่นชอบของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ที่มีต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบสวน ในภาพรวมพบว่า มีความชื่นชอบรูปแบบสวน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.05) เมื่อพิจารณารูปแบบสวนในแต่ละสไตล์ พบว่าสวนสไตล์ธรรมชาตินิยม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.84$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงคือ สวนสไตล์คลาสสิก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.15$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง สวนสไตล์โมเดิร์น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.12$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง และสวนสไตล์ไทย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.05$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความชื่นชอบต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับ
พนักงานการ รูปแบบรั้ว

รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง รูปแบบรั้ว	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับ
สไตล์ไทย	3.11	0.013	ปานกลาง
สไตล์คลาสสิก	3.38	0.110	ปานกลาง
สไตล์โมเดิร์น	3.90	0.013	มาก
สไตล์ธรรมชาตินิยม	3.19	0.020	ปานกลาง
รวม	3.39	0.094	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 ความชื่นชอบของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ที่มีต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบรั้ว ในภาพรวมพบว่า มีความชื่นชอบรูปแบบรั้ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.094) เมื่อพิจารณารูปแบบรั้วในแต่ละสไตล์ พบว่ารั้วสไตล์โมเดิร์น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับมาก รองลงคือ รั้วสไตล์คลาสสิก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.38$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง รั้วสไตล์ธรรมชาตินิยม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.19$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง และรั้วสไตล์ไทย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.11$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความชื่นชอบต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับ
พนักงานการ รูปแบบถนน

รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง รูปแบบถนน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับ
สไตล์ไทย	3.11	0.09	ปานกลาง
สไตล์คลาสสิก	3.48	0.21	ปานกลาง
สไตล์โมเดิร์น	3.86	0.02	มาก
สไตล์ธรรมชาตินิยม	3.29	0.02	ปานกลาง
รวม	3.43	0.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 ความชื่นชอบของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ที่มีต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบถนน ในภาพรวมพบว่า มีความชื่นชอบรูปแบบถนน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.08$) เมื่อพิจารณารูปแบบถนนในแต่ละสไตล์ พบว่า ถนนสไตล์โมเดิร์น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับมาก รองลงคือ ถนนสไตล์คลาสสิก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.48$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ถนนสไตล์ธรรมชาตินิยม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.29$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง และถนนสไตล์ไทย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.11$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความชื่นชอบต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับรูปแบบชุมชนรอรถ

รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง รูปแบบชุมชนรอรถ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับ
สไตล์ไทย	3.41	0.07	ปานกลาง
สไตล์คลาสสิก	3.59	0.21	มาก
สไตล์โมเดิร์น	3.49	0.03	ปานกลาง
สไตล์ธรรมชาตินิยม	3.18	0.02	ปานกลาง
รวม	3.41	0.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 ความชื่นชอบของข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทาน ที่มีต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบชุมชนรอรถ ในภาพรวมพบว่า มีความชื่นชอบรูปแบบชุมชนรอรถ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.08$) เมื่อพิจารณารูปแบบชุมชนรอรถในแต่ละสไตล์ พบว่า ชุมชนรอรถสไตล์คลาสสิก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับมาก รองลงคือ ชุมชนรอรถสไตล์โมเดิร์น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.49$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ชุมชนรอรถสไตล์ไทย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.41$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง และชุมชนรอรถสไตล์ธรรมชาตินิยม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.18$) ระดับความชื่นชอบอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

สรุปและวิจารณ์ผล

1. การหารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างที่เหมาะสมกับสถานที่ราชการ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบ ได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบสวน 2) รูปแบบรั้ว 3) รูปแบบถนน และ 4) รูปแบบชุมชนรอรถ และได้สไตล์สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ 4 สไตล์ ได้แก่ 1) สไตล์ไทย 2) สไตล์คลาสสิก 3) สไตล์โมเดิร์น และ 4) สไตล์ธรรมชาตินิยม

2. ข้อมูลประชากรศาสตร์ พบว่า เพศหญิง มีอายุส่วนใหญ่ ระหว่าง 31-40 ปี ดำรงตำแหน่งรูปแบบวิชาการ และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

3. ภาพรวมความคิดเห็นต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการ พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าส่วนมากชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบถนนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแต่ละรูปแบบ พบว่า

4.1 รูปแบบสวน พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการรูปแบบสวน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

4.2 รูปแบบรั้ว พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการรูปแบบรั้ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

4.3 รูปแบบถนน พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการรูปแบบถนน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

4.4 รูปแบบขั้วมรอรถ พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการรูปแบบขั้วมรอรถ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแต่ละสไตล์ พบว่า

5.1 รูปแบบสวน พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบสวนสไตล์ธรรมชาตินิยม อยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 รูปแบบรั้ว พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบรั้วสไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมาก

5.3 รูปแบบถนน พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบถนนสไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมาก

5.4 รูปแบบขั้วมรอรถ พบว่า ข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี มีความชื่นชอบขั้วมรอรถสไตล์คลาสสิก อยู่ในระดับมาก

วิจารณ์ผลการวิจัย

ลักษณะเฉพาะของสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมรอบตัวที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการสร้างที่มาจากความคิดและความคิดสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการที่เรียกว่าการออกแบบ โดยรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแต่ละรูปแบบ คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และคัดกรองรูปแบบและออกแบบโดยได้ประเมินว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบใดบ้าง เพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณบ้านพักอาศัยในกรมชลประทาน ปากเกร็ด นนทบุรี ซึ่งได้นำรูปแบบแต่ละรูปแบบมาใช้สำรวจความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความชื่นชอบต่อรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบ สวน รั้ว ถนน และขั้วมรอรถ อยู่ในระดับปานกลางทุกรูปแบบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างยังไม่เคยเห็นรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างเพื่อเปรียบเทียบในการแสดงความคิดเห็น

สำหรับผลการวิเคราะห์ความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างแต่ละรูปแบบแต่ละสไตล์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความชื่นชอบรูปแบบสวนสไตล์ธรรมชาตินิยม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ลักษณะธรรมชาติเป็นรูปทรงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ใช้เส้น ทรงอิสระมาประกอบ สีก็จะเลียนแบบดินหิน สีน้ำตาล สีไม้ พื้นผิวขรุขระ ลักษณะเป็น 3 มิติ รูปทรงมีลักษณะให้ความมีชีวิตชีวา มีความรื่นรมย์ อีกทั้งในปัจจุบันชุมชนเมืองมีการสร้างสรรค์พื้นที่สีเขียวในพื้นที่ว่าง โดยทำให้เป็นพื้นที่ที่มีต้นไม้กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่สวนสาธารณะ เนื่องจากชุมชนเมืองมีการก่อสร้างที่หนาแน่นมากขึ้นพื้นที่สีเขียวจึงลดลงตามลำดับ ผลการวิจัยจึงพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบสวนสไตล์ธรรมชาตินิยม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ พัฒน สุวรรณสัมฤทธิ์ และพิรณันท์ ยัมแพน (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของประชาชนตำบลบ้านโคก กรณีศึกษาทุ่งทานตะวันบ้านโคก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบสวนสไตล์ธรรมชาติ มากที่สุด

สำหรับผลการวิเคราะห์ความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบรั้ว กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบรั้วสไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ แบบรั้วสไตล์โมเดิร์น มีความสมัยใหม่ สวย สบายตา สะอาด มีความโล่งเรียบเท่ ทันสมัย กลุ่มตัวอย่างจึงมีความชื่นชอบรั้วสไตล์โมเดิร์นอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พัฒน สุวรรณสัมฤทธิ์ และพิรณันท์ ยัมแพน (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของประชาชนตำบลบ้านโคก กรณีศึกษาทุ่งทานตะวันบ้านโคก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัด

เพชรบูรณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความชื่นชอบรูปแบบเร็ว ในรูปแบบสไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมาก สำหรับผลการวิเคราะห์ความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบถนน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบรูปแบบถนนสไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมาก ซึ่งการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีความชื่นชอบรูปแบบถนนสไตล์โมเดิร์น นั้น เป็นเพราะรูปแบบสไตล์โมเดิร์น มีการผสมผสานระหว่างความทันสมัยและร่วมสมัย ทั้งด้านเทคโนโลยีและวิศวกรรมเข้าด้วยกัน โดยโครงสร้างและวัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นโลหะ คอนกรีต ซึ่งวัสดุเหล่านี้ มีความงามตามธรรมชาติ ดูโดดเด่น สวยงาม ให้ความรู้สึกใกล้ชิดกับธรรมชาติ แต่แฝงด้วยรายละเอียดที่ไม่เหมือนใคร จากเหตุผลดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างจึงมีความชื่นชอบรูปแบบโมเดิร์น อยู่ในระดับมาก แต่ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังกับผลการวิจัยของ พัฒน สุวรรณสัมฤทธิ์ และพิรานันท์ ยิ้มแพน (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของประชาชนตำบลบ้านโคก กรณีศึกษาทุ่งทานตะวันบ้านโคก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบถนนสไตล์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมากและจากการวิเคราะห์ความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบซุ้มรอรถ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบรูปแบบซุ้มรอรถสไตล์คลาสสิก อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า รูปแบบสไตล์คลาสสิก เป็นรูปแบบที่มีความหรูหรา อลังการ ให้ความรู้สึกหรูหรา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีความชื่นชอบรูปแบบซุ้มรอรถสไตล์คลาสสิก ซึ่งรู้สึกและมองเห็นว่าซุ้มรอรถที่ซุ้มรอรถที่มีความหรูหรา ทำให้ตนเองมีอสังการและหรูหราขึ้น ผลการวิจัยจึงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัฒน สุวรรณสัมฤทธิ์ และพิรานันท์ ยิ้มแพน (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของประชาชนตำบลบ้านโคก กรณีศึกษาทุ่งทานตะวันบ้านโคก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างรูปแบบจตุรอรทสไตล์คลาสสิก อยู่ในระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยข้าราชการที่ได้รับสวัสดิการบ้านพักอาศัยกรมชลประทานปากเกร็ด นนทบุรี ที่อำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ประกอบกับท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยา พิมลสิทธิ์ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อาจารย์ ดร.हरिन สังเคย์ อาจารย์คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ อาจารย์ ดร.ดิเรก สุวรรณฤทธิ์ ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์ ที่สละเวลาในการตรวจความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสอบถาม ทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- พัฒน์ สุวรรณสัมฤทธิ์ และพิรานันท์ ยิ้มแพน. (2565, มกราคม- เมษายน). รูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างสำหรับนันทนาการของประชาชนตำบลบ้านโคก กรณีศึกษาทุ่งทานตะวันบ้านโคก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 16(1), 266-277.
- พัฒน์ สุวรรณสัมฤทธิ์, พิจักษณ์ หิณฺฐะนันท์ และศรีณยา สุจริตกุล. (2564, มกราคม-มิถุนายน). รูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่อยู่อาศัยของข้าราชการ กรณีศึกษากรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 23(1), 21-32.
- สมาคมสถาปนิกสยาม และวิมลสิทธิ์ ทรยางกูร. (2536). *พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบันและอนาคต*. กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุวดี ทองสุกปลั่ง ทรราชสุสิน. (2554). *เศรษฐศาสตร์สำหรับสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Best, John W. (1986). *Research in Education*. (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall, Inc.

- Jencks, Charles & Kropf, Karl. (2011). Theories and manifestoes of contemporary architecture. Chichester: Wiley-Academy.
- Tafuri, Manfredo. (1986.) *Modern architecture*. New York: Electa/Rizzoli.
- Yamane, Taro. (1976). *Statistics : An introductory analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.

จริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นเพื่อรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ จึงได้กำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์นั้นต้องเป็นบทความใหม่ และต้องไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการทำผลงานทางวิชาการนั้นจริง
3. ผู้นิพนธ์ต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความของตน โดยต้องจัดทำรายการอ้างอิงในท้ายของบทความ และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
4. บทความต้องมีรูปแบบตามที่วารสารกำหนดไว้ในหลักเกณฑ์และรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ
5. ผู้นิพนธ์ต้องไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สารแล้ว
6. บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในมนุษย์หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยให้แนบหลักฐานการรับรองมาพร้อมกับบทความที่ส่งให้กับกองบรรณาธิการ (ถ้ามี)

บทบาทหน้าที่ของกองบรรณาธิการ

1. พิจารณาและตรวจสอบบทความที่รับมาเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับขอบเขต ความชัดเจน ความทันสมัย และเป้าหมายของวารสาร
2. ไม่รับการตีพิมพ์บทความที่เคยได้รับการตีพิมพ์จากที่อื่น ๆ มาแล้วโดยเด็ดขาด
3. ใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความเป็นหลัก โดยปราศจากอคติที่มีต่อผู้นิพนธ์และบทความที่พิจารณา
4. ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
5. ไม่ปิดกั้น ไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบทความและผลประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและผู้นิพนธ์
6. ปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. การประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก การพิจารณาบทความอยู่ภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์
2. การประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน
3. การประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความตรวจสอบพบว่าบทความที่ประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานผู้อื่น ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบ

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

5. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาที่กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

หลักเกณฑ์และรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

1. การส่งบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ ต้องจัดพิมพ์ตามรูปแบบที่กำหนด และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ จึงจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร ผู้นิพนธ์ต้องส่งไฟล์ต้นฉบับเป็นไฟล์ pdf. และ Microsoft Word ในระบบ ThaiJo (<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jpcru/index>)
2. กองบรรณาธิการจะดำเนินการตรวจสอบบทความที่ได้รับว่าอยู่ในขอบเขตของวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพและประโยชน์ทางวิชาการทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติในเบื้องต้น และจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้นิพนธ์ทราบภายใน 15 วัน
3. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์การส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) พิจารณาตามที่เห็นสมควร และทำการแก้ไขก่อนตีพิมพ์

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ

1. บทความวิจัยหรือบทความวิชาการที่จะลงตีพิมพ์เป็นผลงานการค้นคว้าวิจัยอย่างเป็นระบบและมีประโยชน์ต่อการศึกษาหรือการนำไปใช้ประโยชน์
2. บทความวิจัยหรือบทความวิชาการต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
3. บทความวิจัยหรือบทความวิชาการต้องไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
4. บทความวิจัยหรือบทความวิชาการต้องไม่ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่นหรือจากบทความอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือปราศจากการอ้างอิงที่ถูกต้อง
5. ผู้นิพนธ์ต้องเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบที่กำหนดอย่างเคร่งครัด มิเช่นนั้นทางวารสารจะไม่รับตีพิมพ์
6. ผู้นิพนธ์ต้องแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ภายในเวลาที่กำหนด

รูปแบบการเตรียมต้นฉบับ

1. จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows
2. ต้นฉบับบทความทั้งฉบับต้องใช้แบบอักษร TH SarabunPSK
3. ต้นฉบับต้องมีเนื้อหาที่สมบูรณ์ในฉบับ จัดพิมพ์แบบหน้าเดียวด้วยกระดาษ A4 จำนวน ระหว่าง 10 – 15 หน้า
4. การตั้งค่าหน้ากระดาษ
 - ระยะขอบ บน และ ข้าง ขนาด 1.5 นิ้ว หรือ 3.81 เซนติเมตร
 - ระยะขอบ ล่าง และ ขวา ขนาด 1 นิ้ว หรือ 2.54 เซนติเมตร
5. การใส่หมายเลขหน้า ให้ใส่ด้านบนขวา โดยใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ
6. บทความย่อ กับ Abstract ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ

รายละเอียดการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัยต้องมีหัวข้อตามลำดับ ต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง (ใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. ชื่อ-นามสกุลผู้พิมพ์และคณะ (ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวหนา จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) ระบุรายละเอียดเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่ต้องระบุคำนำหน้านาม และระบุผู้พิมพ์ประสานงาน (Corresponding author) โดยใส่ “*” ไว้หลังตัวเลข กรณีที่มีผู้แต่งเกิน 1 คน

****ตัวอย่างเช่น****

ธรรมนูญชาติ วันแต่ง^{1*} และกฤษฎิยา มุสศรี²

Tannachart Wantang^{1*} and Kristiya Moonsri²

3. ที่อยู่ของผู้พิมพ์ (ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) โดยระบุสังกัดและสถานที่ติดต่อโดยละเอียดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

****ตัวอย่างเช่น****

^{1*}สาขาวิชาวิศวกรรมการผลิตและการจัดการ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

²สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

^{1*}Department of Production Engineering and Management, Faculty of Agricultural Technology and Industrial Technology, Phetchabun Rajabhat University, Muang, Phetchabun, 67000, Thailand

²Department of Business Administration, Faculty of Management Science, Phetchabun Rajabhat University, Muang, Phetchabun, 67000, Thailand

4. อีเมล (ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) ให้ระบุเฉพาะผู้พิมพ์ประสานงาน (Corresponding author) เท่านั้น

****ตัวอย่างเช่น****

*Corresponding author E-mail: tannachart@gmail.com

5. บทคัดย่อ และ Abstract (ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) สำหรับเนื้อความ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) ต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย (กลุ่มตัวอย่างที่ใช้, เครื่องมือที่ใช้, สถิติที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับ) และผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุกข้อ โดยสรุปผลการวิจัยที่กระชับ ชัดเจน และองค์ความรู้ใหม่ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาอย่างต่อเนื่องกัน ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ

6. คำสำคัญ และ Keywords (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษตามลำดับ จำนวน 3 – 5 คำ

****ตัวอย่างเช่น****

คำสำคัญ: ธุรกิจ ครอบครัว การจัดการความรู้

Keywords: Business, Family, Knowledge Management

} ระยะห่างของคำ 2 เคาะ

7. เนื้อหาในบทความ (หัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) สำหรับเนื้อความ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ) ซึ่งประกอบด้วย

7.1 บทนำ แสดงที่มาและความสำคัญของปัญหา เหตุผลที่ศึกษา หัวข้อวิจัยนี้มีความสำคัญมีคุณค่าแก่การศึกษา มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย หรือเกี่ยวข้องกับตัวแปรของการวิจัย เพื่อกล่าวถึงปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข

7.2 วัตถุประสงค์ เป็นการบอกเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนต้องการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง

7.3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบไปด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือวิจัย ขอบเขตการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ โดยควรเขียนให้กระชับและเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม

7.4 ผลการวิจัย บรรยายผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ครบทุกข้ออย่างกระชับ สามารถนำเสนอรูปภาพประกอบ หรือตาราง (ถ้ามี)

7.5 อภิปรายผล กล่าวเน้นถึงการค้นพบที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ สมมติฐานของงานวิจัยและอาจเชื่อมโยงผลการวิจัยอื่น เพื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยที่เคยมีผู้ค้นคว้าไว้ก่อน

7.6 สรุป สรุปภาพรวมของงานวิจัยอย่างกระชับ ชัดเจน และอาจมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคตและแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์

7.7 องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น เขียนสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นและผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

7.8 กิตติกรรมประกาศ กล่าวขอบคุณ บุคคล หน่วยงาน ที่ให้ความช่วยเหลือพอสังเขป ตลอดจนแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุน

7.9 เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ อ้างอิงตามแบบ APA 6th Edition เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้แต่งได้อ้างอิงไว้ และการอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

รายละเอียดการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ:

มีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์ประเด็น และนำเสนอตามหลักวิชาการ มีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้นิพนธ์บทความแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน

บทความวิชาการต้องมีหัวข้อตามลำดับ ต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง (ใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. ชื่อ-นามสกุลผู้นิพนธ์และคณะ (ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวหนา จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) ระบุรายละเอียดเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่ต้องระบุคำนำหน้านาม และระบุผู้นิพนธ์ประสานงาน (Corresponding author) โดยใส่ “*” ไว้หลังตัวเลข กรณีที่มีผู้แต่งเกิน 1 คน

****ตัวอย่างเช่น****

ธรรมณชาติ วันแต่ง^{1*} และกฤษติญา มุลศรี²

Tannachart Wantang^{1*} and Kristiya Moonsri²

3. ที่อยู่ของผู้นิพนธ์ (ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) โดยระบุสังกัดและสถานที่ติดต่อโดยละเอียดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

****ตัวอย่างเช่น****

^{1*}สาขาวิชาวิศวกรรมการผลิตและการจัดการ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

²สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

^{1*}Department of Production Engineering and Management, Faculty of Agricultural Technology and Industrial Technology, Phetchabun Rajabhat University, Muang, Phetchabun, 67000, Thailand

²Department of Business Administration, Faculty of Management Science, Phetchabun Rajabhat University, Muang, Phetchabun, 67000, Thailand

4. อีเมล (ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) ให้ระบุเฉพาะผู้นิพนธ์ประสานงาน (Corresponding author) เท่านั้น

****ตัวอย่างเช่น****

*Corresponding author E-mail: tannachart@gmail.com

5. บทคัดย่อ และ Abstract (ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ) สำหรับเนื้อความ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) สรุปสาระสำคัญของบทความอย่างครบถ้วน และควรมีความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ

6. คำสำคัญ และ Keywords (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษตามลำดับ จำนวน 3 – 5 คำ

****ตัวอย่างเช่น****

คำสำคัญ: ธุรกิจ ครอบครัว การจัดการความรู้

Keywords: Business, Family, Knowledge Management

} ระยะห่างของคำ 2 เคาะ

7. บทนำ (หัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) สำหรับเนื้อความ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ) ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล (Rationale) หรือความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความว่า ในการเขียนบทความในครั้งนี้ต้องการให้ผู้อ่านได้ทราบเรื่องอะไรบ้าง กล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้นิพนธ์เห็นว่าควรระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

8. เนื้อหา (Contents) (หัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) สำหรับเนื้อความ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ) นำเสนอเรื่องที่น่าสนใจในวงวิชาการและ/หรือในสังคม มีการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา ตามสาขาที่ตนถนัดและชำนาญ การจัดลำดับเนื้อหาสาระควรมีการจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น และมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย และการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ ต้องเป็นไปอย่างมีหลักการ ทฤษฎี หรือมีหลักฐานอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ความเป็นเหตุเป็นผลที่น่าเชื่อถือ มีการอ้างอิงข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและมุมมองของผู้เขียน

9. สรุปผล (Conclusions) (หัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) สำหรับเนื้อความ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ) บทความทางวิชาการที่ดีควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

10. เอกสารอ้างอิง (หัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ) สำหรับเนื้อความ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ) การอ้างอิงต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ อ้างอิงตามแบบ APA 6th Edition เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้แต่งได้อ้างอิงไว้ และการอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เรียงลำดับชื่อผู้แต่งจาก ก – ฮ ตามลำดับ (กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาไทย) แล้วตามด้วยชื่อสกุล ผู้แต่งจาก A – Z (กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ)

หนังสือภาษาไทย	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป).// /////////สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). <i>สยามอารยณฺสตรรกชาติแบบอารยะ</i> . กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
ผู้แต่ง 2 คน	สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเดิม. (2547). “การสอนแบบ <i>Research-Based Learning</i> ” ในแบบแผนและเครื่องมือวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป	แคทเธีย สุจิตร์จุล, พงษ์เพชร อ่อนม่วง และนุชนาฏ สัตยาภิ. (2558). <i>ระบบตรวจสอบปรนัยระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์</i> . นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
หนังสือแปล	เคน โมกิ. (2561). <i>อิคิไก ความหมายของการมีชีวิตอยู่</i> . แปลจาก <i>The Little Book of Ikigai</i> . แปลโดย วุฒิชัย ฤทธิชัยประกรกิจ. กรุงเทพฯ: Move Publishing.
หนังสือภาษาอังกฤษ	
รูปแบบ	ชื่อสกุล, /อักษรย่อชื่อต้น. /อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // /////////ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). // เมืองที่พิมพ์: ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.
	Goleman, D. (2000). <i>Working with Emotional Intelligence</i> . New York: Bantam Books.
วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน.// (ปี./วัน/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร, /ปีที่หรือเล่ม (ฉบับที่), เลขหน้า.
	กรณีกา เรื่องเดช ชาวสวนศรีเจริญ และไพบุลย์ ชาวสวนศรีเจริญ. (2559, มกราคม-มิถุนายน). ทศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรมในการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของนักศึกษาของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดตรัง. <i>วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร</i> , 20(1), 36-38.
งานประชุมวิชาการ	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน.// (ปี./วัน/เดือน).// ชื่อบทความ.// ในชื่อผู้จัดประชุม/ (หน้าที่). // /////////หัวข้อการประชุม: รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม. สถานที่จัดประชุม.
	ศรีเสด็จ กองแกน. (2561, 23 มีนาคม). คุณภาพชีวิตของข้าราชการครูหลังเกษียณอายุราชการในเขตอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, <i>Thailand 4.0 นวัตกรรมและการวิจัยเพื่อการพัฒนายั่งยืน: การประชุมวิชาการระดับชาติ พิบูลสงครามวิจัย ครั้งที่ 4 ประจำปี พ.ศ.2561</i> (น. 458-465). พิษณุโลก.

วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือปริญญาคุณวุฒิ.// // // // // บัณฑิต).// ชื่อมหาวิทยาลัย, ชื่อคณะ, ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา.
	ภัคพร กอบพิงตน. (2540). การประเมินคุณภาพการพยาบาลผู้คลอดปกติในโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล.
รายงานการวิจัย	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่องานวิจัย(รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	นุชจรี สิงห์พันธ์. (2563). การพัฒนาคุณภาพแก่นตะวัน เพื่อสุขภาพในจังหวัดเพชรบูรณ์ (รายงานผลการวิจัย). เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
บทความจากหนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)(ถ้ามี).// // // // // ชื่อหนังสือ.// (หน้า/เลขหน้า).// เมือง: ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.
	สมจิต หนูเจริญกุล และประคอง อินทรสมบัติ. (2536). การประเมินผลการพยาบาลใน มยุรา กาญจนางกูร (บรรณาธิการ). เอกสารการสอนชุดวิชาโมติและกระบวนการพยาบาล หน่วยที่ 8 – 15. (น. 749 – 781). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
คอลัมน์จากวารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน.// (ปี, วัน/เดือน).// ชื่อคอลัมน์: ชื่อเรื่องในคอลัมน์.// ชื่อวารสาร, ปีที่หรือ// // // // // เล่มที่(ฉบับที่), เลขหน้า.
	วิทยา นาควัชระ. (2544, 26 ตุลาคม). คู่กันเรื่องของชีวิต: ประโยชน์ของการท่องเที่ยว. สกุลไทย, 40(2047), 191 – 192.
คอลัมน์จากหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปี, วัน/เดือน).// ชื่อคอลัมน์: ชื่อเรื่องในคอลัมน์.// ชื่อหนังสือ, // // // // // หน้า/เลขหน้า.
	นิติภูมิ เนาวรัตน์. (2546, 5 มิถุนายน). เปิดฟ้าส่องโลก : ตัวอย่างการอยู่ร่วมกัน : อียู. ไทยรัฐ, น. 2.
โสตทัศนวัสดุ	
รูปแบบ	ชื่อผู้จัดทำ, หน้าที่ที่รับผิดชอบ.// (ปีที่จัดทำ).// ชื่อเรื่อง.// [ลักษณะของโสตทัศนวัสดุ].//
	สายหยุด นิยมวิภาต, ผู้บรรยาย. (2537). ประเด็นปัญหาการวิจัยทางการแพทย์คลินิก. [เทปโทรทัศน์]. ขอนแก่น : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (ฐานข้อมูล ซีดี-รอม)	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์/ผลิต, วัน/เดือน).// ชื่อเรื่อง.// [ประเภทของสื่อ].// // // // // รายละเอียดทางการพิมพ์(ถ้ามี).// สารสนเทศจาก: แหล่งสารสนเทศ.
	นพรัตน์ เพชรพงษ์. (2545). จำนวนวันนอนโรงพยาบาลของผู้ป่วยโรงพยาบาลพิจิตร. [ซีดี – รอม]. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการพยาบาลบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สารสนเทศจาก: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยแผ่นที่ 3.

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (ฐานข้อมูลออนไลน์)	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์/ผลิต./วัน/เดือน).// ชื่อเรื่อง.// [ประเภทของสื่อ].// รายละเอียด /////////ทางการพิมพ์(ถ้ามี).// เข้าถึงได้จาก: /แหล่งสารสนเทศ.// ///////// (วันที่ค้นข้อมูล: /วัน/เดือน/ปี).
	พณณา ตั้งวรรณวิทย์. (2556). การพัฒนารูปแบบสร้างความรู้เสริมศักยภาพสุขภาพ พอเพียงในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.tnrr.in.th/2557/?page=result_search& record_id=256367 . (วันที่ค้นข้อมูล: 11 พฤศจิกายน 2557).
	Monchai Tiantong and Panana Tangwannawit. (2556). <i>Development of and Effective Computer-Based Classroom Participatory Action Research System</i> . [Online]. Available from: https://research.pcru.ac.th/rdb/ published/index . (accessed: 11 November 2014).

การเขียนอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา

1. (ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง
 เช่น (ธรรม์ณชาติ วันแต่ง, 2565, น. 111-115)
 (Luciano and Gunnar, 2022, pp. 111-115)
 (Haidar, 2022, p. 111)
 กรณีไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน
 เช่น (ธรรม์ณชาติ วันแต่ง, 2565)
2. ผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก
 เช่น ธรรม์ณชาติ วันแต่ง (2565, น. 125) ได้ศึกษาถึง.....
 Tannachart Wantang (2022, p. 125) studied.....
 กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์โดยลงปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บ เช่น
 เช่น ธรรม์ณชาติ วันแต่ง (2565)
3. ปีที่พิมพ์ ผู้แต่ง (เลขหน้า) กรณีมีการระบุปีที่พิมพ์และผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ให้ระบุเฉพาะเลขหน้าที่อ้างอิงไว้ในวงเล็บเท่านั้น
 เช่น ในปี 2565 ธรรม์ณชาติ วันแต่ง ได้ให้ความหมายว่า “การออกแบบและสร้างเครื่องคัดแยกขนาดละมุดแบบเพลาหมุนวางคู่.....” (น. 12)
 In 2022, According to Maximus and Ethan, “the implementation of the Balanced.....” (p. 7)

หมายเหตุ **กรณีที่มีผู้แต่ง 2 คน**
 เช่น ธรรม์ณชาติ วันแต่ง และกฤษฎิยา มูลศรี (2565)
 (ธรรม์ณชาติ วันแต่ง และกฤษฎิยา มูลศรี, 2565, น. 15)
 Luciano and Gunnar (2022)
 (Luciano and Gunnar, 2022, p. 82)

กรณีที่มีผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป
 เช่น ธรรม์ณชาติ วันแต่ง และคณะ (2565)
 (ธรรม์ณชาติ วันแต่ง และคณะ, 2565)
 (Luciano et al., 2022)
 Luciano et al. (2022)

ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร

Phetchabun Rajabhat Journal

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
โทร. 056-717141 โทรสาร. 056-717141 E-mail : research_pcru@hotmail.com